

Eseménytár
a 2005. év zsidó vonatkozású krónikája

január hónap

január 1.

A Rabbitestület határozott hangú levelet tett közzé a Mazsihisz új alapszabályának a testületet érintő rendelkezéseivel kapcsolatban Deutsch Róbert elnök és Schönberger András, valamint Frölich Róbert alelnökök aláírásával (2. p.). A Rabbitestület 2004. november 24-én tárgyalta a Mazsihisz elnökével és ügyvezető igazgatójával, de javaslatukat nem fogadták el, ezért fordultak a közösség nyilvánosságához. A levélben öt konkrét követelést is megfogalmazódik: 1. A Rabbitestület újjáéleszti a hitközségi könyvkiadást, és ehhez támogatást várnak; 2. Sérelmezik, hogy az Új Élet nem kellő mértékben követi a vallási irányvonalat; 3. Felszólítja a hitközséget, hogy gondoskodjon a kóser élelmiszerek szélesebb körben történő terjesztéséről; 4. Az igénylő rabbiknak biztosítson szolgálati lakást; az 5. pont pedig a testület pecsétjének elkészítésére szólítja fel a Mazsihiszt. A levélhez a Szombat szerkesztősége különvéleményét fogalmazta meg a 2005/februári szám 16. oldalán „A rabbikar levelét megírta” című összeállításában. A Rabbitestületnek nem tagja Schweitzer József, Löwy Tamás, Raj Tamás és Kardos Péter főrabbi.

január 4.

A Spinoza Házban bemutatták a „Mese a tébolyról és az ép észről” című oratóriumot, amelyet Zsolnai Gábor szerkesztett és rendezett. A lírai oratórium több mint húsz alkotást foglal magában, köztük az előadás című válaszolt Somlyó György művet. Az oratóriumot Andai Kati, Fenyő Ervin, Papp János, Szabados Zsuzsa, Trokán Péter, Zsolnai Margit, illetve zongorán Zsolnai Péter adta elő. Az esten elhangzott Kertész Imre „A tolerancia díja” című írása is, részletek hangzottak el Bibó István „Zsidókérdés Magyarországon” című tanulmányából. Felolvasták Esterházy Péter „A semmiről, a mindenről”; Heller Ágnes „Miért éppen most?”; Illyés Gyula „Zsvaj”; Nádas Péter „Hatodik levél”; Örkény István „Az otthon”; Pilinszky János „Sírvers”; Szép Ernő „Én úgy szerettem volna élni... Radnóti Miklós „Versmontázs”; Vas István „Verstörödékek 1944-ből”; Zelk Zoltán „Őket kiáltsd!”, valamint Babits Mihály és Esterházy Péter „Felelgetős a magyarságról” című írásait is.

január 5.

Washingtonban megjelent az amerikai külügyminisztérium jelentése a 2004. évi antiszemitizmusról. A jelentést Peremiczky Szilvia ismertette a Szombat 2005/februári számában „Amerikai jelentés az antiszemitizmusról” címmel (8. p.). A jelentés kiemelte a Nyugat-Európában terjedő ún. új antiszemitizmust, magyar vonatkozásban pedig egyes médiumok /Vasárnapi Újság, Éjjeli Menedék, Magyar Demokrata stb./ mellett a jelentés foglalkozik az újnáci Vér és Becsület, valamint a Magyar Jövő csoport megjelenésével. Foglalkozott a Teleki Pál szobrának felállítása körül kialakult vitával is. Pozitívként állapította meg, hogy Medgyessy Péter akkori miniszterelnök a holocaust 60. évfordulóján elismerte, hogy a magyarok is felelősek a honfitársaik meggyilkolásáért.

január 6.

1. A Duna Plázában rendezett sajtótájékoztatón jelentették be, hogy elkészült a „Sorstalanság” című film, amelynek díszbemutatóját a 36. Magyar Filmszemle zárónapján, 2005. február 8-án tartották. A vetítésen a zsidó szervezetek képviselőin kívül megjelentek állami vezetők, közjogi méltóságok, politikai pártok vezetői, és az irodalmi-művészeti élet képviselői is. A „Sorstalanságot” 2005. február 10-től már a mozi hálózatban is vetítették. A középiskolai magyar és történelemtanárok oktatási segédanyagot kaptak a filmhez, amelyet Fenyő D. György, a Magyar tanárok Egyesületének alelnöke állított össze. A szerző a Radnóti Miklós Gyakorló Gimnáziumban magyar irodalom tanára, s film magyarországi forgalmazójának, az Intercom

felkérésére készítette el a 18 oldalas összeállítást. A film operatőre, Pados Gyula 2005. augusztus 28-án a filmben nyújtott teljesítményéért a Koppenhágai Nemzetközi Filmfesztiválon a legjobb operatőri munkáért járó díjat kapta. Koltai Lajossal, a film rendezőjével Szántó T. Gábor készített interjút a Szombat 2005/áprilisi számában „Amíg egy embert bárhol a világon le lehet szedni a buszról” címmel (28-31. p.). Ugyancsak a februári filmszemlén mutatták be Varga Ágota „Leszármazottak” című dokumentumfilmjét, amelyet Endre László nyilas államtitkár fiáról, az Argentínából hazatelepült Endre Zsigmondról és családjáról forgatott. A dokumentumfilmet nem sokkal a bemutató után az MTV2 csatorna is sugározta. Zádori Zsuzsa, a CEU Nyílt Társadalom Archívum munkatársa az ÉS 2005. április 15-i számában „Édesapám tömeggyilkos” címmel írt kritikájában kifogásolta, hogy a rendezőnő rettenet helyett szánalmat ébresztett Endre Zsigmond iránt (6. p.). Ellenpéldaként Malte Ludin rendező saját ősnáci apjáról forgatott filmjét hozta. A „Két-három dolog, amit tudok róla” című dokumentumfilm is 2005-ben készült Hanns Elard Ludinról, a kivégzett náci tömeggyilkosról.

2. A Népszava 2005. január 6-i számában Hamvay Péter írt cikket „Magyar gyűjtemények lerabolt kincsei – Több, mint százezerre tehető a hajdani magyarországi banki letétekből elhurcolt műkincsek száma” címmel (6. p.). A téma aktualitását az a hír adta, hogy ősszel kiállítás terveztek Nizsnij Novgorodban a Magyarországról hadizsákmányként a Szovjetunióba került kincsekből. Mrávik László művészettörténész szerint a magyar diplomácia lép fel elég hatékonyan a műkincsek visszaszolgáltatása ügyében. Az Antall-kormány által létrehozott restitúciós bizottság tevékenységét utóbb mesterségesen ellehetetlenítették – vélte Mrávik. Bihari Tamás a Népszava 2005. április 11-i számában „Magyar műkincsek hadifogságban” címmel közölt cikket (10. p.)

január 7.

Tamás Gáspár Miklós nekrológiát közölt az ÉS 2005. január 7-i száma, amelyet az előző év december 27-én, rákban elhunyt „Susan Sontag filozófus halálára” írt (5. p.). Konrád György a Népszabadság 2004. december 30-i számának 11. oldalán búcsúzott „Susan Sontag, a kihívó nagymama” című írásával.

január 8.

A Budai Micve Klub vendége Szabó István Oscar-díjas filmrendező volt, akivel Bóta Gábor beszélgetett.

január 9.

Brüsszelben tartotta plenáris ülését az Európai Zsidó Kongresszus Végrehajtó Bizottsága, valamint a Zsidó Világkongresszus is. Az európai szervezet VB ülésén először a 2005. január 26-27-én Auschwitzban tartandó megemlékezésről tárgyaltak, majd a ZSVK vezetői számoltak be arról, hogy az új alapszabály rendezni kívánja a tagországok képviselőinek arányait. Eszerint minden ország egy fővel képviselteti magát, és minden 10 ezer fő után további egy fővel bővül a képviselők száma. Szét kell választani a pénzügyi és az ellenőrzési bizottság munkáját, amit Cobi Benatoff, az Európai Zsidó Kongresszus elnöke, egyben a ZSVK pénzügyi bizottságának vezetője azzal indokolt, hogy átláthatóvá kell tenni a működést és a gazdálkodást. A kérdés aktualitását a ZSVK vezetőit, Edgar M. Bronfmant és Israel Singert ért támadások adták. A szervezet gazdálkodásának átvilágítása után a szervezet ismét bizalmat szavazott a két csúcvezetőjének. A tanácskozáson a Mazsihisz hét fős delegációját Heisler András elnök, és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató vezette.

január 10.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban nyílt meg Kieselstein Márton izraeli festőművész tárlata.

január 12.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban került sor Schweitzer József professzor és Komoróczy Géza professzor beszélgetésének második részére a zsidó etikáról.

január 13.

1. Felavatták Szabó Dezső új síremlékét az író, publicista halálának 60. évfordulója alkalmából a Kerepesi temetőben. A két világháború közötti szellemi élet egyik legvitatottabb alakja 1945. január 13-án hunyt el. Emlékbeszédet Csurka István író, a MIÉP elnöke mondott a megemlékezésen résztvevő mintegy száz ember előtt. A sírnál koszorút helyezett el Csurka István, Kalász Márton, a Magyar Írószövetség elnöke és a Szabó Dezső Emléktársaság. A sírkövet Hegedűs Lóránt, a Dunamelléki Református Egyházkerület volt püspöke áldotta meg.

2. A Népszava 2005. január 13-i számában Hamvy Péter „Miért pusztultak el a hazai zsinagógák?” című írásában számba vette a 48 műemlékileg védett zsinagóga sorsát (6. p.) arra a hírre, hogy a 2006 végéig a teljesen felújítandó győri zsinagógában kap végleges helyet a Vasilescu-gyűjtemény.

3. A Bálint Zsidó Közösségi Ház és a Mazsike közös szervezésében a Festészetet kedvelők köre megtekintette Lakner László életmű kiállítását a Ludwig Múzeumban Szipőcs Krisztina művészettörténész kalauzolásával.

január 15.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban zenés felolvasóestet rendeztek Goldstein Imre verseiből Alföldi Róbert közreműködésével. A versek kapcsán Pusztai Varga Ildikó rendezett kiállítást, az Ekter zenekar kortárs komolyzenét játszott.

2. Az Új Élet 2005. január 15-i számában két vitacikk jelent meg. Olti Ferenc „A zsidó stratégiáról” című cikkében fejtette ki véleményét Heisler András 2004/decemberi közgyűlés elé terjesztett beszámolójával kapcsolatban. Olti Heisler ellenfele volt a Mazsihisz legutóbbi tisztségviselői választáson. Cikkében egy nem vallási alapon szerveződő, zsidó szervezeteket összefogó, a Mazsihisz jogállásával egyező státusú ernyőszervezet létrejöttét sürgette (4. p.). Heisler András „Válasz Olti Ferencnek” című írásában fejtette ki Oltiéval ellenkező véleményét (5. p.). A vita kapcsán a Szombat 2005/novemberi számában Gadó János készített interjút Olti Ferencsel, az Inter-Európa Bank ügyvezető igazgatójával, a Veszprémi Egyetem informatikai rektor-helyettesével „Az állam ne egy ponton tartsa a kapcsolatot a zsidósággal” címmel (9-12. p.).

január 16.

1. A jeruzsálemi székhelyű Simon Wiesenthal Központ bejelentette, hogy az „Utolsó esély” elnevezésű akció keretében egy Ausztráliában élő, volt magyar katonatisztet kutatott fel, aki az intézmény adatai szerint 1944 novemberében részt vett egy zsidó fiatalember megölésében. A Legfelsőbb ügyészség 2005. február 22-én elfogatóparancs kiadását indítványozva, átküldte Charles Zentai, Ausztráliában élő, feltételezett náci háborús bűnös iratait a Fővárosi Bíróságnak. 2005 márciusának elején hiába keresték lakóhelyén Charles Zentait, a szomszédok szerint ismeretlen helyre távozott. Az ügy kapcsán a Népszava 2005. február 19-i száma Szép Szó mellékletében Rózsahegyi Péter a holocaustot túlélte lengyel Solomon Morel ügyéről készített egész oldalt betöltő cikket „Akiből a holocaust szörnyeteget csinált” címmel (3. p.). Az Izraelben élő Morel kiadását az elmúlt években a lengyel hatóságok többször is hasztalan kérték. Morel 1945-ben a lengyel biztonsági szolgálat magas rangú tisztjeként az úgynevezett „nácitlanítási” programban mintegy másfél ezer ember haláláért felelős. Kettős mércével mér Izrael? – kérdi a szerző. A Magyar Hírlap 2005. január 19-i számában közölt összeállítást a Zentai-ügy kapcsán „Náci vadászat hatvan év után” címmel (4-5 p.).

2. A Budai Micve Klubban mutatták be a Szegedi Hitközség által készített „Téglagyári mementó (Szeged 1944-2004)” című dokumentumfilmet, amelyet Radó Gyula forgatott túlélőkkel készített interjúk alapján.

3. Raoul Wallenberg eltűnésének 60. évfordulója alkalmából emlékestet tartottak Budapesten a Páva utcai Holocaust Dokumentációs Központban. Az ünnepségen megjelent és beszédet mondott Szili Katalin, az országgyűlés elnöke, aki azt mondta, hogy „Biztos vagyok abban, hogy Raoul Wallenberg a 36 igazak egyike volt.” Az ünnepségen megjelent Lomnici Zoltán, a Legfelső Bíróság elnöke is. A Wallenberg-család nevében Louise von Dardel asszony emlékezett. A svéd diplomata

eltűnésének évfordulójáról a város más helyszínein is megemlékeztek január 17-18-án. A VII. Jókai utcai 1. számú háznál, ahol egykor svéd követségi iroda működött, Deák Gábor, a Raoul Wallenberg Egyesület egyik alapítója, a túlélők nevében pedig Földes Gyula gyermekorvos és Fellegi Ádám zongoraművész mondott beszédet. A résztvevők megkoszorúzták a ház belső kapujában elhelyezett emléktáblát. Az ünnepségen jelen volt Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Verók István, a kerület polgármestere. A VI. Benczúr utcai osztrák nagykövetség falán a Wallenberg emléktáblánál, a VI. kerületi Andrassy úton a Langfelder Vilmos emléktáblánál, valamint a XIII. kerületi Wallenberg utcai emléktáblánál koszorúkat helyeztek el.

4. A Macisz Ervin Birnbaum Natanjában élő rabbinak, és Éli Necer Dália kibucban élő költőnek ítélte oda a 2004. évi Herzl-díjat. A Jeruzsálemi Cionista Világszervezet 2004. évi Herzl díjával pedig Novák Attilát tüntették ki. A díjakat Budapesten az Andrassy úti Orosz Kultúra Házában adták át azzal a 24 oklevéllel együtt, amelyet a Cionista Világszervezet első vezetőképző tanfolyamának 24 végzett hallgatója kapott. Az ünnepélyes átadáson fellépett a Rodin vonósnégyes, Keres Emil, Fellegi Balázs, Fellegi Ádám, Havas Judit és Dinnyés József.

január 18.

1. A budapesti gettó felszabadulásának 60. évfordulóján a Dohány utcai zsinagógában rendezett emlékező istentiszteleten a zsidó szervezetek képviselőin kívül megjelent Mádl Ferenc köztársasági elnök, Gyurcsány Ferenc kormányfő, Szili Katalin házelnök, Orbán Viktor és Boross Péter korábbi miniszterelnökök, a politikai pártok vezető tisztségviselői, és több más közéleti személyiség. A katolikus püspöki kart Szabó Tamás tábori püspök képviselte. A megemlékezésen beszédet mondott Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, Valerij Muszatov orosz nagykövet, Fröhlich Róbert és Schweitzer József főrabbi. A kántori funkciókat Kálmán Tamás látta el. A beszédek szövege olvasható az Új Élet 2005. február elsejei számában (1-2. p.).

1. A Múlt és Jövő Lap- és Könyvkiadó a budapesti gettó felszabadulásának évfordulójára készített különszámát az egykori gettó területén, a Wesselényi utca 18.-ban található SZÓDA - Kávézó & Mulatóban mutatta be. Az eseményre a gettót túlélő meghívottak között volt Heller Ágnes filozófus és Válas György tudománytörténész is.

2. A Keresztény - Zsidó Párbeszéd napja alkalmából II. János Pál pápa mintegy másfél száz rabbit fogadott a Vatikánban a világ minden részéből.

3. A Keresztény Közéleti Akadémia és a Keresztény – Zsidó Társaság a közös múltról és jövőről rendezett konferenciát a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karán. A konferencián mindkét oldalról számosan vettek részt. A hitközség részéről Schöner Alfréd főrabbi, az Or-Zse rektora a „Világ igazairól”, Haraszi György tanszékvezető pedig a kortárs magyarországi zsidóságról tartott előadást.

január 20.

1. A Károly körúton Jonah Metzger, Izrael Állam askenázi főrabbija jelképesen, szalag átvágásával avatta fel a „Status quo ante” irányzatú Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség imaházát. A Keren Or Imaház avatásán Jonah Metzger arra kérte a különböző zsidó irányzatok vezetőit, tegyenek meg mindent azért, hogy az ortodox, a neológ és a status quo irányzat konszenzusra jusson. Köves Slomo, az imaház vezető rabbija is arra buzdította a hallgatóságot, hogy bátran vállalják identitásukat. A megnyitón többek között részt vett Gulyás Kálmán, a kulturális minisztérium egyházi ügyekért felelős címzetes államtitkára, Oberlander Baruch rabbi, Herczog László, az ortodox hitközség elnöke, Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, Heisler András, a szövetség elnöke és Steiner Pál V. kerületi polgármester. Jonah Metzger főrabbi kétnapos látogatásra érkezett Budapestre. Itt tartózkodása alkalmával találkozott Mádl Ferenc köztársasági elnökkel és Gyurcsány Ferenc miniszterelnökkel is. A Szombat 2005/márciusi számában Csáki Márton cikke jelent meg „Új hitközség felé – A megosztó egység” címmel (15-17. p.)

2. A Füst Milán Szellemi Páholy „Hit és hitelesség” címmel rendezett összejövetet a Goldmark teremben. Az est vendége volt Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Várszegi Asztrik Pannonhalmi főapát, Bitó László közíró és Benedek István Gábor szerkesztő.

3. Sándor Anna, a Dob utca 15-ben másfél éve jórészt saját erőből alapított és működtetett Spinoza-ház igazgatónője „Pro Cultura Urbis” kitüntetést kapott a Fővárosi Önkormányzattól. A Spinoza-ház alapítása óta kulturális missziót tölt be, többek között kiállításokat, zenés irodalmi programokat, színházi előadásokat, kabarékat, önálló esteket, talk-show-kat rendez, hetente kétszer ingyenes déli koncertekkel idézi a régvolt kávéházainak hangulatát.

január 21.

A Gyöngyösi Városi Televízió bemutatta a Kiss Balázs rendező által gyöngyösi zsidóság történetéről forgatott "A kő zokog..." című kilencven perces dokumentumfilmet. A film bemutatóján a rendező ismertette a film születésének körülményeit, Keresztes György alpolgármester, pedig bejelentette, hogy a filmet szeretnék bemutatni a település oktatási intézményeiben is.

január 22.

Az Oneg Sabbat Klubban a Mazsihisz és más zsidó szervezetek meghívott képviselői részvételével vitaestet rendeztek a neológia jövőjéről Magyarországon.

január 23.

A Cirko-Gejzír moziban (V. Balassi B. u.) az „Esztertáska” filmklubja keretében levetítették Groó Diána „Csoda Krakkóban” című filmjét. A vetítés után a rendező beszélgetett a vendégekkel.

január 17-27.

„Végjáték” címmel tíznapos programsorozatot rendeztek Holocaust Emlékközpontban Raoul Wallenberg eltűnésének, illetve az auschwitzi haláltábor felszabadításának évfordulójáról. A Páva utcai központ ingyenesen látogatható filmvetítésekkel, koncerttel, könyvbemutatóval és beszélgetős estekkel várta az érdeklődőket. Első nap levetítik Alberto Negrin „Perlasca” című filmjét, a vetítés után Szita Szabolcs történész tartott előadást az embermentőkről. A második nap Roman Polanski „A zongorista” című Oscar-díjas alkotását, negyedik nap Kármán Irén 2004-ben készült „Szép sima kő” című dokumentumfilmjét mutatták be, azt követően a rendezővel és a film főszereplőjével beszélgettek a résztvevők. Levetítették Joseph Losey „Klein Úr” című 1976-ban készült filmjét - amelynek főszereplője (Alain Delon) egy, a zsidóüldözések üzleti lehetőségeit kihasználó műkereskedő. Bemutatták a Shoah Alapítvány „Giving Voice” című, angol nyelvű filmjét is. A filmvetítéseken kívül a Lengyel Kulturális Intézet támogatásával „Európa Auschwitz távlatából” címmel rendeznek estet. A Varsóból érkezett vendég - Marek Miller és Zbigniew Zbikowski – az „Európa Auschwitz távlatából” című könyv két szerzője volt. Vitaestet tartottak az árulásról Bódis Kriszta rendező, Majtényi László korábbi adatvédelmi biztos, Keserű Ilona képzőművész, Lábás Endre író és Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi részvételével. Az esten a közönség tagjai elmesélték egymásnak "történeteiket" az árulásról. Bemutatkozott a „Centrópa Magyarország Zsidó Családtörténeti Központ” www.centropa.hu honlapja, amelyet az Informatikai és Hírközlési Minisztérium égisze alatt működő Nemzeti Digitális Adattár programja segítségével öt év alatt fejlesztettek ki. A bemutatón jelen volt Csepeli György államtitkár, szociológus is. /A Centrópa célja idős, zsidó származású emberekkel készített családi és életútinterjúk segítségével rekonstruálni, hogyan éltek a kelet-európai zsidók a holocaust előtt és után. A kutatóközpont számos interjúkészítő közreműködésével már több mint 100 valaha élt zsidó család történetét dolgozta fel. A szakmai irányítást Andor Eszter és Sárdi Dóra végzi, a főigazgató a Bécsben élő újságíró, Edward Serotta./ Ugyanazon a napon Bächer Iván felolvasóestet tartott. A programsorozat zárónapján, 2005. január 27-én emlékeztek meg az auschwitzi koncentrációs tábor felszabadításának hatvanadik évfordulójáról a zsinagógatérben és az emlékfalnál. Aznap mutatták be a MAUS című, 1992-ben Pulitzer-díjat nyert világhírű képregény magyar kiadását az Ulpius-ház gondozásában.

január 27.

Az Auschwitz-Birkenai koncentrációs tábor felszabadulásának 60. évfordulójáról hatalmas rendezvény folyamatosan emlékeztek meg az egész világon. Az egykori tábor helyén mintegy 20 állam államfője, illetve kormányfője, felszabadítók és felszabadítottak emlékeztek. A központi megemlékezésen jelen volt Mádl Ferenc köztársasági elnök is. Beszédet mondott Aleksandr Kwasniewski lengyel államfő, valamint a tábor túlélői nevében Wladyslaw Bartoszewski volt lengyel külügyminiszter és Simone Veil, korábbi francia kulturális miniszter – maguk is túlélők. A roma áldozatok nevében Romani Rose, a németországi Központi Romatanács elnöke. A birkenai tábor helyén a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet a lengyel kulturális minisztériummal és az Európai Zsidó kongresszussal közösen rendezett fórumot „Hagyjátok élni népemet!” címmel. A fórumon mások mellett részt vett és beszédet mondott Vlagyimir Putyin orosz és Viktor Juscsenko ukrán, Mose Kacav izraeli és Jacques Chirac francia elnök. Üzenetet küldött II. János Pál pápa és Anatolij Sapiro, a tábor felszabadító Vöröshadsereg csapat-parancsnoka. Brüsszelben az Európa Parlament határozatban ítélte el az antiszemitizmust és a rasszizmust, Budapesten a Páva utcai holocaust emlékközpontban rendezett megemlékezésen Gyurcsány Ferenc miniszterelnök mondott beszédet, a fővárosi közgyűlés üléstermében pedig egy perces néma felállással emlékezett az áldozatokra. Az ülésteremből a néma felállítás idejére kivonult a MIÉP Frakciója. A magyarországi UJS szervezet képviselőiben nyolc fő utazott Krakóba. Párizsban emlékfalat avattak az áldozatok emlékére. Az auschwitzi koncentrációs tábor felszabadításának 60. évfordulója kapcsán ismét fellángoltak azok a viták, amelyek XII. Pius pápa II. világháborús szerepét kárhoztatták. II. János Pál pápa - akit a 2005. január 27-i auschwitzi megemlékezésen Jean-Marie Lustiger francia bíboros képviselt – a Vatikánban a Soá idején elkövetett hibáiért ugyan megkövette a zsidó közösséget 1998-ban, de a megbánást hiányosnak ítélték, mivel abban világháborús elődjét felmentette minden hibája alól. A katolikus egyház híveinek az a 1956 óta hirdetett szándéka, hogy boldoggá avassák XII. Piuszt, felháborítja a zsidó közösséget, így zavarba ejti a Vatikánt. A vatikáni titkos levéltár 2007-re várt megnyitása pedig újabb érvekkel szolgálhat XII. Pius támadóinak.

január 28.

A Magyarországra látogató Nobel-díjas Herskó Ferenc a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében tartott előadást. A tudóst köszöntő Vizi E. Szilveszter MTA-elnök bejelentette, hogy a tudós testület a legközelebbi tagválasztó közgyűlésén külső tagjai közé választja Herskó professzort. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök a Parlamentben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetését adta át Avram Hershkonak. A tudóst szülővárosában, Karcagon ünnepi önkormányzati ülésen köszöntötték. A város elismerését, a díszpolgári oklevelet és emlékplakettet Fazekas Sándor polgármester adta át, a Karcagról elszármazottak nevében Kertész Péter újságíró szólta a kitüntetéshez. Köszöntőjének szövege olvasható az Új Élet 2005. február 15-i számában (5. p.) Báruch Hábá, Avram, szülőföldeden! címmel.

január 29.

1. Halálának huszadik évfordulója alkalmából életmű kiállítást rendeztek Gedő Ilka festőművésznék (1921-1985) a Magyar Nemzeti Galériában. A tárlat 120 festményéből, illetve 100 grafikájából állt. A Népszabadság 2005. január 29-i számában Rózsa Gyula „Az életmű ára” címmel készített elemzést a művésznő alkotásairól (12. p.).

2. 81 éves korában, svájci otthonban meghalt Efraim Kishon alias Hofman Ferenc. Az Új Élet 2005. február 15-i számában a kortárs, egykori barát, Lazarovits Ernő „Meghalt a humorista” című írásával (7. p.) búcsúzott tőle.

január 30.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban Bokor Judit „Voltaképpen költőként éltem” című posztumusz verseskötetét mutatta be Havas Judit szerkesztő, Benedek István Gábor, Bokor Péter, Daru Ildikó és Kardos Péter.

január 31.

1. A vészkorszak másod-, és harmadgenerációs hatásáról rendezett beszélgetést a Szombat folyóirat a Spinoza Kávéházban Erős Ferenc szociálpszichológus, Hoyer Mária pszichológus, Szántó T. Gábor író és Vajda Júlia szociológus meghívott előadók részvételével.
2. A Salom Klub kirándulást szervezett Bécsbe, a Chagall Múzeumba.

Január végén a bíróság önálló egyházként jegyezte be a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközséget, mivel a Mazsihisz nem reagált az öt évvel korábban benyújtott tagfelvételi kérelemre. Az új egyház vezetője Kelemen Katalin rabbi és Hajnal György elnök.

A Vidám Színpadon felolvasó est keretében tűzte műsorra a Krétakör Színpad a Nobel-díjas Elfiede Jelinek „Pihenő” című darabját Bagossy László rendezésében.

Szekszárdon az Illyés Gyula Pedagógiai Főiskolán rendezett Raoul Wallenberg emlékkiállítását a nevét viselő Egyesület, a tárlatot Heisler András Mazsihisz elnök nyitotta meg. A megnyitón jelen voltak a szekszárdi hitközség tagjai, Mayer Dezső elnök és Friedmann Tamás elöljáró is. A Tolna Megyei Művelődési Központban pedig bemutatták azt a dokumentumfilmet, amelyet a Tolna megyei holocaust túlélőkkel készített Bárány László rendező. Az összekötő szöveget Mezei Zoltán József írta. A bemutatón jelen voltak a film készítésében résztvevő túlélők is. A megyei önkormányzat a területén lévő középiskolák számára (Szekszárd, Bonyhád, Gyöngyös, Simontornya, Dombóvár, Paks) a film kópiáját ingyen bocsátotta rendelkezésére. A dokumentumfilm előállításának költségeihez a Mazsihiszen kívül hozzájárult a kultuszminisztérium, a Szerencsejáték Rt. és a Soros Alapítvány is.

A Szombat 2005/ januári számában közölték Yeshayahu Leibowitz „A zsidó a közösségben, a földjén és a világ népei között” című tanulmányát (22-25. p.) Ferencz Judit és Kaposi Dávid fordításában. Szegő Péter Haraszi Miklóssal, az EBESZ sajtószabadság felelősével készített interjút „Valamennyi dimenzióban vannak felismert zsidó gyökereim” címmel (14-17. p.).

február hónap

február 4.

1. Az ÉS 2005. február 4-i számában Konrád György „Látogatás Birkenauban” (10. p.) című esszéjében elevenítette fel a tábor múzeumában 2004 szeptemberében, Rajk Lászlóval közös kirándulásuk emlékét. Vánca István „A némbor és az univerzitás” című glosszájában (1. p.) arról írt, hogy ha megkésve is, de kirúgták Bácsfi Diána bölcsészhallgató-nyilasvezért az ELTE-ről. Ugyanakkor vitatkozott Tamás Gáspár Miklóssal, aki szerint Bácsfi Diánának, mint egyetemi polgárnak nem kisebbek a jogai az egyeteménél. Komoróczy Géza „Mit védjenek a liberálisok?” (4. p.) címmel fejtette ki véleményét Bácsfi Diána nyilasvezér tanulmányainak felfüggesztéséről az ELTE bölcsész karán. A professzor kifogásolta, hogy a Magyar Helsinki Bizottság (MHB) – Bácsfi felkérésére –nyilaskeresztes szervezkedést védjen Kárpáti György, a bizottság jogásza közreműködésével. Kőszeg Ferenc, az MHB bizottság vezetőjeként a lap 2005. február 11-i számában „Egy szó helyett kétezer” című írásával (12. p.) válaszolt, Zolnay János MHB tag az ÉS 2005. február 18-i számában megjelent „Ingerkűszöb” című írásában ugyancsak hibának tartotta, hogy Kőszeg az emberi jogokra hivatkozva védelmébe vette Bácsfit. (2. p.) A Bácsfi-jelenséget Schiffer András, a „Társaság a Szabadságjogokért” ügyvivője az ÉS 2005. január 21-i számában elemezte „A jogállam visszabontása” című cikkében (14. p.) Kőszeg Ferenc az ÉS 2005. április 8-i számában válaszolt Zolnay Jánosnak „Kit véd a jogvédő?” című írásával (13-14. p.) A vitát a szerkesztőség Füzéki Bálint írásával fejezte be, amely a lap 2005. április 22-i számában jelent meg. 2005 augusztusában a Károli Gáspár Református Egyetem is elutasította Bácsfi Diána felvételi kérelmét nemzetiszocialista nézeti miatt. A 100 pontos felvételi ponthatárt ugyan 134 pontra

teljesítette a magát hungarista vezérnek tartó amazon, de az elutasítás miatt közölte, hogy külföldön próbálkozik tanulmányai folytatásával. Bácsfi több szélsőjobboldali szervezet képviselőjével együtt 2005 augusztusának közepén nyilatkozott az Al-Dzsazíra arab hírtelevízióknak is, s a vele készült riportban Hitlert és a dzsihádot szent háborúnak éltette.

2. Hódmezővásárhelyen 92 éves korában meghalt Almásy Tibor dandártábornok, a Yad Vasem Intézet kitüntette. Az Új Élet 2005. március 15-i számában Lebovits Imre búcsúztatta „Almásy Tibor 1913-2005” címmel (2. p.). Emléktábláját nyáron avatták fel a felújított nagyzsina góga falán Hódmezővásárhelyen.

3. Kunstár Csaba „Szimpátia a sötétséggel” címen két részes riportot készített az 1946-ban a román népbíróság által halálra ítélt Wass Albert, és apja viselt dolgairól. Az első rész a családot, és az író erdélyi emlékezetét mutatta be, a második részben (ÉS, 2005. július 1. 10 p.) Vass magyarországi reputációját, a kortárs jobboldal kurzus íróját mutatta be.

február 5.

1. A Magyar Hírlap 2005. február 5-i számának „Ahogy tetszik” mellékletében Nyerges András „Címzett: Orbán Ottó (1936-2002)” című írását arra használta fel, hogy a költő „Áttörés” című verse segítségével bemutassa: a párizsi zsidó koncentrációs tábor, Drancy neve mennyire nincs a köztudatban (18. p.)

2. A Mazsike évi rendes közgyűlésén előkészítették a tisztújító közgyűlést, megválasztották a jelölőbizottság tagjait.

3. A Spinoza Házban Czeizel Gábor Kishon-kabarét rendezett Ephraim Kishon írásainak felhasználásával, Kézdy György főszereplésével.

február 6.

Az amerikai CIA beleegyezett abba, hogy újabb iratokat ad át a náci háborús bűnösök és az amerikai hírszerzés kapcsolatát vizsgáló szenátusi bizottságnak. Egy 1998-ban elfogadott törvény alapján a dokumentumokat nyilvánossá teszik. Azóta mintegy 8 millió oldalt tettek kutathatóvá. Ezekből kétséget kizáróan kiderült, hogy Adolf Eichmann öt közeli munkatársa – köztük Klaus Barbie és Ottó Skorzeny – együttműködött az amerikai titkos szolgálattal

február 11.

1. Az ÉS 2005. február 11-i számában Avram Hershko /Herskó Ferenc/ Nobel-díjas biokémikussal készített interjút Böhm Ágnes „Mindig az árral szemben” címmel (7. p.). Ugyanebben a számban olvasható Yehuda Elkana, a CEU rektorának a németországi Einstein-év alkalmából, a berlini Német Történelmi Múzeumban 2005. január 19-én elmondott beszéde „Einstein öröksége – Tézisek címmel” (8-9. p.). Fordította Musza István.

2. Markham J. Geller, a londoni University college Department of Hebrew and Jewish Studies professzora tartott előadást az MTA Judaisztikai Kutatócsoport és az ELTE BTK Assziológiai és Hebraisztikai Tanszékének meghívására „Studying Talmud? – Learn Akkadian!” címmel a Szerb utcai Tanári Klubban.

február 13.

1. A főváros felszabadulásának 60. évfordulóját közösen ünnepelte a Measz, a Nüb, a Holocaust Emlékmúzeum, a Muszoe, az Otthont Magyarországból Összefogás Szervező Bizottsága, valamint a Civil Fórum Budapest a Vízafogói mártírelékműnél. Az emlékbeszédet Szili Katalin házelnök mondta el, a megemlékezésen jelen volt Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Hiller István, az MSZP elnöke, Szolnoki Andrea főpolgármester-helyettes, Izrael, Oroszország, Ukrajna, Fehéroroszország, Szlovákia, Csehország, Szlovénia, Ausztria nagykövetei, valamint a magyarországi minisztériumok vezető tisztségviselői. A Bzsh részéről Streit Sándor elnök, a Mazsihisz részéről Lazarovits Ernő külügyi vezető koszorúzott.

2. Budapest felszabadulásának 60. évfordulóján sem maradt el a szélsőjobboldali szervezetek hőzöngése a főváros közterein, míg a napilapok mindegyike összeállítást közölt a főváros

felszabadulása alkalmából. A Hősök terén és környékén már február 2005. február 12-én a Német Nemzeti Demokrata Párt szóvivőjének beszédét harsogták a mikrofonok mintegy ezer összegyűlt ember előtt. Az első fokú bírósági ítélettel betiltott „Vér és Becsület” szélsőjobboldali szervezet ezúttal itt emlékezett az orosz ostromgyűrből 1945. február 11-én sikertelenül kitörni próbálkozó német és magyar katonákra. A felvonuló szkinhedek egy nyolcfős csoportja csaknem agyon vert egy indiai turistát. A fiatalembert az mentette meg, hogy egy honfitársa gépkocsijával a támadók közé hajtott. A Népszava 2005. február 13-i számában „Büntetnék a szocialisták a holocaust-tagadókat” című összeállításában számolt be a Budapest felszabadulását ünneplő évfordulós rendezvényekről (11. p.). A Budai Várban tartott központi rendezvényt az MSZP, a Measz és a Párbeszéd Budapestért Alapítvány rendezte, a vezérszónok Hiller István MSZP pártelnök volt. Az évforduló csaknem egybeesett Koltai Lajos „Sorstalanság” című filmjének díszbemutatójával, ami a Magyar filmszemlét zárta a Mamut moziban 2005. február 8-án. A Népszava Szép Szó mellékletét teljes egészében a holocaustnak és a Sorstalanságnak szentelte. Marx József „Filmkönyvből” jelent meg részlet (2. p.), amely a Sorstalanság forgatásával foglalkozott, a lap 2-3 oldalán a díszbemutató vendégeit – köztük Kertész Imre Nobel díjas író, Mádl Ferenc köztársasági elnököt, Judit Varai Shorer korábbi izraeli nagykövetet, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit, Szabó István Oscar-díjas filmrendezőt, Hiller István leköszönő, és Bozóki András leendő kulturális minisztert - szólaltatták meg. Scipiades Erzsébet „Képregény Mauschwitzről - Zsidó egerek és német macskák” című írásában Art Spiegelman „Maus” című képregényét mutatta be (4. p.), Ungváry Krisztián történésszel pedig a zsidótörvényekről és a túlélőkről beszélgetett (5. p.). Bársony Éva Koltai Lajos rendezővel készített egész oldalt betöltő interjút „Egyszerre úgy éreztem, nekem ehhez közöm van” címmel (6. p.). A Népszabadság Hétféje mellékletében Kádár Gábor- Vági Zoltán tanulmánya jelent meg „Sorstalan nemzedék – Százhatvan Kertész Imrével egyidős, Auschwitz-Birkenaut túlélő visszaemlékezései” címmel (2-3. p.) készült szociológiai felmérésük alapján.

3. A Zeneakadémián délután ünnepi műsort adott a Goldmark Kórus megalakulásának 35. és alapító karnagya, Ádám Emil születésének 100. évfordulója alkalmából. Ebből az alkalomból a Kórus történetét feldolgozó írás jelent meg az Új Élet 2005. február elsejei számában (6. p.), Király László Erkel-díjas zeneszerző pedig zsolnárkantátát írt Ádám Emil születésének centenáriuma. Az énekkar a kantátát be is mutatta. A hangversenyt megtekintette Jehoram Sorovszki izraeli karmester is, aki a Zeneakadémia esti hangversenyének dirigense volt.

február 15.

1. Kardos Péter főszerkesztő „Hatvanéves az Új Élet” című cikkével a címloldalon jelent meg a 2005. február 15-i lap. Az alapító főszerkesztőre, Roóz Rezsőre az unoka, Roóz Péter emlékezett (6. p.).

2. A lap Mazsihisz vezetőségi üléséről hírt adó összefoglalójából kitűnik, hogy megalakult az elnöki kabinet, amelynek tagjai Zoltai Gusztáv, Egri Oszkár és Hagymási Zsuzsanna, mint vezető beosztású munkatársak, valamint Lányi Eszter és Dénes Gergő állandó tagok. A grémium feladata elsősorban a vidéki hitközségekkel való kapcsolattartás. A vezetőségi ülésen határozat született a járadékfelosztás elveiről a Bzsh és a Mazsihisz között. A korábbi gyakorlat szerint 70:30 százalékban ösztönzött a két szervezet a járadékokból, ezután a tényleges költségek alapján történik a finanszírozás. A változtatást hat támogatással, két tartózkodással és egy ellenszavazattal fogadta el a vezetőség (2. p.). Markovics Zsolt főrabbi „In memoriam Löw Immánuel” címmel jelentetett meg cikket nagy elődjéről (4. p.)

február 16.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban került sor Schweitzer József professzor és Komoróczy Géza professzor beszélgetésének harmadik részére a zsidó etikáról.

február 17.

1. A Spinoza Kávéházban a Szombat Szalon Vámos Miklós irodalmi estet rendezett „Tanuljunk könnyen, gyorsan héberül!” címmel.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban „Kohn-tour” címmel Köves Tamás karikatúra kiállítását nyitotta meg Losonci Miklós művészettörténész és László Gábor.

február 18.

1. A Spinoza Kávéházban Paul Lendvai Bécsben élő újságíróval beszélgetett Lengyel Nagy Anna.
2. A Szegedi Nemzeti Színház felolvasó színpadi rendezésben mutatták be Gáli József „Válás Veronában” című tragikomédiáját a szerző halálának évfordulóján. A színház emeleti előterében a Gáli József életét bemutató kiállítást Boldizsár Péter nyitotta meg. A megnyitón elmondott beszéd megjelent az ÉS 2005. március 11-i számában „Gáli József (1930-1981) emlékezete” címmel jelent meg (9. p.).
3. A Budapesti Zsidó Múzeumban „Áldozat –Engesztelés” címmel másodszor rendeztek kortárs képzőművészek felkérésre készített munkáiból kiállítást. A tárlatot B. Turán Róbert igazgató, és Dávid Katalin művészettörténész nyitotta meg. A három évvel korábbi „Noé szövetsége” című kiállítás folytatásának szánt tárlat szervezésében részt vett Nógrádi Péter is. A kiállító 32 művész között volt: Balla Attila, Szirtes János, Bikácsi Daniella, Kopasz Tamás, Galambos Tamás, Radák Eszter, Gellért B. István, Harasztly István, Baranyai András, Szűcs Attila, Maurer Dóra, Boros Tamás és Valkó László. Dávid Katalin megnyitón elhangzott beszédét a Szombat 2005/júniusi száma közölte (30-31. p.)

február 19.

1. A Népszabadság 2005. február 19-i számának Hétvége mellékletében Ormos Mária írása „Jegyzőkönyvek Auschwitz emlékezetéről” címmel jelent meg (4. p.).
2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Heller Ágnes a zsidókérdés megoldatlanságáról tartott előadást, amit beszélgetés követett.

február 20.

1. A Mazsike Szombat Szalon zártkörű vetítés keretében mutatta be a Művész moziban az érdeklődőknek Koltai Lajos „Sorstalanság” című filmjét, ahol a rendezővel Szántó T. Gábor beszélgetett.
2. A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége David Admon izraeli nagykövet volt, akivel V. Bálint Éva beszélgetett.

február 21-22.

Budapesten a Mazsihisz Síp utcai székházában rendezték meg az EU-hoz frissen csatlakozott országok zsidóságának első nemzetközi regionális tanácskozását „Közös felelősség” címmel. A tanácskozásra meghívást kaptak az EU felvételüket kért kelet-közép európai országok zsidó vezetői is. A tanácskozáson a Mazsihisz vezetőin kívül részt vettek Bulgária, Csehország, Horvátország, Litvánia, Macedónia, Lengyelország, Románia, Szerbia és Montenegró, Szlovákia és Szlovénia hitközségeinek vezetői. A tanácskozáson jelen volt Cobi Benatoff, az Európai Zsidó Kongresszus elnöke is. A konferencián felszólalt Boros Jenő külügyi államtitkár, Kiss Péter kancelláriaminiszter és David Admon izraeli követ is.

február 23.

A Népszabadság 2005. február 23-i száma Petőcz György tanulmányát közölte „Auschwitz, szimbólumok, médiamagány” címmel (13. p.) annak apropóján, hogy az Európa Parlament az auschwitzi koncentrációs tábor felszabadulásának 60. évfordulója alkalmából határozatot fogadott el a holocaustról, az antiszemitizmusról és a rasszizmusról. A szerző cikkében utalt azokra az ellentmondásokra, amelyek a Nyugat-Európa nagyvárosaiban rendezett emlékünnepeket jellemezték az évforduló kapcsán.

február 24.

1. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre megtekintette a Magyar Nemzeti Múzeumban Gedő Ilka festőművész életmű kiállítását, a tárlatvezetők Kolozsváry Mariann és Jobbágyi Zsuzsa, a kiállítás kurátorai voltak.

2. A Füst Milán Szellemi Páholy vendége Szabó István filmrendező volt, akivel a filmművészet és hatalom viszonyáról, valamint a zsidóság vállalásáról és megéléséről cseréltek eszmét a Páholy látogatói.

február 25.

1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság első fokon bűnösnek találta Bácsfi Diánát, a magát hungaristának valló Magyar Jövő Csoport vezetőjét egy rendbeli, folytatólagosan elkövetett önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt. Ezért két éves próbaidőre bocsátotta nem jogerős elsőfokú ítéletében.

2. A Magyar Tudományos Akadémián a Bibó István Közéleti Társaság által rendezett Bibó István emlékülésen „A zsidókérdés tárgyalása Bibó nyomán” című témakörben Balog Iván, Karády Viktor, Kovács Gábor és Márton László mondta el véleményét. Az emlékülésen a „Teleológia és normativitás Bibó István műveiben” címmel Huszár Tibor, Patai Ferenc és Poszler György, valamint „A politikai esszéírás Bibó óta” címmel Bozóki András, Debreczeni József, Kende Péter és Sándor Iván tartott előadást.

február 26.

A Micve Klub vendége Gregor József operaénekes volt, aki nem zsidó létére alapító tagja a Szegedi Zsinagógaért Alapítványnak.

február 28- március 3.

Izraelben rendezték meg a Habonim Dror szervezetek világtalálkozóját, amelyen a magyarországi szervezet is képviselői is jelen voltak.

A Hunyadi téri körzet vezetőinek kérésére a Terézvárosi önkormányzat hozzájárult, hogy a 109 éves templom és a hozzá tartozó helységek a Bzsh tulajdonába kerüljenek. A döntés öröme rendezett ünnepélyes istentiszteleten mintegy 70-en vettek részt, köztük a kerület önkormányzat és a társhitközségek vezetői.

Berel Lazar Oroszország főrabijja Budapesti látogatása során találkozott a Chabad Lubavics Alapítvány munkatársaival, ellátogatott a Vasvári Pál utcai Pesti Jesiva Központba, és a Rumbach utcai zsinagógába.

Február végén jelent meg a Measz 2005-ös évkönyve, melyet Bernáth László szerkesztett. A kötetben Gyertyán Ervin emlékezett a Somér ifjúsági mozgalomra, Szita Szabolcs pedig a deportáltak hazatérésének nehézkességét mutatta be.

Szita Szabolcs február végén megvédte „Magyarok az SS ausztriai lágerbirodalmában” nagy doktori disszertációját a Magyar Tudományos Akadémián. Az értekezés opponensei Gergely Jenő, Sipos Péter professzorok, és Haraszi György történész voltak, a bírálóbizottság elnöke Ormos Mária professzor volt, Stark Tamás ismertette Szita Szabolcs tudományos tevékenységét.

77 évesen, New Yorkban meghalt Peter Malkin legendás Moszad-ügynök, Adolf Eichmann elfogója. Malkint Tel-Avivban a Kiriat Saul temetőben helyezték örök nyugalomra.

A Budai Sófár 2005/februári számában Vajda Róberttel, a 2002 óta különböző helyeken létező Budapesti Zsidó Színkör rendezőjével, színészével készített interjút Fazekas Péter „A zsidóságnak infrastruktúra kell” címmel (4-5. p.)

A Szombat 2005/februári számában Karády Viktor szociológussal Várnai Pál beszélgetett „A történelem nem üdvtörténet” címmel (23-25. p.).

március hónap

március 1.

Az EMIH és a Chabad Lubavics Oktatási és Nevelési Egyesület megalakította a Budapesti Jesiva – Zsidó Tudományok Főiskoláját. Az intézményen belül két szak működött, a Zsidó Tudományok, és a Jesiva - Ortodox Rabbiképző szak. Rektorrá Oberlander Baruchot választották. Az Egység című folyóirat 2005/áprilisi számában részletesen ismerteti mindkét szak tantervét (4-5. p.).

március 2.

Szilvan Salom izraeli külügyminiszter a palesztin kérdéstről tárgyalt kétnapos budapesti látogatása során Somogyi Ferenc külügyminiszterrel, Gyurcsány Ferenc miniszterelnök pedig fogadta külügyminiszter küldöttségében helyet foglaló 17 tagú izraeli befektetőkből álló delegáció tagjait. A vendégek között volt Arie Zief, az izraeli kereskedelmi kamarák szövetségének alelnöke is. Az izraeli külügyminisztert fogadta Mádl Ferenc köztársasági elnök és találkozott Orbán Viktor Fidesz-MPP elnökkel is. Szilvan Salom tiszteletére az izraeli nagykövetségen díszbédet adtak, ahol Schweitzer, Kardos, Fröhlich Róbert és Deutsch Róbert főbakkal találkozott. A Holocaust Emlékközpontba elkísérték a Mazsihisz vezetői és Bozóki András kultuszminiszter is.

március 3.

A Scheiber Sándor-díjat ebben az évben Jehuda Don, Slomo J. Spitzer és Tatár György vehette át. A kitüntetéseket évente egyszer, Scheiber Sándor főrabbi halálának évfordulóján adományozza a kulturális miniszter. A Hitközség Dísztermében rendezett átadó ünnepséget Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, a Scheiber Sándor Alapítvány kuratóriumi elnöke nyitotta meg. Jehuda Don tudományos tevékenységét Komoróczy Géza, Shlomo Spitzer professzorét Schweitzer József, míg Tatár Györgyét Fröhlich Ida professzor méltatta.

március 3-6.

Leányfalun nemzetközi Hasbara szemináriumot tartott a Szochnut 35 magyar, bolgár, cseh, szlovák és horvát egyetemista részvételével. Az összejeövetel célja aktuális izraeli kérdések megvitatása volt izraeli szakértők vezetésével.

március 4 .

Darányi András, a budapesti Holocaust Emlékközpont nemzetközi és társadalmi kapcsolatokért felelős igazgatója erről a tisztségéről is lemondott. A lemondást Székely Gábor, az emlékközpontot működtető Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumának elnöke elfogadta. Darányi András 2004. május 15-ig a közalapítvány ügyvezető igazgatójaként dolgozott, azt követően lett az intézmény nemzetközi és társadalmi kapcsolatokért felelős igazgatója.

március 5.

Egy hónapon át 15 kiválasztott részletet állítottak ki a kettős és a hármas metró 46 kocsiból álló szerelvényeiben Art Spiegelman Mauschwitzről szóló, „Maus” című képregényéből.

március 6.,

1. Esterházy Jánosra emlékeztek az egykori budapesti lakóházán elhelyezett emléktáblánál. A Rákóczi Szövetség szervezésében rendezett koszorúzáson Szabó Tibor, a Határon Túli Magyarok Hivatalának korábbi elnöke mondott beszédet, az Országgyűlés Külügyi Bizottsága, a Magyar

Demokrata Fórum parlamenti képviselőcsoportja, a Határon Túli Magyarok Hivatala, a MaZsiHisz, a Magyarok Világszövetsége, a Magyar Föderalista Párt (Felvidék), a Csemadok, a Szlovákiai Magyar Pedagógus Szövetség, az Esterházy János Emlékbizottság, valamint a mártír politikus egykori rabtársa helyezték el koszorút. A koszorúzást követően a Magyarok Házában átadták az Esterházy János Emlékérmét.

2. A Mazsike megtartotta háromévenként esedékes rendes tisztújító közgyűlését, ahol a szervezet elnöke továbbra is Feldmájer Péter maradt, a Számvizsgáló bizottságé Róna Róbert, tagjai pedig továbbra is Ratkó Istvánné és Sarlós Júlia maradtak. A Mazsike elnökségében Garai Péter lemondott tisztségéről, helyébe Róbert Péter került. Az elnökség tagjaivá Bonta Miklós, Deák Gábort, Hofmann Ivánt, Janklovics Tibort, Kirschner Pétert, Korányi Lászlót, Olti Ferencet és Rajki Andrászt választották. A közgyűlés előtt Feldmájer Péter elnök a Mazsike Hírlevelének márciusi számában írásos beszámolót adott közre „A Mazsike tisztújító közgyűlés elé” címmel (8-9.p.). A közgyűlésen a szervezet 2004-es tevékenységéről elhangzott elnöki beszámoló után a 7 millió 200 ezer forintos pénzügyi mérlegről tartott beszámolót Rajki András, és a számvizsgáló bizottság nevében Róna Róbert.

március 7.

1. Az országgyűlésben határozatot fogadtak el a roma holocaustról, amelyben a cigányságot a magyar nemzet részeként ért megkülönböztetésként ismerték el a cigányság kiirtására tett intézkedéseket.

2. Tíznapos európai körútján Budapestre érkezett Natan Saranszki, az izraeli kormány Jeruzsálemért, és a bevándorlók integrációjáért felelős minisztere. Egy napos budapesti látogatásán előadást tartott a CEU-n, és ellátogatott az UJS-hez is. A miniszterrel Gadó János készített interjút a Szombat 2005/áprilisi számában „Jobb egy demokrácia, amely gyűlöli a zsidókat” címmel (13-14. p.).

március 9.

A „Beszélgetések a zsidó etikáról” sorozat negyedik részében is Schweitzer József és Komoróczy Géza professzorokat hallhatták az érdeklődők a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 10.

Kertész Imrét a Sorbonne díszdoktorává avatták – az ünnepségen jelen volt Bozóki András kulturális miniszter is.

március 11.

A 75 éves Sándor Ivánt köszöntötték az ÉS 2005. március 11-i számában Bazsányi Sándor: „Szókratész, zenélj!” című írásával (12 p.)

március 12.

Tischler János a Népszabadság 2005. március 12-i Hétfége mellékletében az 1968-as lengyelországi antiszemita megnyilvánulásokról írt tanulmányt „Antiszemitizmus állami módra” címmel (4. p.)

március 15.

1. A nemzeti ünnep alkalmából Kossuth-díjjal tüntették ki Eörsi István író, műfordítót, Spiró György író, Székely Magda költő, műfordítót. Széchenyi-díjat kapott Radnóti Sándor filozófus, esztéta, Sárosi Bálint zenetudós, Varga János levéltáros. A Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozata kitüntetését kapta Dov Reer a magyar-izraeli kapcsolatok fejlesztése érdekében végzett munkájáért. A Magyar Köztársasági Érdemrend középkereszt polgári tagozata kitüntetésben részesült Haraszi Miklós, Tamás Gáspár Miklós, Alexander Brody reklámszakember, Kathy-Horváth Lajos zeneszerző, hegedűművész és Krausz Tamás történész. A kitüntetések Mádli Ferenc köztársasági elnök adta át a parlamentben. A Magyar Köztársaság Kiváló Művésze kitüntetését kapott Féner Tamás fotóművész. Az oktatási miniszter a Magyar Köztársasági Ezüst

Érdemrend kitüntetést adta át Hammermann Gézáné főtanácsosnak, az Amerikai Alapítványi Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola gazdasági vezetőjének, valamint Orbán Ferencnek, a minisztérium vezető főtanácsosának, a Mazsihisz korábbi oktatási osztálya vezetőjének. .

2. Az Új Élet 2005. március 15-i számában Egri Oszkár a szlovákiai Párkány zsidó emlékeiről közölt cikket „Párkányról, Márairól és másokról” címmel (4. p.).

március 17.

Egy floridai bíróságon 25,5 millió dollár kártérítést ítélték meg annak a 37 magyar holocaust túlélőnek, akik az Egyesült Államok kormányát néhány éve beperelték az ún. „aranyvonat” rakományának ügyében. Az egyezség szerint 25,5 millió dollár felajánlott összegből az ügyvédi költségek levonása után 21 millió dollárt osztanak szét. Ennek 22,7 százaléka kerül csak Magyarországra, a legtöbb, 42,5 százalék Izraelbe. Jelentős az USA-ba, Kanadába és Ausztráliába kerülő összeg aránya is. A per kezdeményezői 5 ezer dollárt kapnak, az összeg többi részéből nem egyéni, hanem csoportos kárpótlásra kerül sor. Az aranyvonatok kalandos sorsával több kiadvány foglalkozott a kedvező ítélet kapcsán. A HVG március 19-i számában Réti Pál „Aranyvonat-egyezség – Vagonyilatkozat” című összefoglalója jelent meg (35-37. p.). Bihari Tamás a Népszava március 29-i számában „Megkerült és eltűnt aranyvonatok” címmel foglalta össze az üggyel kapcsolatos ismereteket (6. p.)

március 19.

„Más-e ez a kapitalizmus?” címmel Tamás Gáspár Miklós tartott vitaindítót a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 20.

A néhai Stern László főkantor születésének 90. évfordulója alkalmából ünnepséget rendeztek gyermekei, Judit és Ottó kezdeményezésére a Nagyuvaros utcai templomban. Az ünnepségre eljött az Izraelben élő 70 éves fivér, Moshe Stern is, akit az Or-Zse rektori tanácsa arany érdemrenddel tüntetett ki. Az eseményen szinte mindenki ott volt, és alig akadt kántor, aki távol maradt volna. Stern László hangja felvételről, a többi kántoré – Fekete László, Tóth Emil, Kálmán Tamás, Klein Ervin, Veisz Ferenc és Zucher Immánul - élőben szólt. Az Új Élet 2005. március elsejei számában Schőner Alfréd írt emlékező cikket „Kilencven évvel ezelőtt született Stern László, a világhírű főkantor” címmel (3. p.). A nagy sikerre való tekintettel augusztusban megismételték az emlékműsort.

március 21.

1. A Measz által alapított „Radnóti Miklós antirasszista díjat” ebben az évben Kardos Péter főrabbinak adták át a közéletet is érintő prédikációiért. A kitüntetést a Radnóti Miklós Színházban Mandur László, az országgyűlés alelnöke adta át.
2. A Kogart Házban Fehér László festőművész műveiből rendezett kiállítást közösen tekintette meg a Mazsike Festészetet Kedvelők Köre.

március 22.

A Spinoza Kávéházban Réz András „Álarcaim” című estjét rendezték meg, a beszélgetőtárs Szerényi Gábor volt.

március 25.

Az ÉS 2005. március 25-i számában Nyerges András „Színrebotás – Mitől árulkodik egy mondat?” című írásában Németh László antiszemizmusával foglalkozott (8. p.). Ugyanebben a lapszámban Daróczi Ágnes „Pharrajimos” címmel Sárközi Jenőné cigány holocaust túlélő monológját közölte (7. p.); Gereben István pedig „George Washington és a zsidók „magyar” szemmel” című tanulmányt tett közzé (6. p.).

március 26.

1. Purim alkalmából Nagykörösön az Arany János Művelődési Központ Dísztermében rendezett bált a Nagykörösi Zsidó Hitközség. A zenét a Bibsi King zenekar szolgáltatta. A bál előtt a Nagykörösi Zsinagógában tartottak istentiszteletet Róna Tamás rabbijelölt vezetésével.

2. A Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében sor került George Friedrich Handel „Semele” című operájának magyarországi ősbemutatójára. A Budapesti Kamaraopera előadását a Fesztivál Színházban Halász Péter rendezte, közreműködött Timothy Bentch, Fried Péter, González Mónika, Artur Stefanowicz és Lehőcz Andrea.

március 27.

Az Erzsébet téri Gödör Klubban „Zsidó - zsidó párbeszéd” címmel a zsidó vallási irányzatok nyilvános kerekasztal beszélgetésére került sor. A Marom ifjúsági szervezet kezdeményezésére első ízben ültek le egymással a különböző vallási irányzatot képviselő magyarországi zsidó szervezetek képviselői a Gödörben: Kelemen Katalin, a Szim Salom Progresszív Zsidó Közösség rabbija, Balázs Gábor, a modern ortodox irányzatú Pesti Súl egyik vezetője, Köves Slomo lubavicsi haszid rabbi, az EMIH vezetője, Radnóti Zoltán, a Károli Gáspár téri zsinagóga neológ rabbija és Lózszy Tamás, az ortodox irányzat képviselője. A résztvevők az asszimilációról, a nők szerepéről és a messiásról fejtették ki az általuk képviselt irányzat felfogását. A tanácskozásról Gadó János írt összefoglalót a Szombat 2005. májusi számában „Zsidó - zsidó párbeszéd” címmel (9-11. p.) Vári György pedig a Szombat 2005/júniusi számában jelentette meg „Az izoláció ellen” című tanulmányát (22-24.p.) amelynek megírására a vita inspirálta.

március 30.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége volt Hunvald György, az Erzsébetváros polgármestere és Varga Kálmán a KÖH elnöke abból az alkalomból, hogy műemlékké nyilvánították az egykori zsidó negyedet.

A Tolna megyei Fadd községben obeliszket állítottak a holocaust helyi áldozatainak emlékére. Az emlékoszlopot a Londonban élő Boros Andor üzletember emeltette.

Március végén Magyarországra látogatott Ron Kronich rabbi, az Izraeli Vallásközi Tanács elnöke. A Budai Sófár 2005/májusi számában Kozma Levente készített interjút a zsidó – keresztény - iszlám megbékélés élharcosával „A megbékélésnek nincsen alternatívája” címmel (4. p.)

A Magyarországi Autonóm Ortodox Hitközség közgyűlésén a negyven év után az elhunyt Fixler Herman helyébe lépő Herczog László elnök értékelte az év tevékenységét, és első ízben hangzott el gazdasági beszámoló is. Bejelentette, hogy a főtitkári teendőket ellátására Paskesz Somlói Tamás kapott megbízást, az egy éve betegen Izraelben tartózkodó Hofmann főrabbi feladatait M. T. Weisberger főrabbi látja el. Flór Ferenc főkönyvelő elmondta, hogy állami támogatásra van szükség a Kazinczy utcai templom tetőszerkezetének megjavításához. A Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskola léte pedig kérdéssé vált, mivel Reichmann úr csökkentette az iskola támogatására szánt összeget. A 140 zsidó gyermek tanítását veszélyeztető helyzetben minden külső segítségre szükség van – mondta Flór Ferenc. Az Alma utcai Szeretetotthonban az eddigi egy orvos helyett három látja el a lakókat, a Csörsz utcai temető helyreállításához a New York-i Lövinger család 20 millió forinttal járult hozzá. Tervezik a Gránátos utcai temető felújítását, és kóser üzlet létesítését az Erzsébetvárosban. Erről Hunvald György polgármesterrel már megkezdődtek a tárgyalások.

Az Európai Ortodox Rabbik Konferenciájának vezetősége három napos tanácskozást rendezett Budapesten a MAOIH Kazinczy utcai Díszteremben. A megnyitón Heisler András Mazsihisz elnök és Aba Dunner, a szervezet igazgatója köszöntötte a résztvevőket. A magyarországi ortodoxia

vezetőin kívül jelen volt Verő Tamás rabbi, Streit Sándor Bzsh elnök és Zoltai Gusztáv a Mazsihisz ügyvezető igazgatója is. A rabbi testület azonban nem vett részt a tanácskozáson, mivel a magyarországi neológia elfogadottsága az ortodoxia részéről nem feltétlen.

Szili Katalin házelnök nyitotta meg Aya Admon Mayzels, az izraeli nagykövet festőművész feleségének kiállítását a Műcsarnok Stúdió Galériájában.

Az Erec 2005/március-áprilisi számában tette közzé Miklós László, a Monori Zsidó Alapítvány elnöke, hogy maroknyi lelkes taggal ismét működik a monori zsidó hitközség (8. p.).

Konrád Miklós „Az antiszemitizmus zsidó percepciója Magyarországon az első világháború előtt.” című tanulmány jelent meg a Múlt és Jövő 2005/ 3. számában (70-80. p.).

A Szombat 2005/márciusi számában Orbán Katalin cikket jelentetett meg arról „Hogyan keletkezett a Maus?” (28-29. p.). Vámos Miklóssal Várnai Pál beszélgetett „Történelem nélküli utód” címmel (23-26. p.).

április hónap

április 1.

Az Új Élet 2005. április elsejei számában Voigt Vilmos professzor írt emlékező cikket „Két évtized Scheiber Sándor nélkül” címmel (5. p.).

április 2.

II. János Pál pápa halálának napján a Mazsihisz nyilatkozatban fejezte ki együttérzését, és a szervezet vezetői részvétüket nyilvánították a Pápai Nunciatúrának, valamint a Magyar Katolikus Püspöki Karnak is. „A magyarországi zsidóság különösen nagyra értékeli a pápa azon megnyilvánulásait, amelyeket egyháza és a zsidóság kapcsolatának jobbá tétele, a holocaust lelki következményeinek felszámolása terén tett” – állt a nyilatkozatban. Hozzá tették: „a magyarországi zsidóság vezetői és hívei őszintén bíznak abban, hogy ez a folyamat II. János Pál pápa halálával nem szakad meg, és a fájó gyász elmúltával a bíborosi testület megfelelő döntését követően méltóképpen folytatódik.” A terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-templomban II. János Pál pápa emlékére 2005. április 9-én tartott gyászmise után Cselovszky Ferenc, a Deák téri evangélikus templom vezető lelkésze, Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbija emlékezett meg a katolikus főpapról. A gyászmisén jelen volt Verók István kerületi polgármester is. A Szombat 2005/májusi számában Peremiczky Szilvia írt nekrológot „II. János Pál – „a zsidók pápája” címmel (5-6. p.). Ebben hangsúlyozza, hogy „II. János Pál vitán felül többet tett a katolicizmus és a zsidóság közötti viszony javításáért, mint elődei együttvéve...” Az Új Élet 2005. március 14-i száma pedig jóval a pápa halála előtt arról tudósított, hogy a New Yorkban rendezett zsidó - keresztény találkozón Israel Singer, a ZSVK elnöke közös imádkozásra szólította fel a konferencia résztvevőit II. János Pálért. (1. p.). Az Új Élet 2005. április 15-i számában részletet közölt Kardos Péter főrabbi pénteki prédikációjából, amely a pápa temetésének napján hangzott el a zuglói imaházban, és Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi visszaemlékezését találkozásáról a pápával „Vele!” címmel (2. p.).

2. A Mazsike Purimi bálját a Király utca 48. szám alatti Kuplung étteremben rendezte meg.

április 3.

1. A Nemzetközi Bibliaverseny magyarországi elődöntőjét tartotta a Macisz, a döntőre Izraelben került sor Izrael Függetlenségi Napján. Az elődöntőt a Szochnut épületében tartották, a zsűri elnöki tisztére Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit kérték fel. A zsűri tagjai: Köves Slomo

Iubavicsi rabbi, Radnóti Zoltán rabbi, Jehuda Sharon oktatási kiküldött és Sturovics Andrea tanárnő. Az első és a második helyezett Polyák Ágoston és Mike Krisztina Lauderer versenyző lett, a harmadik helyezett Hartai Enikő, az Amerikai Alapítványi Iskola növendéke, a negyedik és az ötödik helyezett Scheiber Sándor Iskola diákjai, Kosztopolosz Szokratesz és Vejkey Bernadett voltak.

2. Kisvárdán felavatták az egy éve elhunyt Moskovits Endre síremlékét.

április 4.

1. Az oktatási miniszter átadta Yehuda Elkanának, a Közép-európai Egyetem (CEU) rektorának egyetemi tanári és rektori kinevezési okmányát, ezzel a CEU formálisan és jogilag is "beemelődött" a magyar felsőoktatási életbe.

2. A Mu Színházban (1117. Bp. Kőrösy József u. 17.) állították színpadra Ivan Josefovics, Brémában élő, magyar származású zeneszerző „Sakkopera – Szerelmi történet Auschwitzból” című operáját.

3. Szili Katalin házelnök a Magyar Köztársasági érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését adta át a felszabadulás 60. évfordulója alkalmából Szenes Iván Measz alelnöknek, Szigetvári Miklós Measz alelnöknek és Várnai Ferenc Measz alelnöknek, a Civil Fórum elnökének.

április 6.

1. Meghalt Kővári Dezső, sok éven keresztül az ortodox hitközség vezetőségi tagja, aki húsz éven át a kóser hússal látta el a hitközséget. A Gránátos utcai temetőben a gyászszertartást Mojse Weisberger és Árje Kesztembaum rabbik, valamint Herczog László elnök biztosították.

2. Nyolcvankilenc éves korában a Massachusetts állambeli Brookline városában lévő otthonában elhunyt Saul Bellow Nobel-díjas amerikai író. Az irodalmi Nobel-díjat 1976-ban ítelték oda számára „Humboldt adománya” című művéért. A Szombat folyóirat 2005/szeptemberi számában Szőnyi Andrea „Búcsú Saul Bellow-tól” című írása jelent meg (26-27. p.)

április 7.

Szolnokon „Megbékélés” címmel emléket rendeztek a holocaust évfordulóján a Tallinn filmszínházban. A „Nehéz helyzetekben” címmel rendezett kiállítást Göncz Kinga esélyegyenlőségi miniszter nyitotta meg, majd „Sorstalanság” levetítése után a film két szereplője - Nagy Marcell és Dóra Béla - találkozott a közönséggel. 2005. április 11-én Kármán Irén rendező „Szép, sima kő” című filmjét mutatták be a rendező jelenlétében, április 12-én pedig a 2005-ös „Dokumentumfilm szemlén” első díjat nyert a „Leszármazottak” című filmet vetítették le Varga Ágota rendező, és Horváth László történész közreműködésével.

április 8.

Gyöngyösön meghalt Ferenczfalvi Kálmán, a „Világ Igaza” kitüntetés birtokosa. Emlékét Jungreis Ervin, a jeruzsálemi Héber Egyetem nyugalmazott tanára idézte fel az Új Élet 2005. májusi elsejei számának 5. oldalán.

április 9.

1. A Wizo Hungary harmadik alkalommal rendezett jótékonysági bált, ezúttal a Bourbon Rendezvényházban (Ajtósi Dürer sor 19-21.) A rendezvényen fellépett Ráczi Kati, a St. Martin és a Pannónia Klezmer Band, a vacsorát a Kóser Laky Konyha szolgáltatta.

2. A Mazsike Klub vendége Gerő András történész volt, akivel Deák Gábor beszélgetett „Jobboldali zsidók, baloldali zsidók - avagy a magyar belpolitika és a zsidóság” témakörben.

április 11.

1. Személyes történelem címmel kétnyelvű kiadványsorozatot indított a budapesti Lauder Javne iskola. A sorozat első kötetét, Kiss László „Auschwitz napló” című könyvét az előszót író oktatási miniszter, Magyar Bálint mutatta be. A könyvet módszertani útmutató és multimédiás CD-Rom egészíti ki, amely a teljes szöveget, képeket, dokumentumokat és különböző feladatokat tartalmaz magyarul és angolul. Az érdeklődő iskolák számára a kiadványt az intézmény eljuttatja.

2. Pénzhiány miatt leállt a váci zsinagóga belső terének felújítása, a zsidó hitközség, pályázati úton próbált meg forrást teremteni a munka folytatásához. A felújítás után az egykor status quo ante hitközség hármaskörét szánja a zsinagógának. A hitélet gyakorlása mellé holocaust-gyűjteményt kívántak elhelyezni a városból elhurcolt zsidók emlékére, valamint kulturális rendezvényekre is sor került a rendbe hozott falak között. A felújítás elkészültéig az egykori ravatalozóból kialakított imateremben köszöntötték a szombatot mintegy 30 fő részvételével, a szertartást Chikán Zoltán, az Or-Zse hallgatója vezette.

3. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára és a washingtoni Holocaust Múzeum a két állam közötti szerződés alapján elkezdtek a vészidőkre vonatkozó dokumentumok másolatban történő átadását kutatási célra. A Népszabadság 2005. április 18-i számának tudósítása szerint „Vita a vészidőkre vonatkozó dokumentumokról” a washingtoni múzeum kutatóintézetének vezetője, Paul A. Shapiró tapasztalatok alapján vitatja, hogy Magyarország kész lenne a dokumentumok átadására (4. p.).

április 9-17.

A Holocaust Emlékközpont „Ne bánts a holocaustomat!” címmel Holocaust emléket rendezett, amelyen túlélőkről és gyerekeikről beszélgettek. A központ „Tanár-műhely” programja keretében holocaust oktatását mutatta be. A jeruzsálemi Yad Vaseem Intézet képzésén részt vett tanárcsoport, a holocaust oktatásával foglalkozó Hanna Arendt Alapítvány, a Haver Alapítvány, valamint a Lauder Iskola judaisztikai kutatócsoportjának filmkészítő csapata is bemutatkozott. Az „Így tanítom a holocaustot” című program keretében történelem, és magyartanárok bemutatójára került sor, a résztvevők megismerhették a diákok „Sorstalanság”-naplóját, elhangzott a „Radnóti útján” című éjszakai zárandoklat élménybeszámolója. A filmklubban levetítették Varga Zsuzsanna rendező-operatőr „Szomszédok voltak” című dokumentumfilmjét, Koltai Lajos „Sorstalanság” című alkotásának werkfilmjét és Szilágyi Andor „A rózsák énekei” című alkotását a Multiplex moziban, Ember Judit „És ne vígy minket kísértésbe” című munkáját a Trafó Galériában. Michal Bukojemski Auschwitzról készített ötrészes lengyel dokumentumfilm-sorozatát szintén a Multiplexben vetítették. „Változó játékszabályok” címmel kerekasztal-beszélgetést rendeztek a történelmi emlékezetéről a Trafó Galériában. Az eszmecsere részt vett György Péter esztéta és Turai Hedvig művészettörténész. 2005. április 13-án a Mindentudás Egyeteme Klubjának programját rendezték meg a Páva utcában „A Holocaust 60 év távlatából” címmel. A beszélgetésen jelen volt Molnár Judit, Ungváry Krisztián és Varga László történészek, valamint Radnóti Sándor esztéta. A 14-én rendezett „Zsidó a magyarban” című kerekasztal-beszélgetés vendége Gerő András, a Habsburg Intézet igazgatója, Schmidt Mária, a Terror Háza Múzeum vezetője és Varga László, az emlékközpont tudományos igazgatója volt. A holocaust emléknapiján, április 16-án egész napos rendezvény keretében mécses gyújtással, az áldozatok nevének felolvasásával, az emlékezés köveinek elhelyezésével emlékeztek. A holocaust-emlékhét zárónapján rendezett eszmecsere meghívott vendége Karsai László történész, Rényi András szociológus, valamint Szilágyi Andor és Varga Ágota filmrendező volt.

április 13.

1. Dombóváron a városi könyvtár „Rejtett értékeink” sorozatában Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi tartott előadást A dél-dunántúli zsidóság története címmel. Az előadás és a közeli holocaust emléknapi kapcsán a Pécsi Televízió interjút készített a főrabbiával, a Dombóvári Televízió pedig az egész rendezvényt közvetítette. Takács Istvánné gimnáziumi tanárnő a dombóvári zsidóság történetét feldolgozó készülő könyvből olvasott fel. Kutas Péter ügyvéd az egykori hitközségi tanház tervezett felújításáról számolt be. A hajdani hitközség megmaradt emléktárgyait Illés Lászlóné és Waldhauser Júlia jogásznő mutatta be.

2. A Múlt és Jövő Kiadó, József Attila születésének 100. évfordulóján Gergely Ágnes „Carmen lugubre” című verseskötete kiadásával emlékezett meg. A kötetet az Írók Könyvesboltjában mutatták be, Gergely Ágnes költőnővel Honti Mária irodalomtörténész beszélgetett.

április 14.

A Szombat Szalon az emléknaphoz alkalmából az Örökmozgóban levetítette Alain Resnais „Sötétség és köd” című dokumentumfilmjét, majd Báron György filmesztétával Szántó T. Gábor beszélgetett arról, hogy ábrázolható-e a holocaust.

április 15.

Az Új Élet 2005- április 15-i számában tette közzé a Mazsihisz a 2005. évi Mazsök pályázatok eredményét (6. p.). A hitközségi intézmények számára mintegy 15 millió, a nem hitközségi intézmények számára 24,6 millió forintot ítéltek oda pályázat útján. A vidéki hitközségek közül a debreceni, a kaposvári, a nyíregyházi, a pécsi, a soproni, a szegedi, a váci és a zalaegerszegi sikerrel élt a pályázati lehetőségekkel, és főleg kiadványok és rendezvények költségeire kértek támogatást. A központi intézmények közül például a vidéki temetőcsoport 300 ezer forintot kapott a Lauder Iskolában létesítendő temetőápolási tábor számára. Ingatlan karbantartásra, felújításra, szociális feladatok ellátására viszonylag kevés pályázatot fogadott el a Mazsök. A nem Mazsihiszhez tartozó szervezetek pályázatai között is túlsúlyban voltak a kiadványok, folyóiratok, történeti kutatások, konferenciák támogatását kérők. Támogatást kapott például a Somogy megyei zsidóság múltját kutató több pályázat is, az egyik a temető sírfeliratainak feldolgozására vonatkozott. A Szabolcs-Szatmár megyei zsidó temetők feldolgozására például a Cfáti Múzeum Magyar Támogatói Alapítvány vállalkozott, a balassagyarmati temető feldolgozásának befejezésére a Kertész István alapítvány kért pénzt. A gödöllői zsidótemetőről a Tájak – Korok - Múzeumok Egyesület szándékozott kiadványt megjelentetni. A budapesti gettó történetéről, az Üvegházról, a magyar holocaust „igazairól”, a Vas megyei holocaust történetéről, a magyar rabbikról, a zsidó oktatás fejlődéséről, a budapesti holocaust topográfiájáról készülő munkák például - sok egyéb mellett - mind támogatásban részesültek.

április 16.

1. A Holocaust Emlékközpontban a holocaust emléknaphoz mutatták be Varga Zsuzsanna rendező-operatőr a holocaustról készített „Szomszédok voltunk” című dokumentumfilmjét, amelyben a magyarországi zsidók szomszédai közül négyen emlékeznek a kőszegi deportálásokra. A szerkesztő-riporter Kriza Bori, a több mint 70 perces dokumentumfilmben elhangzó zenét Wizner Balázs írta.

2. Az emléknaphoz a televíziók is zsidó témájú műsorokkal tisztelegtek az áldozatok emléke előtt. A Duna Televízióban ekkor kezdték el vetíteni az „Auschwitzi krónikái” című ötrészes lengyel dokumentumfilmet, az MTV1 csatorna pedig bemutatta a „Perlasca – Egy igaz ember története” című két részes olasz – magyar – francia - svéd koprodukcióban készült játékfilmet. A lengyel David Orlowsky, s Klezmorim-mal készült több részes felvételt az m2 csatorna sugározta.

április 17.

1. A holocaust magyarországi emléknaphoz a fővárosban másodszor rendezték meg az „Élet mentét”. Az Élet Menete Alapítvány által szervezett fáklyás emlékmenet a Liszt Ferenc térről indult az egykori gettó területén át a Dohány utcai zsinagóghoz, ahol Lamperth Mónika belügyminiszter megkövette a túlélőket és az áldozatokat, amiért a magyar közigazgatás együttműködött a nácikkal. A több ezres tömeghez szólt Schiffer János főpolgármester-helyettes, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Lendvai Ildikó szocialista frakcióvezető. A zsinagóga elől az „Élet Menete” a Duna-partra indult, ahol Gyurcsány Ferenc miniszterelnök mondott beszédet az V. kerületi önkormányzat emlékművének felavatásán. A nyilasterror áldozatainak emlékére a száz öntöttvasból mintázott cipő Pauer Gyula, Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása. A résztvevők fáklyás élőláncot alkottak végig a folyó partján, ameddig a szem ellátott. Másnap ezen a helyszínen ökumenikus istentiszteletet tartottak, amelyen a zsidó felekezet nevében Kardos Péter főrabbi mondott beszédet. Az "Elhagyott cipők" huszonhét méter hosszan sorakoznak a pesti Duna-parton a Roosevelt és a Kossuth tér közötti szakasz terméskő szegélyén. A művész ötven-ötvenöt darab női és férfi lábbelit helyezett el, jelezve, hogy körülbelül ilyen létszámú csoportokban hajtották az

embereket a Duna-partra. Az emlékmű létrejöttéhez a Nemzeti Kulturális Alapprogram jelentős összeggel járult hozzá. (2005 júliusának közepétől a Műcsarnokban Pauer Gyula életmű kiállítását rendezték meg. 2005. július 21-én ismeretlen tettesek megrongálták az „Elhagyott cipők”-et.) A Holocaust emléknapján a Duna Televízió Radványi Géza „Valahol Európában”, Sipos András „Az emlékezés kertje”, Gryllus Dániel és Vilmos „Volt egyszer egy kis zsidó” és Jeles András „Senkiföldje” című filmjének vetítésével emlékezett.

2. Az emléknapra az esztergomi zsidótemetőt rendbe tették a Ferences Gimnázium diákjai

3. Ajkán a régi temető zsidó parcelláját avatták újjá. Az ünnepi beszédet Ékes József országgyűlési képviselő mondta.

4. A Lauder Javne Iskola a holocaust emléknapon több projektet indított. A „Személyes történelem” projektben a túlélők vallomásai alapján ismerték meg az üldözöttek sorsát. A projektet Oláh Lajos tanár vezette. Az első kötet Kiss László 17 évesen Seregélyesről elhurcolt ikerpár egyik tagjának Auschwitz-i naplója volt. A holocaust idején írt naplók, visszaemlékezések felkutatása, szerkesztése, publikálása, fordítása Gyárfás Katalin vezető tanár segítségével folyt. A „Helytörténeti kutatás, fotózás, idegenvezetés a budapesti gettó területén” projektet Gyárfás Katalin és Molnár Erzsébet vezette, a video-interjú készítő projektet Jávör István, az audio-interjú készítő projektet Gyárfás Katalin tanár irányította. Az „Egy elhagyott vidéki zsinagóga kitakarítása zsidó helytörténeti kutatásokkal egybekötve” Kósa Tamás és Kovács Ella tanárok irányításával készült.

5. Konrád György volt a Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége.

április 21.

1. Szántó T, Gábor volt a vendége az ELTE pedagógiai és pszichológiai kara könyvtárában rendezett „Szociálpszichológia és irodalom” című sorozatnak. (Bp. VII. Kazinczy u. 23-27.)

2. A Mazsike Festészetet kedvelők köre Farkas István festőművész gyűjteményes kiállítását tekintették meg a Budapesti Történeti Múzeumban.

április 23-30.

A Peszachot minden hitközségben és zsidó szervezetnél megünnepelték. Háim Slomo Hoffmann kárpátaljai főrabbi az Új Élet 2005. július 1-jei számában mondott köszönetet a munkácsi hitközség nevében a pászka adományért, amelyet a budapesti ortodox hitközség nevében Herczog László elnök juttatott el Munkácsra. A Bálint Zsidó Közösségi Házban rendezett széder esteket Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi vezette. A Hegedűs Gyula utcai körzetben a hagyományos széder mellett ifjúsági szédert is tartottak, amelyet Löwy Gábor, a New York-i Yeshiva University rabbiképző szakának hallgatója irányított.

április 24.

1. 81 éves korában elhunyt Ezer Weizman korábbi izraeli államelnök, akinek testét kérésére nem a jeruzsálemi Herzl hegyen, hanem Sauli nevű, autóbalesetben elhunyt fia mellé temették el a Tel-Avivtól északra elterülő Or Akiva helységben.

2. A legtöbb körzetben ezen a napon széder vacsorát rendeztek, sok vidéki hitközségben is.

április 27.

1. Magyarország hivatalosan kérte Ausztráliától Charles Zentai (Zentai Károly) feltételezett háborús bűnös kiadatását. Az Ausztrália nyugati részén fekvő Perthben élő 86 éves Zentait azzal gyanúsítják, hogy 1944. november 8-án a magyar hadsereg katonájaként több társával együtt megkínzott és megölt egy zsidó fiatalembert, Balázs Pétert, azért, mert nem viselte a sárga csillagot. A Fővárosi Bíróság katonai tanácsa nemzetközi elfogatóparancsot adott ki Zentai ellen. 2005. július 8-án Ausztráliában a lakóhelyén, Perthben letartóztatták Zentai Károlyt.

2. Budai Aurél „A visszatemetett Mátyás kori zsinagóga a budai Várhegyen” címmel tartott előadást az MTA Judaisztikai Kutatócsoportja vendégeként az ELTE Kecskeméti utcai épületében.

április 28.

1. 73 éves korában Tel-Avivban meghalt Rónai András színész, a Habima örökös tagja. Az ÉS 2005. április 29-i számában Báron György emlékezett rá „Aszfalkő” című írásával (28. p.). A magyarországi közönség Radványi Géza: Valahol Európában című, 1947-ben forgatott filmjének Ficsur szerepéből ismerték alakját. 1992-ben a magyar kulturális miniszter a Pro Cultura Hungarica, 1998-ban pedig a Magyar köztársasági Érdemrend tisztí keresztje kérésztje kitüntetését adományozta neki a Magyarország és Izrael közötti kapcsolatok fejlesztésért.

2. A német-izraeli diplomáciai kapcsolatfelvétel 40. évfordulójáról a Festetics-palotában működő német nyelvű Andrassy Egyetemen emlékeztek meg. A német és az izraeli nagykövet beszéde után a Tel-Aviv Trió adott koncertet.

április 29.

Az ÉS 2005. április 29-i számában „A műgyűjtés íze” címmel olvasható Csaplár Ferenc megnyitó beszéde, amelyet a Kassák Múzeumban mondott el a Hernádi - kortárs magyar művészeti gyűjteményből rendezett kiállításon (26. p.).

április 30.

Az Alexandra Könyvesházban (Nyugati tér 7.) Konrád György irodalmi klubjának vendége Rajk László építész volt.

A Madách Gimnáziumban emléktáblát avattak az intézmény egykori diákja, a mártírhalált halt Petschauer Attila kardvívó olimpiai bajnok emlékére. Az eseményen a Muszoe nevében Sessler György, a Measz nevében Hanti Vilmos vett részt, a táblát Gábor Tamás párbajtőrívó olimpiai bajnok leplezte le. A vívószövetség nevében Rejtő Ildikó és Juhász Katalin olimpiai bajnokok, és Jánosi Zsuzsa világbajnok, az Olimpiai Bajnokok Ligája nevében Dömötör Zoltán vízilabdázó helyezett el koszorút az emléktáblánál.

A Mazsihisz áprilisi vezetőségi értekezletén a Rumbach utcai templom sorsáról tanácskozott. Egyetértés alakult ki arról, hogy vissza kell szerezni a templomot, az államnak cserébe felajánlják a kanadai követség épületét.

Április elején négynapos tanácskozást rendezett a Joint Isztambulban, amelyre a szervezők a lengyel, a szlovák és a magyarországi közösség vezetőit hívták meg. A tanácskozás a szervezet alkalmazkodásáról szólt az EU csatlakozás után megváltozott körülményekhez. A magyarországi delegációt Heisler András Mazsihisz elnök vezette, aki beszámolt a Budapesten rendezett „Közös Felelősség Konferencia” eredményeiről is.

A pécsi zsinagógában Varnus Xavér adott orgona koncertet az Országos Színházi Találkozó idején.

A Szombat 2005/áprilisi száma a prágai hitközségben évek óta dúló hatalmi harcra tudósít „Prágai zsidó viták” címmel 7-8. p.

Az Egység 2005/áprilisi számában Nógrádi Bálint „Van-e eredeti magyar zsidó irányzat?” című cikkében foglalta össze a hazai zsidó közélet elemzését az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Status quo Ante) megalakulása kapcsán (6-8. p.).

A Soproni Szemle 2005/1. számában jelent meg Csekó Ernő írása „Adatok és források a soproni zsidóság gazdasági megsemmisítéséről Három írás-három vers” címmel.

A Mozgó Világ 2005/4. számában jelent meg Rózsa Gyula „Farkas István, az idegen (1887-1994.) Kiállítás a Magyar Történelmi Múzeumban” című elemzése.

május hónap

május 1.

Az Új Élet 2005. május elsejei számában Domán István ismertette a „Három Felekezet Nemzetközi Fórumának” magyar származású elnöke, Sir Sigmund Sternberg vélekedését az ismét terjedő antijudaizmusról (1. p.). A Sternberg által alapított dialógus csoport – melynek tagjai mohamedán és keresztény vallások vezető képviselői - nemzetközi elismerésben részesült.

május 2.

1. A holocaust 60. évfordulója alkalmából „Memento” címmel emlékkoncertet adtak a Dohány utcai Zsinagógában a Mazsihisz és az Élet Menete Alapítvány szervezésében. Gerendás Péter vendégművészek közreműködésével mutattak be a frissen megjelent, azonos című CD-t. Közvetlenül a koncertet követően indult útnak a több mint ezerfős magyar küldöttség Lengyelországba, hogy részt vegyen az Auschwitz-Birkenauban rendezett Élet Menete-emlékprogramon.

2. Emlékszoba nyílt Carl Lutz egykori svájci diplomata, és a cionista mozgalmak hajdani tevékenységének bemutatására az V. kerületi Vadász utca 29. szám alatti Üvegház földszintjén. Itt a második világháború idején több mint kétezren vészelték át az üldöztetést. Az ünnepélyes megnyitón Kiss Péter kancelláriaminiszter és Demszky Gábor főpolgármester mondott beszédet. Ágnes Hirschi, Carl Lutz nevelt lánya pedig Lutz emlékérmét nyújtott át Demszky Gábor főpolgármesternek, valamint Vámos Györgynek, az emlékszobát megvalósító Carl Lutz Alapítvány elnökének. Vámos az elismerést továbbadta Steiner Pálnak, Belváros-Lipótváros polgármesterének köszönetképpen. (A helyiséget a kerületi önkormányzat adta használatba a Carl Lutz alapítványnak.) Az eseményen jelen volt Marc-André Salamin svájci, és David Admon izraeli nagykövet, David Gur, az egykori cionista ellenállás egyik vezetője, továbbá Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi. A kiállítás megnyitása előtt a Carl Lutz Alapítvány, valamint a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány képviselői koszorút helyeztek el a svájci embermentő Dob utcai emlékművénel. Svájc hivatalosan 1958-ban ismerte el azt, amit Carl Lutz tett. A jeruzsálemi Yad Vasem Intézet 1964-ben a Világ Igazai közé emelte a diplomatát, tiszteletére Budapest önkormányzata 1991-ben emlékművet avatott a Dob utcában.

3. Győr belvárosában hungarista plakátok ragasztásáért jogerősen 10 ezer forint pénzbírságra, vagy tíznapi elzárásra ítélte a Győri Városi Bíróság a Vér és Becsület Kulturális Egyesület (VBKE) ügyvivőjét, Domokos Endre Jánost. A Fővárosi Ítéltábla 2005. október 27 jogerősen feloszlatta a Vér és Becsület Kulturális Egyesületet. Domokos Endre János, az egyesület ügyvivője az ítélethirdetés után felülvizsgálati kérelem benyújtást jelentette be a Legfelsőbb Bírósághoz, és mint mondta „gondolkodunk egy másik szervezet alapításán is”.

4. Berlin történelmi központjában két évtizedes előkészület után felavatták a meggyilkolt európai zsidók emlékművét. Az ÉS 2005. május 13-i számában a létesítmény történetét Dunai Andrea dolgozta fel „Az emlékmű” című írásával (15. p.)

május 3.

Az Alexandra Könyvesházban (Nyugati tér 7.) Konrád György irodalmi klubjának vendége Komoróczy Géza professzor volt.

május 3-8.

Az American Jewish Committee Washingtonban tartott konferenciáján a magyarországi zsidóságot Olti Ferenc, Kovács András szociológus és az UJS részéről Hunwald Zsuzsa vett részt. A konferencia elsősorban az amerikai zsidóságot érintő aktuális kérdéseket érintette, de foglalkozott a világ eseményeivel is a zsidóság szempontjából. Az előadók között volt Bill Clinton korábbi amerikai elnök is.

május 5.

1. Az Auschwitz-Birkenauban rendezett holocaust-megemlékezés jelentőségét növelte, hogy csaknem egybeesett a második világháború európai befejeződésének 60. évfordulójával. Az „Élet Menetén” hatvan országból 15 ezren vettek részt, a Magyarországról érkezett zarándokok útját a Mazsihisz és az Élet Menete Alapítvány szervezte. Verő Tamás rabbi, az alapítvány vezetője szerint Lengyelország és Franciaország után Magyarországról érkeztek a legtöbben, köztük a Magyar Parlament 22 tagú küldöttsége. Az Auschwitzból Birkenaubába vezető három és fél kilométeres úton a pártok képviselői külön vonultak a tömegben. Az MSZP és az SZDSZ elnöki szinten, a Fidesz-MPSZ és az MDF három-három parlamenti képviselővel képviseltette magát. A rendezvényen jelen volt Kiss Péter kancelláriaminiszter, Bozóki András, a kulturális tárca vezetője. Részt vett a menetben Koltai Lajos, Török Ferenc, Sándor Pál rendező, Scherer Zoltán, Gálvölgyi János, Nagy Marcell színész, Deák Bárdos Mihály, Major István birkózó, Somló Tamás és Ganxta Zolee énekes. A magyar barakknál a megemlékezést a Pannónia Klezmer Band és Fekete László, a Dohány utcai zsinagóga főkántora nyitotta meg. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök Auschwitzban a 18. számú magyar barakk előtt elmondott beszédében az emlékezés, az emlékeztetés és a felelősség vállalás fontosságára figyelmeztetett, és azt mondta: „elengedtük a kezüket”. /A beszéd teljes szövegét közölte az Új Élet 2005. június elsejei száma (6. p.), a Szombat 2005/júniusi száma (5-6.p.) és a Mazsike Hírlevél 2005/júniusi száma (3-4. p.)/. Mandur László, az Országgyűlés alelnöke arra emlékeztetett, hogy hatvan éve minden a szavakkal kezdődött. A miniszterelnök és az Országgyűlés alelnökének beszéde után Gerendás Péter a „Jiddise Máme” című dalt adta elő, majd Forgács János zsidó túlélő emlékezése következett. Gálvölgyi János színművész felolvasta Székhelyi Józsefnek, az Élet Menete Alapítvány egyik létrehozójának levelét, majd Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója és David Admon, Izrael magyarországi nagykövete mondott beszédet. Az áldozatok emlékére Gyurcsány Ferenc, Mandur László, Hárs Gábor parlamenti képviselő, Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Kótai Aladár, az ózdi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke és Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány egyik alapítója mécseseket gyújtott. Radnóti Zoltán rabbi beszédét közös kaddis követte. A Birkenaubába tartó gyalogmenetet Marek Belka lengyel és Gyurcsány Ferenc magyar miniszterelnök vezette. A menet élén haladt Elie Wiesel Nobel-békedíjas író, Ariel Saron izraeli kormányfő, a rendezvény fővédnöke és Marek Belka lengyel kormányfő is. Belka beszédében felidézte az elhunyt II. János Pál pápa emlékét, aki "barátja volt a zsidóknak, idősebb testvéreinknek a hitben. Elie Wiesel író, maga is egykori auschwitzi fogoly saját élményeit idézte fel, és azt mondta, „egyetlen embernek sem járt volna az a büntetés, hogy lássa, mi történt ott”. "Nincs más alternatíva, mint a remény" - fűzte hozzá. Schöner Alfréd főrabbi Birkenauban elmondott beszéde olvasható az Új Élet 2005/június elsejei számában (7. p.).

2. Az MTA Judaisztikai Kutatóintézetének vendége volt Stefan Schreiner, a tübingeni Eberhard-Karls Egyetem professzora, az Institut Judaism igazgatója. Az ELTE Múzeum krt. 4. számú épületében tartott előadásának címe: Rabbinate Jews and Karaites in Lithuania in Late 16th – Early 17th Centuries.

3. Az Óbudai Textilmúzeumban öt részes rendezvénnyel emlékeztek meg a Goldberger-családról a család múltjának kutatója, Milisits Máté művészettörténész közreműködésével. A mártírhalált halt Buday Goldberger Leó vezette gyár egykori épületében létesített múzeumot alapítvány működteti, az emlékezés fővédnöke Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi volt.

május 8.

A Budai Micve Klub vendége Ráday Mihály volt, akivel a „Magyarok Izraelben” című négy részes dokumentumfilmjéről beszélgettek.

május 9.

1. A magyar származású, Izraelben élő Dan Reisinger grafikus életművéből „Utak” címmel nyílt kiállítás az Iparművészeti Múzeumban. A művészt a magyar-izraeli kulturális kapcsolatok erősítése érdekében kifejtett tevékenységéért 2004-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével tüntették ki. A megnyitón Benedek András, a kulturális minisztérium

közigazgatási államtitkára és David Admon, izraeli nagykövet mondott köszöntőt, a kiállítást Bendzsel Miklós, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke nyitotta meg.

2. Az EMIH Károly körút 20 szám alatti dísztermében mutatták be Esther Jungreis rebbecen „Elhivatott élet” címmel, a Vince Kiadónál megjelent önéletrajzát. A szerzővel Köves Slomo rabbi, Nádor Tamás író, és Peremiczky Szilvia hebraista beszélgetett.

május 10.

1. A Hajdú-Bihar megyei Balkányban emléktáblát állított az egykori zsinagóga helyén a Holocaust Dokumentációs Központ és a város önkormányzata. A túlélők és az áldozatok rokonai Svédországból, Finnországból, Kanadából és Izraelből is eljöttek. A megjelenteket Marjánné Rinyu Ilona polgármester köszöntötte, emlékbeszédet Riczu Zoltán történész mondott. Halmos Sándor, a Debreceni Hitközség ügyvezető igazgatója elmondta, hogy a város néhai polgármestere, Dankó József kéziratban feldolgozta a balkányi zsidóság történetét. A gyászistentiszteleten Frölich Róbert főrabbi és Fekete László főkántor működött közre.

2. Óbudán megkoszorúzták a Városháza falán elhelyezett a 20 ezer óbudai zsidó emlékére két éve elhelyezett emléktáblát, amelynek létesítését Tarlós István polgármester kezdeményezte. Az egykori zsinagóga falán pedig újat létesítettek a montreali Herczeg Pál által a Holocaust Közalapítvány kezdeményezésére összegyűjtött adományokból. A zsinagóga történetét – amelyben jelenleg a Magyar Televízió stúdiója működik – Hamvai Ödönné, az Óbudai Gimnázium tanára vázolta fel. Az avatóbeszédet Tarlós István polgármester mondta el. A megemlékezésen megjelentek az evangélikus, a katolikus és a református egyház lelkészei, a BZSH részéről pedig Verő Tamás rabbi. A Holocaust Közalapítvány emlékérmét és köszönőlevelét Lazarovits Ernő és Rákos Imre adta át a polgármesternek és helyettesének.

3. Az Izrael Állam függetlenségéért életüket áldozó hősök emléknapja, a Jom Hazikaron alkalmából a Dohány utcai templomban rendezett megemlékezést Izrael Állam nagykövetsége és a Mazsihisz. Beszédet mondott David Admon nagykövet és Frölih Róbert dandártábornok, főrabbi. A megemlékezésen közreműködött Kálmán Tamás főkántor.

május 11.

1. A Nemzetbiztonsági Hivatal indított nyomozást a Magyar Jövő Csoport ellen, mivel a napokban „Kitartás, Budakeszi!” kezdetű rölapokat terjesztettek Budakeszin.

2. A Népszava 2005. május 11-i számában Hamvay Péter cikke jelent meg „Vita a Rumbach utcai zsinagógáról” címmel (6. p.). A Népszabadság 2005. május 21-i számában a „Hitközségek harca a zsinagógáért” című tudósítás (7. p.) arról tájékoztatott, hogy az előző év végén újjáalakult Status quo Ante EMIH felújítaná a Rumbach utcai templomot, és működő zsinagógaként képzelel el az épület további sorsát. A Mazsihisz azonban inkább a Carl Lutz alapítványt látná szívesen a templom gazdájaként.

3. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Egyetem Hebraisztika Tanszéke temetőlátogatást szervezett a piliscsabai Campustól nem messze található pilisvörösvári zsidótemetőbe. A hallgatók túráját Kormos Szilvia és Balogh Katalin tanárnők vezették, akik évek óta a temetőfeliratokkal foglalkoznak. A temető látogatóknak fejenként 3 sírfeliratot kellett feldolgozniuk.

május 12.

Magyar zsidók ausztriai halálmeneteire emlékeztek a Bécstől mintegy 60 kilométerre fekvő Sankt Pöltenben. A rendezvényen részt vett a város polgármestere, az osztrák katolikus egyház képviselőjében pedig Klaus Küng püspök, a helyi egyházmegye vezetője is. Az alsó-ausztriai város központjában található Riemerplatzon tartott megemlékezés az egyik állomása volt annak a megemlékezés-sorozatnak, amely 2004-ben indult a budapesti Holocaust Múzeumból Christian Gmeiner osztrák képzőművész kezdeményezésére, s előző állomása 2005 februárjában, Grazban volt. A „Mozgó emlékezés” elnevezésű rendezvényt 30 ausztriai településen tartották meg, s mindenütt kiállították az osztrák művészek a magyar zsidó áldozatokra emlékező alkotását.

május 15.

1. A Budai Micve Klubban előadták azt az irodalmi összeállítást, amelyet az RSg Színházban mutattak be Kiss József tiszteletére „Legendák a nagyapámról” címmel. A költőfejedlem műveiből Beer György, Zsolnai Júlia, Garai Róbert, Áron László és Sólyom Tamás olvastak fel.

2. Izrael állam megalakulásának 57. évfordulóját minden hitközségben megünnepelték. Szegeden például a tudományegyetem új 600 fős konferencia termében tartották meg az ünnepséget a hitközség és a Magyar - Izraeli Baráti Társaság szegedi szervezetének rendezésében. Az eseményen megjelent Szabó Gábor, az egyetem rektora, és Telegdy Gyula akadémikus, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke is. A rendezőkön kívül eljött David Admon izraeli nagykövet, és Kozma József országgyűlési képviselő (MSZP). Vácott Izraeli Kulturális Napokat rendeztek az évforduló alkalmából, melyet Bóth János polgármester nyitott meg. Az ünnepségen fellépett Vác testvérvárosának, Givatayimnak a néptánc csoportja, és a Váci Klezmer Band. Turai János, a váci hitközség, valamint a Magyar - Izraeli Baráti Kör Országos Egyesület elnöke ünnepi beszédében megemlékezett David Zilberstein váci csodarabbiról és követőiről, akik a 19. század elején lerakták Petach-Tikva alapjait. A Jom Haácmát központi ünnepségét Budapesten a Kongresszusi Központban rendezték a diplomáciai testületek, az állami és közigazgatási vezetők meghívásával. A programban David Admon nagykövet beszéde után Verdi Nabuccójából a MÁV Szimfonikusok adtak elő részleteket. Ádám Mária vezényletével fellépett a Goldmark Kórus, Tel-Aviv városi néptánc együttese és az izraeli nemzeti kórus. Ünnepséget rendeztek az Or-Zsén és a Wesselényi utcai Alapítványi Iskolában is. A Millenáris Parkban pedig a szélesebb nyilvánosság részére Szolidaritási Napot rendeztek Büchler András főszervező irányításával. Az adománygyűjtő rendezvény létrehozásába bekapcsolódott a Szochnut, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, a Magyar Turisztikai Hivatal és a „Pesti Est+ című műsorújság is.

május 17-18.

1. A Vidám Színpadon és a Bálint Zsidó Közösségi Házban egy-egy estén bemutatták Herzl Tivadar „A menekült” című komédiáját Kozma György átdolgozásában az European Association for Jewish Culture támogatásával. A szerepeket Jari Györgyi és Meskó Tímea játszották.

2. A Szombat Szalon vendége Závada Pál író volt, akivel „A fényképész utókora” című új könyvéről beszélgetett Szántó T. Gábor a Spinoza Házban.

május 18.

A Magyar Tudományos Akadémia ünnepi ülésén köszöntötték a Stockholmban élő, de Budapestre hazajáró Klein Györgyöt és feleségét, Klein Éva tumorbiológus professzorokat, akik 80-ik születésnapjukat ünnepelni jöttek Budapestre. Az MTA tiszteleti és külső tagjait a tudós testület elnökén és vezetőin kívül művészek is köszöntötték, köztük Szabó István, Oscar-díjas filmrendező és Kányádi Sándor költő. Az ünnepi ülésről a Népszabadságban Palugyai István tudósított (2005. május 19. 19. p.), az Élet és Irodalom 2005. június 24-i számában pedig Garam Katalin interjúja jelent meg Klein Györggyel (7,12. p.) „...három dolgot egyszerre már nem tudok csinálni...” címmel.

május 19 és 22.

A Bzsh közgyűlésén szinte ellenszavazat nélkül fogadták el a 2004-es beszámolót és a 2005-ös költségvetést. A körzetek támogatását új, pontszámokon alapuló szisztémával állapították meg. A pontszámok kialakításánál nemcsak az ingatlanok értékét vették figyelembe, hanem azt is, hányszor tartanak istentiszteletet, van-e rabbijuk. A körzeteknek folyamatosan pályázniuk kell, és amennyiben a kötelezően megszerzendő pályázati pénzt az eljárásnak nem sikerül megszereznie, akkor alkalmatlan a feladata ellátásra. A Mazsihisz közgyűlését Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi nyitotta meg a 20 éve halott Scheiber Sándorra emlékezve, és kitért a Rumbach utcai templom körül folyó szerencsétlen küzdelemre a neológia és az EMIH között. A Debreceni Hitközség elnöke, Weiss Péter jogtalan névhasználattal vádolta az EMIH-et. Lőwy Tamás szóvá tette, hogy a Miskolci ortodox zsinagógában előadták a Carmina Buránát. A Mazsihisznek

sikerült elérnie, hogy a holocaust kelet-, és közép-európai túlélői a nyugatiakkal azonos összegű kárpótlást kapjanak Németországtól: az eddigi 135 eurós életjáradék helyett 175 eurót fognak kapni.

május 19-30.

„Izraeli filmtavas” címmel kortárs izraeli alkotásokat vetítettek az Örökmozgó Filmmúzeumban. Az eseményt a Magyar Nemzeti Filmarchívum és Izrael Állam budapesti nagykövetsége közösen rendezte. A rendezvény vendége volt Avi Neshet rendező, akinek legújabb, „A világ végén fordulj balra” című filmjét is bemutatták. Az idén elhunyt magyar származású Efraim Kishonra legismertebb filmjével, az 1963-ban készült „Sallah Shabati” vetítésével emlékeztek. Levetítették Eytan Fox „A vízenjáró” és Joseph Cedar „Tábortűz” című játékfilmjét, és három új dokumentumfilmet: „Az erdőn kívül”, a „Forgatási napok” és a „Hölgyeké a győzelem” címűeket. A jeruzsálemi Sam Spiegel Filmfőiskola diplomafilmeiből is levetítettek néhányat. A sorozatról Surányi Vera írása jelent meg a Szombat 2005/szeptemberi számában „Kié az illatosabb szappan?” címmel (30-31. p.).

május 21.

A Mazsike közgyűlésén módosították a szervezet alapszabályát.

május 22.

1. Dobozon a zsidótemetőben avatták fel a községből elhurcolt mártírok emlékművét. Avató beszédet Szatmári János polgármester mondott, a gyászimát Weisz Ferenc főkátor mondta el.

2. Tiszafüreden az egykori téglagyárban létesített gettó helyén emléktáblát avatott Verő Tamás rabbi, és Zucker Immanuel kántorjelölt. A Művelődési Házban rendezett ünnepség szónoka Glatz Ferenc akadémikus, és Pintér Erika polgármester volt. Az emléktábla létesítését Szegő Ágnes, a „Tiszafüredi Menóra Egyesület” elnöke koordinálta.

3. Keszthelyen a Helikon Kastélymúzeumban teológiai napot rendezett a Keresztény - Zsidó Társaság. Haraszi György „A zsidóság vallási irányzatairól”, Jakab Attila vallástörténész „A kereszténység teológiai irányzatai” címmel tartott előadást. A Goldmark Kórust Ádám Mária vezényelte, Fekete László és Tóth Emil főkátorok énekeltek. Másnap a budapesti Deák téri templomban „Ábrahám gyermekeinek másságai” címmel ismét Haraszi György és Jakab Attila előadásait hallgathatták meg, Németh Pál református lelkész pedig az iszlám vallási irányzatairól beszélt.

május 27-29.

1. A Debreceni Zsidó Hitközség VII. alkalommal adott otthont a határon túli testvérhitközségek három napos nemzetközi tanácskozásának, melynek témája „Isten és ember, ember és ember közötti kapcsolat” volt. A moderátori teendőket Gergely Judith professzor látta el. A konferencián „Életmű díjat” kapott Dan Ofry, az izraeli Új Kelet főszerkesztője, Dorel Dorian, a tománisi „Zsidó Valóság” főszerkesztője, Dirk Ian Groot a nemzetközi DORCAS Alapítvány igazgatója, Heisler László, a Dohány utcai zsinagóga és templomkörzet elnöke, Naftali Kraus író. A „Tolerancia-díjat” Erdő Péter bíboros, hercegprímás vehette át Schöner Alfréd rektor méltatása után. Ugyancsak Tolerancia-díjas lett Szenes Iván, a Measz alelnöke, Király László, Erkel-díjas zeneszerző, posztumusz Tolerancia-díjat kapott Pirigy István görög katolikus lelkész és Varga Zsigmond professzor. „A zsidóságért” kitüntetést kapta Szabó István ügyvéd és Visky Pál, a Kelet-európai DORCAS Alapítvány képviselője. „A Templomért és a Közösségért” kitüntetést adományozták Angyal Lászlónénak és a Kulcsár Andrásnak. A konferenciát köszöntötte Erdő Péter bíboros, az eseményen a nagyobb magyarországi egyházak vezető tisztségviselői voltak jelen, a megye és Debrecen város közgyűlésének vezetői mellett ott volt David Admon, izraeli nagykövet, Gulyás Kálmán államtitkár és Katona Tamás korábbi miniszter is. A tanácskozáson Weisz Péter a debreceni hitközség elnöke bejelentette a Status Quo Ante ortodox tagozat megalakulását. Az első napon Heisler András „Az Európai országok zsidó szervezetei a Zsidó Világkongresszusban” címmel tartott előadást. Schöner Alfréd rektor szentföldi városokról, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató a

közelmúlt zsidó eseményeiről, Sommer László a zsidó nevelésről beszélt. Dan Ofry bemutatta az „Új Kelet” című folyóiratot, Róbert Péter Raoul Wallenberg-ről, Gergely Judith Tiszaeszlárról, Kárpáti Judit az alternatív gyógymódokról tartott előadást. Ungárné Komoly Judit az ősi micvákról, Egri Oszkár a tízparancsolat jogi értelmezéséről, Beer Iván Josephus Flaviusról beszélt. A második napon Fülöp István országgyűlési képviselő Mátészalka zsidóságának történetéről, Gergely Anna muzeológus a székesfehérvári zsidóság holocaustot megelőző másfél évtizedének történetéről értekezett. Szántóné Balázs Edit a zsidó női szerepekről, Borsányi Schmidt Ferenc a chaszid imádkozásról, Oláh János az 1896. évi emancipációs törvényről tartott előadást. Weisz Péter a status quo hitközségek történetéről, Lya Benjámín romániai történész a romániai zsidóság történetéről, Lang Tamás, az Érsekújvári Zsidó Hitközség elnöke a szlovákiai zsidók üldözéséről beszélt. Szécsi József a Tánáchról, Halmos Sándor Józsaáról, Kovács László elnök a Magyar-Izraeli Baráti Társaságok megalakulásának 1989-es körülményeiről, és Hídvégi György érdemeiről tájékoztatta a hallgatóságot. Pál Mihály elnök a Debreceni Magyar-Izraeli Baráti Társaságról, Róth Tibor elnök a Brassói Zsidó Hitközség tevékenységéről, Turai János elnök a Váci Zsidó Hitközség újjászületéséről tartott beszámolót. Eliezer Slomovits az Or-Zse vendégtanára Izrael demográfiájáról beszélt. A harmadik napon a határon túli hitközségek delegáltjai mutatták be szervezetük működését: Arad (Schneider Francisco professzor), Kassa (Iván Kamensky), Komárno (Paszternák Tamás), Bukarest (Fülöp Ottó), Szabadka (Kovács Róbert), Szatmárnémeti (Dancu Paul).

2. Bázelen tartotta éves konferenciáját az Európai Zsidó Szervezetek Szövetsége (ECJC), ahol az éves beszámolókon kívül megvitatták az antiszemita jelenségek szaporodását Nyugat-Európában. A mintegy 70 tagszervezetet számláló szövetséghez tartozik a Mazsihisz, az Ortodox hitközség, a Mazsike és az EMIH is.

május 27.

1. Az Ókortudományi Társaság közgyűlésén Komoróczy Géza „Az asszír nemzet” címmel tartott előadást, amelynek szövegét az ÉS 2005. december 21-i számában közölték (13-15. p.).

2. Az ÉS 2005. május 27-i számának Agóra rovatában Fischer István emlékezett arra, hogy a „holocaust” mint kifejezés 25 évvel ezelőtt indult világhódító körútjára. „A Holocaust – Egy egészen más évforduló” (14. p.) című írásban a szerző a német sajtó összefoglalóit idézi, amelyben a Gerald Green forgatókönyve alapján készült négy részes Holocaust című amerikai tévéfilm 1979. január végi németországi bemutatójának váratlan hatásaként értékeli a szó karrierjét a héber szóval szemben.

május 28.

1. A Népszava 2005. május 28-i számának Szép Szó mellékletében Szász Imre tudósított a Terror Háza Múzeum által a második világháború európai befejezésének 60. évfordulója alkalmából rendezett kétnapos nemzetközi konferenciáról Győztesek és vesztesek címmel (2. p.). A múzeum főigazgatójának, Schmidt Máriának „Vesztesnek lenni” című előadását már konferencián nyíltan visszautasította a meghívott lengyel Tomasz Szorota professzor. Kifogásolta, hogy Schmidt Mária a fasizmussal szemben mindvégig hadban álló Lengyelországot egy nevezőre próbálta hozni a nációkkal mindvégig szövetséges Magyarországgal. Az ország múltjával való nyílt szembenézés helyett a szerezcsenmosdatást a professzor visszautasította. Dieter Pohl, a Müncheni Történelmi Intézet munkatársa viszont előadásában kitért arra, hogy a németek többsége támogatta Hitlert, és a háború végét nem felszabadulásként, hanem veszteséggként élték meg.

2. Berlinben az amerikai konzervatív rabbi egyesület, a Rabbinical Assambly megalakította európai tagozatát. Az alakuló közgyűlésen a magyarországi küldöttség tagjai voltak Polnauer Sándor főrabbi, a Rabbitestület titkára, valamint Radnóti Zoltán és Verő Tamás rabbik. Radnóti Zoltánt az alapító bizottságba választották.

május 29.

1. A Mazsike Sátoraljaújhelyre szervezett autóbuszos kirándulást Moshe Teitelbaum csodarabbi sírjának meglátogatására.
2. A Budai Micve Klubban mutatták be Radó Gyula rendező, és Kazinczy László operatőr nagyrészt Izraelben forgatott filmjét a Hasomér Hacair mozgalomról „Életmentés vagy ellenállás 1944” címmel. A Klubban szerdánként vallásoktatás folyt a zsidó tradíció témaköréből.

május 30.

A Külügyminisztérium közleménye szerint a Jewish Claims Conference (JCC) és a német szövetségi pénzügyminisztérium képviselőinek 2005. május 18-i döntése értelmében 2006. január elsejétől személyenként 135 euróról 175 euróra felemelik a magyar holocaust-túlélők német nyugdíj-kiegészítésének összegét. A nyugdíj-kiegészítés egy személyre jutó összege a Németországban havonta kifizetett kárpótlás felét teszi ki.

Oroszházán az önkormányzat felújította a Szántó Kovács János Múzeumot, amelynek épületét Schwarz János hajdani zsidó polgár adományozta a városnak 1945-ben. A város emlékkiállításal és az adományozó nevét megörökítő emléktábla avatásával emlékezett Schwarcz Jánosra. A kiállítást Bozóki András kulturális miniszter nyitotta meg, az emléktáblát Lednitzky András, a Szegedi zsidó Hitközség elnöke avatta fel. Az Erec 2005/februári számában ifj. Balogh István foglalta össze az Orosházi Zsidó Hitközség tevékenységét a 90-es évektől napjainkig „Orosháza - Holocaust emlékévk” című cikkében (10-11. p.).

A szegedi Szent-Györgyi Albert Rotary Klub jótékonyági hangversenyt rendezett a világ Rotary mozgalomának 100 évfordulója alkalmából a szegedi zsinagógában. A hangversenyen fellépett a Muzsikás együttes és Sebestyén Márta, a koncert bevételét a Szegedi Zsidó Szeretetotthon új orvosi rendelőjének kialakítását és berendezését szolgálja. Az 1905. február 23-án alakult nemzetközi Rotary mozgalomról Halmos Sándor, a Debreceni Hitközség ügyvezető igazgatója írt cikket az Új Élet 2004. november 14-i számában „Centenáriumi előtt” címmel (2. p.).

Szimchat Tóra ünnepén tórát avattak az EMIH Károly körúti imaháza, a Keren Or számára. Az Izraelben írt Tórát az adományozó Elikishvili és a Kreckheli család lakásán fejezte be a Cháim Kennig hivatásos tóramásoló.

A Magyarországi Keresztyének és Zsidók Tanácsa cselekvési program kidolgozását határozta el az antiszemitizmus és a kirekesztő magatartás ellen. A döntést hozó ülésen jelen volt Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát, a tanács elnöke, Szebik Imre evangélikus elnök-püspök, Mészáros Kálmán baptista egyházelnök, Tarr Zoltán református zsinati tanácsos, Tamás Bertalan református külügyi irodavezető, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Domán István főrabbi és Gara Imre címzetes egyetemi docens. A tanács döntött arról is, hogy kapcsolatba lép az Európai Megfigyelő Központtal, amely a rasszizmus és a xenofóbia megnyilvánulásait vizsgálja.

Az Oneg Sabbat Szinva utcai klubjában ünnepelte megalakulásának 9. évfordulóját a Keser Mispacha Társaság, amely az Izraelben tanuló ösztöndíjasoknak és családjaiknak ad kapcsolatépítési lehetőséget.

A Bárka 2005/2 számában Szirák Péter „Magyar zsidó sors. – Tiltás és kezdeményezés a 70-es 80-as évek irodalmi köztudatában” című írása jelent meg.

A Rubicon 2005/2-3. számában Gidó Attila „A kolozsvári zsidóság sorsa 1944” című tanulmánya jelent meg.

Perczel Anna a Múlt és Jövő 2005/2. számában Pest régi zsidónegyedéről készített tanulmányt.

Csikós Judit a Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 2005/2. számában „Tiszaeszlár 1882-1883.- Egy fejezet megyei újságírásunk történetéből” címmel írt tanulmányt.

Balázs Gábor és Sturovics Andrea a Café Babel című folyóirat 2005/1 számában „Sors és szabad akarat kérdései a talmudi irodalomban” címmel közöltek tanulmányt (49-55. p.)

A Mozgó Világ 2005/májusi számában Dalos György „Zsidózógép” című elbeszélése jelent meg.

Vincze Kata Zsófia „A zsidó hagyományok visszatanolása” című tanulmányát a Vasi Szemle 2005/5 száma közölte.

A Szombat 2005/májusi számában Szegő Péter Kis Jánossal készített interjúja jelent meg „Zsidónak lenni ténykérdés” címmel (12-15. p.) A lap több cikkben foglalkozott a betérés kérdésével (21-28. p.).

A Budai Sófár című folyóirat 2005/májusi számában „Sikeres zsidó fiatalok” címmel Kozma Levente indított sorozatot. A májusi számban Kepets Andrással, a 2002-es év legjobb könyvkiadója címmel kitüntetett Ulpius-ház igazgatójával, a júniusi számban Kauteczky L. Dáviddal, a Wesselényi utcában két éve létesített Szóda Kávézó és Mulató társtulajdonosával, a novemberi számban pedig Köves Slomo rabbival beszélgetett.

június hónap

június 1.

1. Megnyílt a Mazsihisz Szeretetkórház 58 ágyas emelt szintű (fizetős) ápolási osztálya. Az avatáson a mintegy 200 vendéget Deutsch Zsuzsa igazgató főorvos köszöntötte. A vendégek között a zsidó szervezetek és Izrael állam képviselőin kívül jelen voltak a kerületi és a fővárosi önkormányzatok, egészségügyi hatóságok képviselői. Köztük volt Szolnoki Andrea főpolgármester-helyettes, Cser Ágnes az Egészségügyi és Szociális Ágazatban Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének képviselője is. Az 1914-ben Chevra Kadisa menedékházaként épült Kórház 1990-ben a Reichmann család támogatásából jutott új szárnyhoz, majd az egyházi ingatlanok visszaadása során az Uzsoki Kórház tüdőosztályával egészült ki a mostani bővítés előtt. Az új kortermek bejáratára a mezűzékét Schweitzer József, Deutsch Róbert, Lówy Tamás főrabbi, valamint Zoltai Gusztáv és Heisler András szegezték fel.

2. Hiller István, az MSZP elnöke, volt kulturális miniszter mutatta be azt a tanulmánykötetet, amelyet a holocaust hatvanadik évfordulója alkalmából 2004. áprilisában, az MTA-n rendezett háromnapos nemzetközi konferencia előadásaiból állított össze Molnár Judit. A kötetet méltatta Harsányi László és Molnár Judit szerkesztő is. Az 1500 példányban kiadott könyvet a megjelenés napján 1200 középiskolába és felsőfokú oktatási intézménybe juttatták el.

3. „A 70 éves Zoltai Gusztáv köszöntése” címmel egész oldalt betöltő összeállítás jelent meg az Új Élet 2005/június elseji számában (4. p.). A Mazsihisz ügyvezető igazgatója tiszteletére az Or-Zse Oktogonális termében rendeztek köszöntőt hazai és külföldi vendégek részvételével. Az egyetem rektori tanácsa „Pro Universitate” díjban részesítette, a laudációt Schőner Alfréd rektor mondta el. Kiss Péter kancelláriaminiszter és Magyar Bálint oktatási miniszter köszöntőjét levélben küldték el. Az ünnepséget követő fogadáson részt vett és köszöntőt mondott Gulyás Kálmán egyházi ügyekért felelős államtitkár, Csécsi Béla, a VIII. kerület első embere, Heisler András Mazsihisz elnök, Lówy Tamás, a Hegedűs Gyula utcai körzet rabbija, ahol az ünnepelt a rasekol. Köszöntőt mondott Polnauer Sándor főrabbi, Streit Sándor Bzsh elnök és Feldmájer Péter korábbi Mazsihisz elnök.

június 3.

1. Az MTA Történettudományi Intézetben Haraszti György mutatta be Vermes Géza „Jézus hiteles evangéliuma” című könyvét.

2. Mádl Ferenc köztársasági elnök fogadta Reuven Rivlint, a Knesszet elnökét. Mádl Ferenc és Reuven Rivlin egyaránt elítélte az EU tagállamokban is előforduló antiszemita és rasszista megnyilvánulásokat. A magyar államfő kifejtette továbbá, hogy a magyar politikai élet napirenden tartja az antiszemita megnyilvánulások büntetésének kérdését, keresi azt a megoldást, amely a szabad véleménynyilvánítás magyar és európai törvényeivel összeegyeztethető. A Knesszet elnöke találkozott a parlamenti pártok vezetőivel és az országgyűlés elnökével is.

június 4.

A HVG-ben Schweitzer András „Magyar messiás – Natonek József, az őscionista” címmel közölt emlékező tanulmányt az első cionista újságot kiadó magyar származású rabbiról.

június 5.

Kiskunhalason tartotta a Hevesi Simon emléknapot a Mazsihisz oktatási osztálya. Középiskolások és egyetemi hallgatók pályamunkáikkal emlékeztek egykori rabbikra.

június 10.

Az ÉS 2005. június 10-én megjelent számában Sipos András „Trianontól Európáig” című cikkében áttekintette a nacionalizmus, sovinizmus, antiszemitizmus főbb stációit (6,12. p.)

június 12.

Egerben Radnóti Zoltán rabbi, Seregély István egri érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnöke, valamint a református és az evangélikus egyház lelképásztorai emlékeztek a városból, illetve a környező településeken élő zsidóság deportálására. Zalaegerszegen az egykori zsinagóga épületében Schönberger András főrabbi, Vajda László, a megyei önkormányzat osztályvezetője, és Ribiczey Pál alpolgármester mondott emlékbeszédet, majd a zsidó temetőben Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, és Suchman Tamás, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára gyászimáját követően kövek és virágok elhelyezésével rótták le kegyeletüket az emlékezők. A város további négy emlékhelyén - köztük az egykori gettóépületnél és a vasútállomásnál lévő roma holocaust domborműnél – is kegyelettel emlékeztek a térség hitközségeinek tagjai, a zsidóság helyi és országos vezetői, a megyei, illetve a városi önkormányzat képviselői és a túlélők. Komáromban először a temetőben emlékeztek az áldozatokra. Kardos Péter zuglói főrabbi és Kardos László zuglói kántorjelölt imája után Paszternák András hitközségi elnök köszöntötte a vendégeket, köztük Villányi Tibort, a győri, és Lang Tamást, az érsekújvári hitközség elnökét, Hebelka mérnököt, a Szlovák Antifasiszták és Ellenállók Szövetségének Komáromi elnökét. A megemlékezésen megjelentek a Komárom-Esztergom megyei, valamint a városi önkormányzat képviselői, továbbá Bátorkeszi polgármestere is. Jelen volt a megemlékezésen a Selye János Gimnázium igazgatója, Andruskó Imre, és a Duna Menti Könyvtár igazgatója, Zsok Gizella, valamint a református egyházat képviselő lelkész asszony is. A zsinagógai emlékműnél közös gyertyagyújtás után a Wallenstein Zoltán teremben közösen tekintették meg a tatabányai televízió „Minden idők mártírjainak emlékére” című egyórás dokumentumfilmjét. Őszi Irma kamocsai lakos pedig átadta a Komáromi Zsidó Hitközségnek az általa készített feldolgozást a helyi zsidóság történetéről.

3. A Kazinczy utcai Szimpla kertben kéthetente ingyenes Klezmer Kocsmát működtettek, ahol fellépett a Budapester Klezmer Band és Sipos Mihály, a Muzsikás együttes tagja.

június 14.

Holocaust oktatási csomagot juttatott el a középiskolákba a Történelemtanárok Egylete (TTE) együtt működve a Hannah Arendt Egyesülettel és a Shoah Túlélői Vizuális Történelem Alapítvánnyal. Az oktatási csomag része Hosszú Gyula „Utak a holocausthoz, történetek a

holocaustról” című munkája, Szász János „A holocaust szemei” című DVD-je és a „Megközelítések...” tanári kézikönyv a holocaust témakörének feldolgozásához.

június 15.

Mintegy 130 sír megrongálását fedezték fel a Kozma utcai zsidótemetőben.

június 17.

1. Két év után lemondott a Mazsihisz elnöki tisztéről Heisler András, az új szervezeti és működési szabályzat szerint hatvan napon belül új elnököt kellett választani. A rendkívüli elnökválasztó ülésig a rangidős alelnök, Ledniczky András látta el a megbízott elnöki feladatokat. A 2005. július 31-ére összehívott rendkívüli elnökválasztó közgyűlés előtt a Szombat című folyóirat internetes vitafórumokat rendezett a szövetség korábbi elnökeinek részvételével. 2005. július 25-én Heisler András, 27-én Tordai Péter, 29-én Feldmájer Péter volt a vendég. Az Új Élet 2005. július 15-i számában Tordai Péter ismertette programját, Polnauer Sándor főrabbi pedig Heisler András mellett érvelt (3. p.). A 2005. július 31-i elnökválasztó közgyűlésen második fordulójában Feldmájer Péter nyert három szavazattal Tordai Péter előtt. Rajtuk kívül jelöltette magát Ledniczky András és Krausz István is. Az új elnök mandátuma 2007. április 5-ig szól. A választásokról a Szombat 2005/szeptemberi száma közölt összeállítást (16-17. p.).

2. Losonczi Ágnessel Rádai Eszter készített interjút az ÉS 2005. június 17-i számában „...folyton megtöretéssel találkozom” címmel.

június 19.

1. Orbán Viktor, a Fidesz - Magyar Polgári Szövetség elnöke Szilvan Salom külügyminiszter meghívására négy napos hivatalos látogatásra Izraelbe utazott. A külügyminiszteren kívül megbeszélést folytatott még Tomi Lapiddal, az ellenzéki Sinui Párt elnökével, és fogadta őt Reuven Rivlin, a Knesszet elnöke. Ravlin néhány héttel korábban Magyarországon járt Szili Katalin házelnök vendégeként. Orbán ellátogatott a Yad Vasembe, ahol felkereste olyan magyar emberek névtábláját, akik a második világháború idején zsidókat mentettek. Kérte, hogy a Yad Vasem Igaz Emberek listájára vegyék fel gróf Esterházy János nevét is.

2. Pápan a holocaust emlékünnepeken a Pápai Református Gimnázium énekkara is fellépett, a mártír emlékműnél rendezett megemlékezésnél, amelyet Schőner Alfréd főrabbi és Tóth Emil főkántor vezetett.

június 22.

Másodszor is a „Trifolium Hungary Kft” nyerte a Páva utcai Holocaust Emlékközpont állandó kiállításának tervezésére és kivitelezésére - formai hibára hivatkozva ismételten - kiírt tárgyalásos eljárást. Az állandó kiállítás pályáztatása körüli herce-hurca kapcsán az ÉS 2005. január 15-i számában Rényi Ágnes - Rényi András „Történetnélküliség és sorstalanság” címmel (12. p.), az ÉS 2005. április elsejei számában Vajda Júlia „Az emlékezés röggös útjai – Egy város –négy kiállítás” címmel (12-13. p.), Rajk László az ÉS 2005. április 8-i számában „Az elárult kiállítás” (12. p) címmel, Szántó T. Gábor pedig az ÉS 2005. április 22-i számában „Merre a kijárat a holocaust mélygarázsból?” címmel (13 p.) foglalta össze gondolatait. A Szombat 2005/májusi számában Gadó János „Holocaust Múzeum – a tragikomédia sokadik felvonása” című írása jelent meg (16-18. p.). A huzavona után a 2005. október 15-re tervezett megnyitóra csak 2006. február 21-én, ünnepélyes megnyitó nélkül került sor a Páva utcában, a „Jogfosztástól a népiirtásig” című állandó kiállítással. Az ügy kapcsán Bächer Iván „A Semmi Háza” címmel közölt keserű publicisztikát a Népszabadság 2005. július 16-i számának Hétvége mellékletében (11. p.). „A Páva utcai épület emlékmű, de nem a magyar zsidóság és zsidózottság emlékműve, nem is a Holocausté, nem; ez a ház a tehetetlenség, a gyávaság, a butaság, a cinizmus és az eszméletlenség emlékműve” –fakadt ki Bächer. A Szombat 2005/júniusi száma „A pályázat elbírálása jogsértő volt” címmel közölt szerkesztőségi cikket (8. p.). Az állandó emlékkiállítás forgatókönyv szerint az állam és az állampolgár változó viszonyát akarta bemutatni az adott korszakban. A kiállítás öt család történetén keresztül kívánta bemutatni a

vészorszakot. A nagytőkés családot a Hatvany – Deutsch – Chorin - Weiss család, a vidéki zsidóság sorsát a bonyhádi szatócs Singer család, a visszacsatolt területek zsidóságát a kárpátaljai Galpert - Ackermann család, a budapesti zsidóságot az újságíró Kinszki Imre családja sorsán keresztül tervezték bemutatni. A cigány holocaust a bicsérdi Bogdán - Kolompár család sorsán keresztül ismerhető meg. A fő vonalat "résztörténetek" egészítették ki: naplók és emlékiratok párhuzamos bemutatása, orvosi kísérletek iker túlélőinek története, két orvos sorsa tette teljesebbé a képet.

június 26.

1. Párizsban tartotta tisztújító kongresszusát az Európai Zsidó Kongresszus 41 ország 88 képviselőjének jelenlétében. A szervezet új elnöke Pierre Besnainou (Franciaország) lett. A magyarországi delegáció tagja volt Ledniczky András, a Mazsihisz mb. elnöke, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató és Feldmájer Péter a Mazsihisz alelnöke. Zoltait az ESZK VB tagjává választották.

2. Szolnokon a zsinagógában és a cukorgyárban emlékeztek a 61. évvel ezelőtti deportálásra.

június 29.

A mezőcsáti zsinagóga megmentésére alakult közalapítvány konferenciát rendezett Mezőcsáton. A rendezvényen Steinerné Vasvári Éva, a térség országgyűlési képviselője, és Arnóth János, a település polgármestere érvelt az épület megmentése mellett. A rekonstrukciós tervek 2003-ban elkészültek, de a pályázatukat pénzügyi hiány miatt elutasították.

június 30.

71 éves korában az izraeli Lodban elhunyt Cháchám R, fáél Elavili (1934-2005), a Grúziában és az Izraelben élő zsidók főabbija.

A Váci Zsidó Hitközség a nyár folyamán többször is egész napos programon látta vendégül az érdeklődő hitközségeket. A „Vác és a Dunakanyar zsidó szemmel” című programban előadásokon mutatták be a térség zsidóságának történetét, a városban meglátogatták a zsidóság létesítményeit.

Június közepére elkészült a szegedi zsinagóga kültéri díszkivilágítása. A beruházás 24,5 millió forintba került, ebből 5-5 milliót a hitközség és a Magyar Turizmus Rt, 14,5 milliót pedig a városi önkormányzat állt.

Ózdon a helyi zsidó lakosság történetéről nyílt kiállítás Béri Béla helytörténész közreműködésével, valamint a miskolci Földes Ferenc Gimnázium diákjainak rajzaiból. A tárlatot Szlukovinyi Péter, a miskolci hitközség titkára nyitotta meg.

A rákospalotai zsidótemető helyreállítása félidőhöz érkezett, a temetőben elkészült az út.

A NÜB a Mazsihisz székház Dísztermében tartotta tisztújító közgyűlését. A közgyűlésen jelen volt a Mazsihisz képviselőjében Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, a Measzt Hanti Vilmos elnök képviselte, a levezető elnök Lazarovits Ernő volt. Elnöknek újráválasztották Szenes Ivánt. Elnökhelyettesek: Kende Ernőné, Dénes György (rég). Alelnökök: Gáspár Gyula, Gyulai Kató, Lakatos Emil, Sessler György, Dárdai Júlia, Lazarovits Ernő (rég), Dósa Tibor és Lebovits Imre (rég). Megválasztották a 39 fős országos vezetőséget, valamint a táborcsoportok vezetőit is.

A Hevesi Simon Emléknapot 2005-ben a Kiskunhalasi kilében rendezte meg Mazsihisz oktatási osztálya, ahová a résztvevő diákokat busszal vitték el. 2005-ben a pályázat témája a nagy rabbik tevékenységének bemutatása volt a zsidó oktatásban. A témában a Scheiber Sándor Általános iskolából 8 pályamunka, a Wesselényiből 3, a Lauderből 2, az Or-Zse-ről pedig 7 dolgozat érkezett. A Benjámin Óvoda „Királynők a Bibliában” témaköréből készített rajzait a szintén kiállították

Kiskunhalason. A pályázók a helyszínen rövidített előadást tartottak pályaműveikből, amelyek Kecskeméti Ármin makói, Kálmán Ödön kőbányai főrabbi, Löw Lipót szegedi, Kecskeméti Lipót nagyvárad, Klein Mór nagybecskerekai rabbi munkásságát dolgozták fel. A pályázókat elkísérték tanáraik, az intézmények vezetői valamint a zuglói és a délpesti körzet képviselői. A zsűri elnöke Polnauer Sándor főrabbi, tagjai Markovics Zsolt szegedi főrabbi és Róna Tamás rabbijelölt (közép-magyarországi régió) voltak. A Kiskunhalasi zsidó hitközség történetét Raáb András elnök fia, Raáb Gábor dolgozta fel.

A Westend City Center Semirámis kertjében felállított a Vázsonyi Vilmos szobor előtt emlékeztek a Vázsonyi családra a terézvárosi önkormányzat képviselői a Párizsban élő Vázsonyi Vilmos jelenlétében. Gerő András történész előadása után a Rabin László alpolgármester méltatta az egykori országgyűlési képviselő erőfeszítéseit a került érdekében. A 60 évvel azelőtt Hannoverben elhunyt Vázsonyi Vilmosra fia emlékezett a Liszt Ferenc téri ház falán elhelyezett emléktábla előtt, és kérte számára posztumusz a Terézváros díszpolgára címet. A Mazsihisz nevében Lazarovits Ernő koszorúzott.

Halmos Sándort, a Debreceni Zsidó Hitközség ügyvezető igazgatóját, az Or-Zse docensét tagjává választotta és tanárává kérte fel az Aradi Vasile Goldis Egyetem Judaisztikai Tanulmányok Központja.

A Bethlen téri templom dísztermében tartotta évadzáró ünnepségét az Almemor zenés ifjúsági zsidó színház.

A Mozgó Világ 2005/6. számában jelent meg Ungvári Tamás „Elmaradt találkozás – Freud és Herzl” című tanulmánya.

Konrád Miklós „A neológ zsidóság útkeresése a századfordulón” című tanulmánya jelent meg a Századok 2005/6. számában (1335-1369. p.).

2005. július hónap

július 1.

Az ÉS 2005. július elsejei számában Halmai Gábor és Jávorniczky István készített interjút a Társaság a Szabadságjogokért, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda és a Magyar Helsinki Bizottság vezetőivel arról, hogy hogyan változtak az emberi jogok a rendszerváltás óta. Az „Akkor lesz változás, ha az emberek élni kezdenek a jogaikkal” című írásban Dénes Balázs, Furmann Imre és Kőszeg Ferenc egyaránt síkraszállt Bácsfi Diána emberi jogainak védelméért, de nézetei ellen harcolnak (7. p.).

július 3.

A holocaust 61. évfordulójára emlékeztek országszerte. Az Emmanuel Alapítvány minden évben július első vasárnapján rendezi megemlékezését abból az alkalomból, hogy 1990-ben ekkor avatták fel a Dohány utcai Zsinagóga melletti emlékparkban a zsidó mártírok emlékművét. Az ünnepségen beszédet mondott Verő Tamás rabbi, közreműködött Kálmán Tamás főkantor. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök levelét Lazarovits Ernő olvasta fel. Az országban több helyen emlékeztek az évforduló alkalmából. Gyöngyösön márványtáblát avattak a holocaust mintegy kétezer helyi áldozatának emlékére a város egykori imaháza, illetve a zsinagóga falán. A megemlékezés a város temetőjében folytatódott, ahol Fodor Gábor, az SZDSZ országos ügyvivője, országgyűlési képviselő mondott beszédet. Szombathelyen Polnauer Sándor főrabbi és Villányi Tibor, a győri zsidó hitközség elnöke, Sopronban Baki Károlyné, a soproni zsidó hitközség elnökhelyettese emlékeztetett. Megemlékezéseket tartottak még Tatán a zsidó temetőben, Hévízen a holocaust-

emlékműnél, Tatabánya-Felsőgallán pedig az egykori zsinagóga helyét megőrkítő emlékművet avattak. 2005-ben a deportálások emlékére 58 településen rendeztek mártír-istentiszteletet. A megemlékezéseket tartó településekhez újonnan csatlakozott települések: Mosonmagyaróvár, Szécsény, Devecser, Pásztó, Dombóvár, Gyula, Tolna, Fadd, Tótkomlós és Mohács. Az istentiszteleteket általában a helyreállított temetőkből, illetve az utóbbi években létesített emléktábláknál, illetve emlékműveknél tartották meg, és általában a településekről elszármazott túlélők, valamint a települések vezetői is megjelentek az emlékezéseken. Karcagon például részt vett a megemlékezésen a város szülötte, Gergely János akadémikus. A Soproni hegy lábánál fekvő kis falu, Hidegség lakói maguk kezdeményezték emlékmű állítását az itt meggyilkolt 1526 zsidó munkaszolgálatos emlékére. A környékbeli, és idegenbe szakadt túlélők, valamint a Mazsihisz adományából létesült emlékmű avatásán a szervezőkön kívül közreműködött Kardos Péter főrabbi és Petrovits Péter, a lágymányosi körzet kántora is.

A romániai Szatmárnémetiben először került sor holocaust megemlékezésre. 120 áldozat emléktábláját leplezték le nagy zsinagógájában. Az emlékezésen megjelentek a Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének vezetői, valamint brassói és a nagyváradi hitközségek képviselői is.

július 4.

1. Lengyelországban a „Sorstalanság” nyerte el a fődíjat, az Arany Szőlőfürt a lagóvi filmfesztiválon.

2. Nyíregyházán és Nyírtasson két napig emlékeztek a Mechon Simon Alapítvány vendégei a holocaust áldozataira. A megemlékezésre mintegy 300 túlélő, valamint leszármazottaik jöttek el a világ minden tájáról. A szertartást a kanadai Löwy pátriárka vezette, aki Nyírtassról 1949-ben Kanadába származott, és ott a fővárosától néhány kilométerre létrehozta a közösség Tass elnevezésű tengerentúli települését és ortodox zsidó hitközséget. A kétnapos emlékrendezvényen a túlélők megkoszorúzták a térségben emelt holocaust emlékműveket, s felkeresték elődeik sírját is a még meglévő zsidótemetőkből.

július 6

1. A szegedi önkormányzat három millió forintot juttatott a Szegedi Zsidó Hitközségnek az egyházak számára elkülönített 40 millió forintos támogatási keretből. A hitközség a pénzből a székház és a szeretetház kéményeinek felújítását végeztette el. A zsinagógájában pedig elektromos fűtés alakítását kezdték el.

2. Ariel Sharon izraeli miniszterelnök meghívta XVI. Benedek pápát izraeli látogatásra. A pápa válaszában közölte, hogy külföldi útjai sorában az elsők között szerepel Izrael meglátogatása. A két ország közötti államközi kapcsolatokról 1993-ban aláírt szerződés óta először közeledett a két állam egymáshoz. 2000-ben II. János Pál pápa egyházfőként járt a Szentföldön, nem államfőként.

július 11.

A Ramat Gan-i stadionban megnyílt a XVII. Zsidó olimpia, amelyen 38 sportágban 5000 külföldi és 2000 izraeli sportoló – köztük a magyarországi Maccabi VAC is – indult. A 27 magyar sportoló közül aranyérmes lett S. Kovács Ármin és Orbán Zoltán karate versenyző. Ezüstérmes lett a karate csapat, bronzérmes a junior női torna csapat.

július 12.

Az EU Kulturális Örökség programja Európa Nostra díjjal jutalmazta a Mádi zsinagóga 2004-ben befejezett műemléki helyreállítását. Az épület művészettörténeti feltárását évekkel korábban jelentős részben Dávid Ferenc végezte. A helyreállítást Benkő Ágnes és Wirth Péter építészek tervezték, s az általuk vezetett építész iroda készítette el három év alatt. A kivitelezés vezetője Román Zoltán, a restaurációs munkákat Kisterenyei Ferenc végezte. Az 1795-ben épült templom helyreállításaért odaítélt Európa Nostra-díjat Andrea H. Schuler, az Európa Nostra kulturális örökségvédő alapítvány ügyvezető elnöke adta át. Komoróczy Géza professzor ünnepi előadásának szövegét az ÉS 2005. július 22-i száma közölte „Mádi zsinagóga – A műemléki helyreállítás „Európa

Nostra" diplomája" címmel (10. p.). Az épület helyreállításának 183 millió forintos költségét a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) és a New York-i World Monuments Fund alapítvány fedezte. Az épületben a miskolci Herman Ottó Múzeum zsidó történeti kiállítást rendezett be, és kulturális rendezvényeknek, kamarakonzerteknek is otthont ad a zsinagóga.

július 13.

1. Az Újpesti Idősek Klubja látogatást szervezett a Róth Miksa emlékházba (VII. Nefelejcs U. 26.).
2. Eddig a napig lehetett új kérelmekkel fordulni a svájci bankokhoz annak az új listának az alapján, amelyet a svájci bankokkal folytatott tárgyalások alapján kiegészítettek. A holocaust idején bankszámla-tulajdonosok kibővített listáját a Claims Resolution Tribunal honlapján lehetett megtekinteni, és a kérelmezési nyomtatványokat, kitöltéséhez segítséget kapni a www.crt-ii.org honlapon lehetett.

július 15

A New Yorkban ülésező Jewish Claims Conference ülésére Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgató, Ledniczky András Mazsihisz elnökségi tag, valamint Sessler György, a Muszoe elnöke is elutazott.

július 17-31.

A Zsidó Tudományok Szabadegyeteme nyári szemeszterét az EMIH Károly körúti központjában tartották meg.

július 23.

Orbán Viktor Tusnádfürdőn a XVI. Bálványosi Szabadegyetem és Diáktábor zárónapján arról beszélt, hogy a baloldal, amikor csak teheti, ráront saját nemzetére, így tesz a mostani magyarországi baloldal is, amelynek a jövőben nemzeti fordulatot kell végrehajtania. Az ellenzéki pártelnök példaként említette Kun Bélát, a Rákosi-korszak vezetőit és azokat, akik 1956-ban leverték a forradalmat. Orbán szerint ugyanígy rontott rá saját nemzetére a kettős állampolgárság ügyében a „nem” mellett állást foglaló magyar baloldal. Orbán szavai széles körben felháborodást váltottak ki, Lendvai Ildikó az MSZP frakcióvezetője felszólította Orbánt, hogy vonja vissza durva vádjait, amellyel a fél országot sértette meg. A Népszabadság 2005. augusztus 2-i számának címlapján „Orbáni politikai genetika? - Az MSZP kódolt zsidózással vádolja a Fidesz elnökét” címmel a címlapján jelent meg. Polémia bontakozott ki az elektromos és a nyomtatott sajtóban is. A Népszabadság Fórum rovatában 2005. augusztus 4-én Schmidt Mária írása jelent meg „Lássunk tisztán!” címmel, az 2005. augusztus 5-i számban Ripp Zoltán „Schmidt Mária és a nemzeti kérdés” című tanulmányában (15. p.) foglalta össze azokat a nevezetesebb eseteket, amelyek a rendszerváltozás óta eltelt 16 év alatt felkavarta a kedélyeket a nemzeti-kérdés ügyében. Esterházy Péter az ÉS 2005. augusztus 5-i számában „Kis magyar pornográfia – kicsoda mit csináljon a kicsoda micsodájával” (3. p.) című írásában szólította fel mind a baloldalt, mind a jobboldalt hogy hagyják abba ezt az övön aluli vitát: „basszák meg az urak a sarkantyújukat!” - írta végül.

július 27.

Cfáton ezen napon tartották meg a hagyományos Herzl-napi rendezvényeket a Magyar Nyelvterületről Származó Zsidóság Emlékmúzeumában.

A Zuglói hitközség Pozsonyba szervezett kirándulást Chátám Szófér (Schreiber Mózes) sírjának meglátogatása céljából. Az utazást Kardos Péter főrabbi és Orbán Ferenc körzeti elnök vezette, a zárándokok megtekintették a Zsidó Múzeumot, az ebédet a helyi hitközség kóser éttermében fogyasztották el, ahol Alexander Feró elnök köszöntötte a vendégeket.

A Bnei Akiva Magyarország ifjúsági szervezet elnöke, Simon Tamás az Erec 2005/júliusi számában jelentette be, hogy a 2000. ősze óta ismét működő ifjúsági szervezet az ortodox hitközségtől

megkapta a VI. Vörösmarty u. 55. szám alatt található, használaton kívüli zsinagóga használati jogát: „Lehet hogy saját zsinagógánk lesz?!“ (13. p.) című írásában.

Az Or-Zse 128. tanévet záró ünnepségén a frissen végzetek diploma kiosztása mellett került sor a habilitációs diplomák átadására is. Ezeket Grüll Tibor Szent Pál Akadémia tanszékvezetője, és Haraszi György, az Or-Zse tanszékvezetője vehetett át. Doktori diplomát és egyetemi kinevezést Gábor György adjunktus kapott, Oláh János főiskolai docens egyetemi docens kinevezésben részesült. A magyarországi zsidóság és az Or-Zse érdekében kifejtett tevékenységét elismerő oklevelet kapott Streit Sándor Bzsh elnök, és Goldschmied István, a Keszthelyi Izraelita Hitközség elnöke, Erbszt Herman, a lágymányosi körzet vallási elöljárója, Lazarovits Ernő, a Mazsihisz külügyi vezetője. A kántorjelöltek vizsgakoncertjét az Or-Zse templomában rendezték meg. A vizsga végén a kilenctagú kántorkórus - Zucker Immánuel, Szilágyi Gábor, Vencel György, Petrovics Péter, Szerdócz Ervin, Gara István, Biczó Tamás, Münz Tamás, Klavanszki Anatolij - Meir Finkelstein Cur „Miselo“ című művét adta elő Neumark Zoltán zongorakíséretével.

A Németországban megalakult Zsidó Orvos Szövetség július elején, Budapesten egy patinás szállodában tartotta éves közgyűlését. A szövetség egyik alapítója a Stuttgartban élő Vámosi Zoltán.

A Buksz 2005/nyári számában jelent meg Tatár György kritikája Jehuda Halévi „Kuzári“ című könyvéről.

augusztus hónap

augusztus 1.

Varga László történész-levéltáros munkaviszonya megszűnt a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjteménynél, ahol egy évig töltötte be a tudományos igazgatói posztot. Varga László 2005. július 10-én mondott le megbízatásáról, mivel az intézmény, és benne saját tevékenységét teljesen értelmetlennek találta. Az ÉS 2005. július 22-i számában számolt be lemondásának körülményeiről Az „üdülési csekkem“ címmel közölt írásában (12. p.), amelyben az intézményt - Bächer Iván után - a „Semmi Házának“ nevezte, Molnár Judit ügyvezető igazgatót kicsinyesnek, saját szerepét értelmetlennek tartotta. „...engem egyszerűen csak használtak ...velem kirúgatták a „felesleges“, de jobb sorsra érdemes munkatársakat“ –írta. A Páva utcai emlékhely „...nem róluk, az áldozatokról szól, hanem pénzről, (párt)politikáról, presztizsről, ha tetszik, a kóvedről, amihez nekem akkor sincs közöm, ha belepusztulok“ – fogalmazta meg keserű tapasztalatait.

augusztus 2.

A zsidóság vezetői és közvetlen kollégái mellett közéleti személyiségek és művészek köszöntötték 70. születésnapja alkalmából Zoltai Gusztávot, a Mazsihisz ügyvezető igazgatóját a Budapest hajón. A vendégek között volt Gulyás Kálmán egyházügyi államtitkár, Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke, valamint több országgyűlési képviselő és budapesti polgármester. Kiss Péter kancelláriaminiszter és Bozóki András kulturális miniszter táviratban köszöntötte a Mazsihisz ügyvezető igazgatóját.

augusztus 4.

1. Raoul Wallenberg 93. születésnapja alkalmából a svéd embermentő budapesti szobránál tartott megemlékező ünnepséget a Mazsihisz. Emlékbeszédet mondott Heisler András, a Mazsihisz elnöke. A beszéd után a résztvevők, köztük a Raoul Wallenberg Egyesület, az Amerikai Egyesült Államok, az osztrák és a svéd nagykövetség képviselői elhelyeztek el koszorút a szobornál.

2. Raoul Wallenberg születésnapján mintegy negyven, a „Világ Igaza“ emlékéremmel kitüntetettek részvételével tartottak megemlékezést a Holocaust Emlékközpontban „A humánus napja“ címmel.

Magyarországon eddig 662 egyéni megmentő, illetve család részesült a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet „Világ Igaza” kitüntetésében. A holocaust idejének embermentő akcióiról - Raoul Wallenberg, Carl Lutz, valamint a Vatikán és a Vöröskereszt munkatársainak tevékenységéről - Székely Gábor, a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumi elnöke emlékezett. Előadást tartott Szita Szabolcs, a Páva utcai emlékközpont vezető történésze is. Hegedűs András, a Belügyminisztérium főcsoportfőnöke köszöntőjében kiemelte, hogy a tárca által alapított „Bátorságért” érdemérem is az egyéni helytállást ismeri el. Az idén Lamperth Mónika belügyminiszter 2005. május 24-én tizennégy elismerést adott át, tizenkét kitüntetést már csak a leszármazottak vehettek át.

Jászai Jánosnénak és Zámbo Máriaéna, valamint posztumusz Gallasz Katalinnak, Gallasz Rozáliának, Jurinkovits Jánosnak, Karády Katalinnak, Köhler Ferencnek, Körmendi Dezsőnek, Maros Józsefnek, Peitl Róza Katalinnak, Szabó Gyulának, Trom Aladárnak, Varga Józsefnek és Varga Józsefnének adományozott Barátság Érdemjelet. Az ünnepségen jelen volt Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Lazarovits Ernő, a Yad Vasem magyarországi képviselője, Szita Szabolcs történész, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató valamint az izraeli nagykövetség másodtitkára és konzulja is.

augusztus 5

1. Fodor Gábor, az SZDSZ ügyvivője a Magyar Televízió Nap-kele című műsorában értelmetlennek nevezte, hogy a politizáló közvélemény egy része ismét azt szorgalmazza, alkosson az Országgyűlés törvényt a kirekesztő gyűlöletbeszéd büntetésére. A felidézte, hogy a gyűlöletbeszédre vonatkozó jogszabályok háromszor voltak az Alkotmánybíróság előtt, és ennyiszor vallottak kudarcot. Fodor Gábor szerint nem „szabadságunk korlátozására” van szükség, hanem egy olyan társadalmi közegre, amely baráti társaságok szintjén is bátor felnőttként lép fel a gyalázatos eszmék ellen. A politikus értékelése szerint a „kódolt antiszemitizmus” a legveszélyesebb. Az MSZP jogi és közgazdasági tagozata Bárándy Gergely elnök aláírásával 2005 júliusának közepén nyílt levélben fordult az igazságügyi és a belügyminiszterhez, hogy tarthatatlan az az állapot, hogy megfelelő jogi szabályozás hiányában az állami szervek tehetetlenek egyes csoportok fenyegető megnyilvánulásai ellen. A Népszava 2005. július 21-i számában Markotay Csaba „Gyűlöletbeszéd: ezúttal lehet alkotmányos megoldás - A társadalmi közmegegyezés egyelőre még nem bizonyult elegendő visszatartó erőnek” címmel egész oldalt betöltő összefoglalót készített a kérdésről (9. p.). A Népszabadság 2005. július 30-i számának Hétvége mellékletében Varró Szilvia készített interjút Kis János filozófussal „A gyűlölködő beszéd csak szimptóma, nem ok” – egy évtized múltán a szólásszabadságról” címmel (3. p.).

2. Az ÉS 2005. augusztus 4-i számának Agora rovatában Ungváry Krisztián történész „Egy emléktábláról” című írása jelent meg. Egy óbudai emléktábla visszahelyezését használta fel arra, hogy vitassa Ságvári Endre történelmi szerepét. A cikkhez sokan szóltak hozzá, szinte kivétel nélkül Ungváry elfogultságát kifogásolva. Az 2005. augusztus 26-i számban Wirth Ádám „Egy emléktábla védelmében” és Lajtai Vera „Ságvári Endre és a függetlenségi mozgalom” című írása jelent meg (13. p.). Szécsi Éva „A nyilvánosság veszélyei”, Zsigmond Anna „És mi lett Cselényivel?”, továbbá Donáth Ferenc „Jákob, a csaló” című írásai a lap 2005. szeptember 16-i számában jelentek meg.

3. Kőbányai János az ÉS 2005. augusztus 4-i számában publikált tanulmányában (Molnár Ákos - Budapest 1895-1945) jelentette be, hogy a Múlt és Jövő Kiadó sorozatot indít a Nyugat második generációjához tartozó, és a holocaustban meggyilkolt, elfeledett író műveiből (12. p.).

4. Rási halálának 900. évfordulójára emlékezett az Új Élet 2005. július 15-i számában Schmelzer Hermann Imre (5. p.)

augusztus 10.

Összetörve találták azt a gránittáblát, amelyet a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség és a Wesley János Lelkészképző Főiskola helyezett el a holocaust áldozatainak emlékére tavaly a kaposvári vasútállomáson. Ez már a harmadik alkalom volt, hogy valamelyik táblát eltulajdonították vagy megrongálták. Salgótarjánban egy csavaron lógott a tábla, amikor a rongálást felfedezték,

Óbudáról pedig ellopták. 2004-ben mintegy negyven HÉV- és vasútállomáson (a zsidóság egykori deportálásának jelképes helyszínein) tartottak istentiszteletet és állítottak emléktáblát a holocaust 60. évfordulója alkalmából.

augusztus 12.

1. A Pallas Páholyban mutatták be Losonczi Ágnes „Sorsba fordult történelem” című könyvét. Hadas Miklós bemutatón elmondott beszéde „Társadalmi traumák történet-szociológiai vizsgálata” címmel jelent meg a Szociológiai Szemle 2005/3. számában (89-94. p.).

2 Az ÉS 2005. augusztus 12-i számában Fried Ilona „Egy közép-európai családtörténet” című tanulmánya (9-10. p.) jelent meg Anna Millo trieszti történész könyvéhez. A könyv az Osztrák-Magyar Monarchiában élt Frigyessy-Frigessi család történetét dolgozta fel. Konrád György írása ugyanebben a lapszámban jelent meg a Birkenauban felállított emlékműnél támadt gondolatairól „Feljegyzés antracitszürke betonoszlopok között” címmel (6. p.).

augusztus 15.,

1. Európai holocaust múzeum kialakítását tervezi az egykori terezini gettó helyén az észak-csehországi regionális önkormányzat. Jelenleg Terezinben csak egy emlékmű, valamint egy kicsi gettómúzeum emlékeztet a zsidó tragédiára.

2. Az Új Élet 2005. augusztus 15-i számában „Kérdések egy kutatásról” címmel Pap Ágnes szociológus - dokumentumfilmessel beszélgetett Kardos Péter. A beszélgetés indítéka, hogy a kutató másodszor is elnyerte a Mazsihisz támogatását „Mindennapi holocaust” című kutatásához, amelyet az MTA Szociológiai Kutatóintézete és a Holocaust Emlékközpont támogatásával végez (2. p.)

augusztus 19.

1. Az ÉS 2005. augusztus 19-i számában Nádas Péter „Holtak néma morájában” című írásával emlékezett a franciaországi koncentrációs táborok áldozataira. Az író beszámolt a Le Vernet d'Ariège-i tábor (hűlt) helyét felkutató „expedíciójáról” (3-4. p.). Ugyanebben a lapszámban Novák Attila elemezte Schöpflin György professzor, az Európai Parlament Fideszes Néppárti képviselőjének változó zsidóképét „A professzor és a „hatalmi hálózatok” című írásban (9. p.). Novák a professzor Klubrádió-nak adott, Orbán Viktor antiszemitizmusát cáfoló interjúját, valamint az egy évvel korábban megjelent „Identitás dilemmái” című kötetében foglaltakat vetette egybe. Novák hiányolta, hogy Schöpflin az iszlám fundamentalizmus és az európai iszlám problémájával, valamint az ebből adódó kortárs antiszemitizmusokkal nem foglalkozik.

2. XVI. Benedek pápa felkereste a kölni zsinagógát, ahol a rabbi által elmondott kaddist követően a városban a nácik által meggyilkolt 11 ezer zsidóra, valamint a holocaust hatmillió zsidó áldozatára emlékezett.

augusztus 20.

Sólyom László köztársasági elnök az ünnep alkalmából a Parlamentben adta át a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje a csillaggal kitüntetését Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgatónak, és Gál Meir, a Hitachdut Ole Hungaria igazgatójának. A Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje kitüntetését kapta Karsai László, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara egyetemi tanára és Szita Szabolcs, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Holocaust Emlékközpont vezető tudományos munkatársa. A Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült Lednitzky András, a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kara hivatalvezetője, a szegedi hitközség elnöke. Trefort Ágoston-díjat kapott Cseresznyés László, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője, Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkereszt kitüntetésben részesült Goldschmied József, a Hungarofest Kht. Égtájak Programirodájának vezetője, Ungváry Rudolf, az OSZK nyugalmazott könyvtárosa a Széchényi Ferenc díjat kapott.

augusztus 21.

A Dohány utcai zsinagógában adott koncertet az Israel Philharmonia Singers, Izrael nemzeti énekkara. A koncerten köszöntőt mondott Bozóki András miniszter, David Admon nagykövet, és Tova Pinto, a Szochnut igazgatója. A két-három éve működő kórusnak Lengyelországon kívül ez volt a második külföldi fellépése. A turnét támogatta a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Szochnut és az Izraeli Nagykövetség. Műsoron kortárs izraeli zeneszerzők zsoltár feldolgozásai, David Fanshave angol zeneszerző Afrikai Xantus című műve, és Leonard Bernstein Chichester Psalms című műve szerepelt. Az együttes fellépett a Tokajban, a felújított mádi zsinagógában, és Nyírbátorban is. A múzeumi funkciót megtartva 2006. első félévében a borsod megyei önkormányzat vette át a mádi épületegyüttes fenntartását.

augusztus 22-28.

A balatonfüredi Mazsihisz üdülőben tartotta szemináriumát a Macisz.

augusztus 26.

A Holocaust Emlékközpontban rendezett Mahler-dalesten fellépett Balatoni Éva, a Magyar Állami Operaház magánénekeese és Szentpéteri Gabriella.

augusztus 27.

Nagykőrösön a zsinagóga működésének 80. évfordulóján ünnepséget rendeztek. A felújított templomban a tórák behozatalával kezdődött az ünnepség. Feldmájer Sándor elnök, Grúthut József, a Nagykőrösi Hitközség legidősebb tagja, Feldmájer Péter Mazsihisz elnök, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató és Róna Tamás rabbi vittek be a templomba a tóratekerceket. Az eseményen a hitközségek vezetőin és tagjain, valamint a felújítást vezető Gervai Lászlón kívül jelen volt és beszédet mondott David Admon nagykövet, valamint Czira Szabolcs polgármester is.

augusztus 28 - szeptember 5.

A gázai-övezetből történő izraeli kivonulással egy időben tartott VIII. Zsidó Nyári Fesztivál könyvnapokkal indult. A Petőfi Irodalmi Múzeumban Heller Ágnes és Konrád György mutatta be az izraeli kortárs irodalom egyik vezéralakjának, Abraham B. Jehosua „A személyzetis küldetése” című könyvét. A szerző könyve bemutatójára, Budapestre érkezett. A Spinoza Házban Kertész Péter „Scheiber Sándorról készített Könyvek hídjá” című munkáját mutatták be. A Gödör Klubban „Életképek” címmel kiállítás nyílt meg Domaniczky Tivadar és Kovalovszky Dániel zsidó közösségek életét bemutató fotó esszéiből. A rendezvénysorozat nyitónapján a Belvárosi Színházban játszották Solem Alechem „Marienbad” című, levélregényének jiddis nyelvű átdolgozását Eichner Tamás rendezésében. A főszerepet Maia Morgenstern román színésznő játszotta Komoróczy Szonja betanításában. (Ezt az alkalmat felhasználva készített interjú a színésznővel Surányi Vera a Szombat 2005/novemberi számában „Egy eltűnt kultúra nyomában” címmel 29-31. p.). A Budapest Klezmer Band a Muzsikás Együttessel és Sebestyén Mártával adott közös koncertet „Két kincs” címmel augusztus 31-én a Dohány utcai zsinagógában. Két programmal emlékeztek a holocaust 60. évfordulójára: a megnyitó előestéjén Pilinszky János „KZ Oratórium” című művét mutatták be a Rumbach utcai zsinagógában, 30-án pedig Hárs Viktor: "Szögesdrót gyermek" című szerzeménye hangzott el az Uránia Nemzeti Filmszínházban. A kántorzenére és a klezmerre alapuló fesztivál adott keretet a Zsidó Könyvnapoknak, az Izraeli Gasztronómiai Napoknak, valamint a filmnapoknak is. Az utóbbi programmal Efrájim Kishontra, és Ráday Imrére emlékeztek az Örökmozgóban, illetve az Odeon-Lloyd moziban. A Dohány templomban Fellegi Balázs és barátai adtak koncertet „Fellegini és a KlezmerGipsy Band” címmel. Fotókiállítás nyílt Budapest zsinagógáiról és Pierre Székely emlékére. A programban szerepelt Markó Iván „Siratófalak” című estje, a Roma Virtuózok kamarazenekar fellépése, valamint a „Cotton Club Singers” és a „Hot Jazz Band” közös koncertje is a XX. század első felének filmzenéiből. A Budapesti Zsidó Múzeumban Lajtai Langer Péter fotóművész „Meggyőződés és kétség” című kiállítását Beke László művészettörténész és Halász Péter színházrendező nyitotta meg. Lajtai Langer Péter fotóművész, író és galériás írása a Szombat

2005/szeptemberi számában jelent meg „Meggyőződés és kétség” címmel (28-29.p.). A lapszám illusztrációi Lajtai Langer Péter munkáit mutatták be. Az Erec 2005/szeptemberi számában pedig Lajtai Péter vallott képeiről (12-13. p.). Szilárd Klára és Aya Admon kiállítása a „Budapest Aranytíz Művelődési Házban” kapott helyet. A Szochnut támogatásával fellépett a 100 tagú Kfar Saba Izraeli Ifjúsági Zenekar, amely Szegeden, Szarvason és Újvidéken is adott koncertet. Az "Együtt... Közös múlt, közös jövő..." jelmondatú Cigány – Zsidó Fesztivál programsorozatát először rendezték meg Zsidó Nyári Fesztivál keretében. A Fészek Művész Klubban kiállítás nyílt a Roma Art Galéria és a Micve Zsidó Kulturális Egyesület művészeinek alkotásaiból. A Fészek Művész Klubban fellépett az autentikus cigányzenét játszó Szilvási Gipsy Band, az Egri János Jazz Együttes, valamint a Bihari János Koncert Cigányzenekar. A Roma Virtuózok Kamarazenekar koncertet adott a Dohány utcai Zsinagógában. A fővároson kívül Eger, Debrecen, Szeged, Zalaegerszeg, Nagykőrös és Kiskunhalas adott otthont fesztivál eseményeinek.

augusztus 29.

Abaújszántón a városi önkormányzat emlékművet állított a holocaust áldozatainak emlékére.

augusztus 31.

Az EMIH központjában (Király u. 20) rendezték meg az Első Magyarországi Kóser Árubemutatót.

augusztus 31-szeptember 4.

Tizedszer tartották meg az UJS Hagyományőrző Táborát Szarvason. A tábor vendége volt Ónodi Eszter, Harkányi Endre és Balázs Gábor.

Az Egység 2005/augusztusi száma közölte Oberlander Báruch és Köves Slomó rabbik közös írását „Ügynökök és besúgók a zsidó jog és etika fényében” címmel (8-9. p.)

Augusztus elején 61 éves korában meghalt Farkas Éva, az MTA Pszichológiai Intézetének ügyvezető igazgatója, Engländer Tibor legközelebbi munkatársa a Magyarországi Cionista Szövetség munkájában. Az Erec című folyóirat 2005/augusztusi számában Engländer Tibor búcsúzott tőle (3. p.), a Szombat 2005/szeptemberi számában Novák Attila (7. p.).

szeptember hónap

szeptember 1.

Az Új Élet 2005. szeptember elsejei számától sorozatot indított „Kántor portrék” címmel. Kálmán Tamásról, a Bethlen téri zsinagóga főkántoráról Gémesi Brigitta készített portrét (6. p.). Ugyanebben a számban búcsúztak a napokban elhunyt Bánó Endréné - László Hedvigtől, a Joint Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány létrehozójától (6. p.), és Mosonyi Jenőné Bodrogi Annától, aki 10 millió forintot adományozott a hitközségnek (8. p.).

szeptember 2.

1. A Spinoza Házban Benda Iván fotóművész „Az élő Jeruzsálem” című kiállítását Radnóti Sándor méltatta az ÉS 2005. szeptember 2-i számában „Az ortodox zsidók” című írásával (2. p.). Szántó T. Gábor Nürnbergben egy májusi konferencián elmondott előadásának szövege „Európai látkép zsidó szemmel” jelent meg ugyanebben a lapszámban (9. p.). A Szombat 2005/szeptemberi számában „Németországi napló” című összeállításában számolt be a tanácskozásról Szántó T. Gábor (8-10. p.).

2. A Goldberger Leó emlékkiállítást Schweitzer József nyugalmazott főrabbi nyitotta meg az Óbudai Textilmúzeumban.

szeptember 3.

A Népszabadság 2005. szeptember 3-i számának Hétvége mellékletében Csapody Tamás „Razglednicák – Becsétől Borig és vissza: az erőltetett menetek nyomában” című írásával számolt be arról a nyári emléktúráról, amelyen a szerbiai koncentrációs táborokat kereste fel (6-7. p.). A Magyar Hírlap 2005. szeptember 3-i számában Kósa Tamás Szita Szabolcs professzorral készített interjút a történész Kasztner Dezsőről készült új könyve kapcsán „A zsidómentés nem volt tananyag” címmel (25-26. p.).

szeptember 4.

1. A Magyar Zsidó Kultúra Napja az Európai Zsidó Kultúra Napján elnevezésű, évek óta megrendezett eseménysorozaton 2005-ben Bajára szervezett kirándulást a Mazsike, és ott keresték fel a zsidó élet nyomait. A Bálint Zsidó Községi Ház „Séta Pest történelmi zsidónegyedében” címmel szervezett városnézést.

2. Kiskunhalason első alkalommal rendeztek zsidó fesztivált, amelynek helyszíne a zsinagóga kertje volt. A több mint négyszáz vendéget Raáb András hitközségi elnök fogadta, eljött Várnai László, a város polgármestere, Alföldi Albert, Bács-Kiskun megyei közgyűlés alelnöke, Ledniczky András, a Szegedi Hitközség elnöke, Weiszberger Moshe, ortodox budapesti rabbi, és David Admon izraeli nagykövet. A kóser ételek mellé a Pannónia Klezmer Band szolgáltatta a zenét, bemutatták az „Élet menetéről” készült fotókiállítást.

3. A szlovákiai Révkomáromban a zsidó hitközségek első regionális találkozóját rendezték meg, amelyre Magyarországról a szombathelyi, a veszprémi, a győri, a mosonmagyaróvári, a váci, a tatabányai, a soproni és a keszthelyi zsidó hitközségek képviselői látogattak el. Radnóti Zoltán rabbi, Benedek István Gábor író és a váci Anavim Klezmer Band is fellépett.

szeptember 5.

1. Pierre Besnainou az Európai Zsidó Kongresszus elnöke és főtárgyalója Serge Cwajgenbaum, a Zsidó Nyári Fesztivál záró programjára érkezettek Budapestre. Itt tartózkodásuk alatt fogadta őket Gyurcsány Ferenc miniszterelnök és Somogyi Ferenc külügyminiszter is, és találkoztak Orbán Viktorral, a Fidesz elnökével is.

2. A soproni zsinagóga épületét megvásárolta a városi önkormányzat a győri székhelyű TIT Pannon Egyesülettől. A bruttó 15 millió forint vételáron kívül a felújítás további 400-500 millió forintra rúgott. A felújított épület a kulturális rendezvényeken kívül a nem régen újjá alakult Soproni Zsidó Hitközség vallásgyakorlásának is helyet adott. A város a közelmúltban testvérvárosi kapcsolatot létesített Eilat-tal.

3. Megkezdődtek az állandó kiállítás előkészületei a Páva utcai Holocaust Emlékközpontban, ezért lebontották „Az Auschwitz Album” című időszakos kiállítást, amelyet mintegy másfél millióan láttak fennállásának másfél éve alatt. Az állandó kiállítás elkészültéig helytörténeti szakköröknek, időszakos kiállításoknak adott otthont az intézet. Itt rendezték meg a második ferencvárosi roma kulturális fesztivál egyik programját: bemutatták Ferkovics József grafikus és festőművész roma holocaust témájú tusrájzeit. 2005 októberében kétnapos konferenciát rendeztek a roma holocaustról kutatók, tanárok részvételével.

4. A Budai Micve Klubban találkozót rendeztek a háború előtt zsidó fiatalokból álló, aktívan működő Vörösmarty Cserkészcsapat még életben lévő tagjai számára.

szeptember 6.

1. Két neológ rabbi avattak a Dohány utcai zsinagógában Darvas István és Róna Tamás személyében. Az előbbi a Nagyfalu utcai templomkörzet, utóbbi Kecskemét-Nagykőrös rabbija lett. Az avatáson Feldmájer Péter, a Mazsichiz elnöke, Domán István főrabbi, a vizsgabizottság elnöke és Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbija mondott beszédet, az avatást Schöner Alfréd főrabbi, az Or-zse rektora végezte.

2. Kisvárdán emlékoszlopot emeltetett a New York-i Izrael Népe Alapítvány a holocaust áldozatainak emlékére. Az avatási ünnepségén megjelent több külföldre menekült túlélő, valamint sokan az áldozatok hozzátartozói közül. A kisvárdai zsidó imaházban istentisztelettel emlékeztek.

szeptember 8.

Az Or-Zse rektori tanácsa és a Debreceni Zsidó Hitközség „Marénu” (Tanítómesterünk) címmel, illetve „Életmű” díjjal tüntette ki Naftali Kraust. Az Or-Zse dísztermében rendezett ünnepségen Borsányi Ferenc könyvtárigazgató méltatta a kitüntetett munkásságát. Az először odaítélt kitüntetést Schőner Alfréd rektor adta át, az ünnepségen jelen volt a Mazsihisz és a Bzsh vezérkara, valamint az egyetem tanári kara.

szeptember 9.

1. Az egri Wigner Jenő Műszaki és Informatikai Középiskola udvarán felavatták Avram Hershko magyar származású, Izraelben élő Nobel-díjas tudós mellszobrát a magyar-származású Nobel-díjasok szoborparkjában. A tizennegyediként elhelyezett szobrot Kampfl József szobrászművész készítette, a szobor avatását a tudós unokatestvére és Kiss Péter kancelláriaminiszter végezte.
2. Tízmillió dolláros beruházással Zsidó Közösségi Ház nyílt Szentpéterváron. A 7200 négyzetméter alapterületű épület többek között könyvtárnak, óvodának, kávézónak, civil szervezeteknek ad otthont. A jelenleg mintegy százezer tagot számláló közösség számára 1917 óta először létesült közösségi központ, az anyagi forrásokat többnyire észak-amerikai zsidó szervezetek, hitközségek adománya jelentette.

szeptember 7-október 11.

Szombathelyen harmadik alkalommal rendeztek Zsidó Fesztivált. Ennek keretében jubileumi kiállítás nyílt Reismann János születésének 100. évfordulójára Reismann János és Reismann Marian szombathelyi fotóművészek műveiből a Megyei Művelődési és Ifjúsági Házban. A szombathelyi zsinagógában „A zsidóság szimbólumai a múltban és a jelenben” címmel Schőner Alfréd főrabbi tartott előadást. Az egyik városi étteremben rendezett izraeli vacsorán részt vett David Admon izraeli nagykövete is. A Bartók Teremben a Goldmark Kórus hangversenyére került sor a Savaria moziban a holocaust idején játszódó, „A Rózsa énekei” című filmet vetítették.

szeptember 9.

A parlament egyházi kárpótlási bizottsága döntése szerint a Budakeszi úton álló Kanadai Nagykövetség épületéért cserébe a Mazsihisz kapta meg a Rumbach Sebestyén utcai templomot. Az épületre az EMIH is igény tartott volna. A döntés előtt pár nappal 20 külföldi rabbi Gyurcsány Ferenc miniszterelnöktől kérte, hogy a korábban is status quo ante irányzat templomát az EMIH vásárolhassa meg. Ezt azonban a Mazsihisz ellenezte, mivel szerintük az EMIH nem a magyarországi zsidó tradíciók képviselője.

szeptember 11.

1. Meghalt Diósi Ágnes (1932-2005), zsidó származású cigányság-kutató. A Népszabadság 2005. szeptember 12-i számában Benedek István Gábor írt nekrológot a holocaust túlélő halálára.
2. Az Újpesti Zsidó Hitközség zsinagógájában rendezett kántorkoncerten fellépett Kálmán Tamás, a Bethlen téri zsinagóga, Fekete László, a Dohány utcai zsinagóga, Tóth Emil, az Or-Zse templomának, Klein Ervin, a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga, Szilágyi Gábor, az Újpesti zsinagóga főkántora, valamint Klein Judit énekművész.

szeptember 12.

Elhagyta a Gázai övezetet az utolsó izraeli katonai alakulat, ezzel befejeződött a 38 éves izraeli katonai kormányzás az övezetben.

szeptember 12-15

Három napos holocaust emlékkonferenciát rendezett az Evangélikus Hittudományi Egyetem „Emlékezés - híd a jövő felé” címmel. A tanácskozáson zsidó részről előadást tartott Feldmájér Péter, Haraszi György, Lebovits Imre, Staller Tamás, Talyigás Katalin és Lichtmann Tamás. A

konferencia a negyedik állomása volt annak a sorozatnak, amely 1998-ban kezdődött Pannonhalmán.

szeptember 15.

Az Új Élet 2005. szeptember 15-i számában Schönér Alfréd emlékezett a száz éve született Bodnár Sándorra, a budai hitközségek világi elöljárójára (2. p.) A lap második oldalán közölte a Mazsók Közalapítvány a 2004-es mérlegének és eredmény kimutatásának főbb számait. Eszerint a mérleg főösszeg 2,338 milliárd forint, az adózott eredmény 126,16 millió forint volt. A Carl Lutz Alapítvány elnöke, Vámos György az alapítványról és névadójáról írt emlékezést a lap 5. oldalán „Carl Lutz emlékszobája az Üvegházban” címmel (Vadász u. 29.). A Mazsihisz vezetősége a lap 8. oldalán mondott köszönetet Zalabaksa polgármesterének, Horváth Ottónak, aki „emberiességi szempontoktól vezérelve” rendbe hozatta a zsidótemetőt.

szeptember 16.

1. Az ÉS 2005. szeptember 16-i számában Petőcz György foglalta össze mindazt, ami a zsidónegyed megóvása érdekében történt az utóbbi években „Pest régi zsidónegyede – Azoknak, akik érzik, hogy hivatalból, vagy csak úgy, de van közük hozzá. Mert állítólag szeretik, és szeretnék megmenteni, de addig tétlenkednek, amíg már nem lesz mit szeretni” címmel (19, 24. p.) A Mazsike szervezésében Marinov Péter mutatta be az érdeklődőknek a történelmi zsidó negyedet 2005. június 19-én.

2. A Schweitzer Baráti Kör számára a VII. kerületi polgármesteri hivatal ingyenesen bocsátotta rendelkezésre a Wesselényi u. 17-ben lévő helyiségét, s a társaság ősztől kétheti rendszerességgel itt tartotta összejöveteleit a Dohány utcai istentisztelet befejezése után. A Budai Sófár 2005/októberi számában Kozma Levente készített interjút Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbiával a közelgő zsidó újév alkalmából „Egy öreg zsidó reményei” címmel. (6-7. p.)

3. Szegeden kiállítás nyílt Marc Chagall eddig Nizzában őrzött Odüsszeia-illusztrációjából. A megnyitón részt vett Jean-Pierre Debare, a francia nagykövetség kulturális tanácsosa, valamint Roland Schaffhauser, az Alliance Française magyarországi hálózatának, s egyben szegedi intézetének vezetője is. A műveket Pécsen, Győrött és Debrecenben is bemutatták a nagyközönségnek.

szeptember 17.

1. A Budai Micve Klubban Gerő András történésszel Dési János beszélgetett a frissen megjelent „Zsidó szempont” című könyvéről.

2. 80 éves korában New Yorkban meghalt Cvi Jáir, a modern héber költészet kiemelkedő alakja, aki Steinmetz Cvi Méir néven született Debrecenben.

szeptember 20.

Bécsben 96 éves korában, álmában érte a halál Simon Wiesenthal, akinek 1100 náci bűnös felkutatása köszönhető. Holttestét a bécsi központi temetőben ravatalozták fel, ahonnan repülővel szállították Jeruzsálembe 2005. szeptember 23-i temetésére. A Simon Wiesenthalról elnevezett, a nácik és a nácikkal együttműködő személyek felkutatását végző központ egyik legismertebb magyar vonatkozású ügye Finta Imre felkutatása volt az 1980-as évek végén. Az egykori magyar csendőrtisztet háborús bűncselekmények és az emberiség elleni bűntettek vádjával állították bíróság elé Kanadában. 1990-ben azonban felmentették, mert a bíróság nem látta bizonyítottnak, hogy felelős volt közel kilencezer szegedi zsidó elhurcolásában. Finta Imre, a közelmúltban halt meg, 90 éves korában. A Finta-ügy volt az alapja Costa-Gravas 1989-ben készített „Music Boks” című filmjének. A Wiesenthal Központ 1994-ben újabb volt magyar csendőr, Szendi József felelősségre vonása ügyében fordult a magyar hatóságokhoz. Az amerikai igazságügyi minisztérium szerint Szendi 1941-ben lépett a magyar csendőrség kötelékébe, és részt vett magyar zsidók Ukrajnába hurcolásában, ahol a német SS a zsidókat kivégezte. Feltételezhetően részt vett a zsidók gettókba gyűjtésében is, és segédkezett Auschwitzba szállításuknál. A Simon Wiesenthal Központ

2004-ben indított „Utolsó Esély” nevet viselő akciója keretében bukkantak az ausztráliai Perthben élő Charles Zentai (Zentai Károly) nyomára. Vizsgálták az ugyancsak Ausztráliában 89 éves korában 2006. július 8-án elhunyt Polgár Lajos – korábban Kardos Lajos – ügyét is, aki elismerte, hogy ifjúsági vezető volt a Nyilaskeresztes Pártban, és az egyik magas rangú nyilas vezető, Gera József titkára volt.

szeptember 23.

Az ÉS 2005. szeptember 23-i számában Varga László történész búcsúzott a nem régen elhunyt Endreffy Zoltántól E. Z. „zsidó szemmel” című cikkében (8. p.).

szeptember 24.

A Mazsike Garay utcai Klubjában második szemeszterrel folytatódott Zima András történész előadás sorozata a zsidóság történetéről, amelyre az éve eleje óta havonta egyszer került sor.

szeptember 27.

1. Nagykátán a város önkormányzata és a városi hagyományőrző csoport Emléknapot rendezett a 100 éve felavatott zsinagóga centenáriuma alkalmából. A Bartók Béla Művelődési Központban kiállítás foglalta össze a nagykátai zsidóság történetét. Bernáth László újságíró és Róna Tamás rabbi beszélgettek a megjelentekkel. Az egykori zsinagóga épületét és történetét Basa László helytörténész mutatta be, aki a nagykátai zsidóság történetéről Bernáth Lászlóval közösen írt monográfiát. Az eseményen megjelentek a polgármesteri hivatal, a református és a katolikus egyház képviselői is.

2. Floridában az illetékes kerületi bíró végleg jóváhagyta a magyar holocaust-túlélők és az amerikai kormány között az úgynevezett aranyvonal ügyében létrejött 25,5 millió dolláros peren kívüli egyezséget. A bírósági tárgyaláson Magyarországról Sessler György, a Muszoe elnöke vett részt. A pénzt a magyar holocaust-túlélőkről gondoskodó izraeli, magyarországi, egyesült államokbeli, kanadai és egyéb karitatív szervezetek között osztják szét. Összesen mintegy 60 ezer lehet a magyar holocaust-túlélők száma világszerte. Az elosztásról hattagú bizottság gondoskodik majd, amelynek összetételéről a zsidó szervezetek döntenek. A megítélt pénz öt év alatt érkezik, s abból 4,8 millió dollár a Magyarországon élő túlélőké, akiknek a száma 13,5 ezerre tehető.

szeptember 28.

Csaknem kétéves tárgyalássorozat után öt szervezet részvételével megalakult a Zsidó Ifjúsági Tanács (ZSIT). A tanács tagjai szerint az ifjúságpolitika terén a jövőben hatékonyabban tudják képviselni a zsidó ifjúság speciális érdekeit. Az új szervezet megalakulásáig az UJS töltötte be a képviseleti szerepet. A ZsIT tagszervezetei: Bnei Akiva; Marom; Kadima, Hasomér Hacair, Habonim Dror. Elnöke Nagy Ákos, aki a Szombat 2005/decemberi számában mutatta be az új szervezetet „Új zsidó ernyőszervezet felé” címmel (15. p.)

szeptember 30.

Az ÉS 2005. szeptember 30-i számában Rádai Eszter készített interjút a Kovács András szociológussal „Kéznél lévő idegen” (7. p.) címmel. A riporter az 1995-2005 közötti időszakban az antiszemita előítéletességről készített felmérések eredményeiből készített tanulmánykötetéről kérdezte. A felmérések legfontosabb következtetése, hogy tíz év alatt az antiszemita előítéletesség Magyarországon elsősorban Budapestre koncentrálódik. Tatár György „Három eskü (kivonulás Gázából)” című (8-9. p.) tanulmányában a „telepes” forgalom aktuálpolitikai megközelítése helyett a tradicionális vallási vonatkozásokat járta körül az ÉS 2005. szeptember 30-i számában.

Szeptember 20-án kezdődött az EMIH 8 részből álló előadássorozata „Bevezetés a Kabbala tudományába” címmel. A 12 ezer forintos tanfolyam előadásait Köves Slomo rabbi tartotta az EMIH központjában. Ugyanitt kezdődött a Zsidó Tudományok Szabadegyetemének őszi szemesztere

szepetember 18-tól december 11-ig. A téli szemeszter 2006. február 5-től április 28-ig, a nyári szemeszter 2006. augusztus 13-tól 27-ig tartott.

Szabadkán a hitközség meghívására közösen köszöntötték a szombatot a helybeliek a Szegedről, Hódmezővásárhelyről, és Kiskunhalasról érkezett hittestvérekkel. A küldöttséget Vanderstein János, a Hódmezővásárhelyi Hitközség elnöke vezette, a Szabadkai Hitközség nevében Halbrohr Tamás elöljáró fogadta az istentiszteletre érkezőket. A szombatköszöntő imákat Kellermann Itzak énekelte.

A Kecskeméti hitközség 10 napos izraeli zárandokutat szervezett, amelyen a kile 14 tagja vett részt. Az út költségét részben pályázat útján nyerte el Róna Tamás rabbi a közösség számára.

A Budai Sófár 2005/szeptemberi számától sorozatot indított a magyarországi haszidizmus kialakulásáról. Ugyanebben a számban készített interjút Suchman Tamással, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkárával Kozma György „Soha nem ért hátrány a politikában amiatt, hogy zsidó vagyok!” – címmel (8-9. p.). Karsai Eszter és Sárosi Viktória pszichológus egyetemi hallgatók számoltak be a zsidó identitás kutatásával foglalkozó egyetemi munkájukról (7. p.).

A Szombat 2005/szeptemberi számában Shiri Zsuzsa készített interjút a 90-es évek elején Izraelbe kitelepült Tarbay Dáviddal abból az alkalomból, hogy az államelnöktől elnöki díjat vehetett át (32-34. p.) Isaac Bashevis Singerre Dezsényi Katalin emlékezett a lap 24-26. oldalán. Bächer Ivánnal Várnai Pál készített interjút. A „Hol számpad van, ott a rendes ember abban ül” című írás a folyóirat 18-19. oldalain jelent meg.

október hónap

október 3.,

1. Hatvankét év múltán az ukrajnai Dorosics /a mai Kupisce/ mellett létesített emléketetőben állítottak emléket 396 magyar munkaszolgálatosnak, akik egy rájuk gyűjtött istállóban lelték halálukat 1943. április 29-én éjszaka. Köztük volt Lebovits Imre is, aki emlékeit az Új Élet 2005. december elsejei számában tette közzé „Zarandokúton Dorosicsban” (5. p.) című írásával. Az elhunyt munkaszolgálatosok névsora a Hadtörténeti Intézet és Múzeum honlapján olvasható: www.hm-him.hu.

2. A Macedóniai Filmfesztiválon a „Sorstalanság” című filmben nyújtott operatőri munkájáért Ezüst Kamera-díjat nyert Pados Gyula.

október 4.

Erev Ros Hasana. Az újév alkalmát felhasználva a Szombat folyóirat 2005/szeptemberi száma közölte Komoróczy Szonja Ráhel „A teremtés az aggodában” című dolgozatát (21-23. p.) Az EMIH másodszor is megjelentette a Zsidó Naptárat, ezúttal az 5766. esztendőre (2005.október 4.- 2006. szeptember 22.). Szukkot alkalmával Kiss Péter kancelláriaminiszter ellátogatott az Újpesti Hitközséghez Hajdú László XV. Kerületi polgármester társaságában. A vendégeket üdvözlölte Deutsch László főrabbi és Rappaport Zoltán elnök.

október 5

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök az ENSZ-ben tett látogatás során ellátogatott New Yorkban a Park East zsinagógába felesége és Horváth Gábor New York-i főkonzul kíséretében. A mintegy 900 fős hallgatóság előtt a miniszterelnök rövid beszédet mondott. A vendégeket köszöntötte Arthur Schneider főrabbi is.

október 6.

Az MTA Kutatócsoportja vitadélután rendezett az ELTE Szerb utcai Tanári Klubjában „Tudományos kép a mai zsidóságról” címmel. A vita résztvevői Kovács András, Papp Richárd és Vajda Júlia voltak, akiknek a témában megjelent köteteit Frojmovics Kinga, Rékai Miklós és Horváth Ágnes ismertették. A beszélgetés moderátora Komoróczy Géza, a kutatóközpont vezetője volt.

október 8

A Népszabadság 2005. október 8-i számának Hétvége mellékletében összeállítás jelent meg a walldorfi munkatáborról (2-3. p.). A blokkot Sebők János „Kifutópálya – Anyák emlékének: magyar zsidó nők a walldorfi munkatáborban” című írása vezette be. Bächer Iván „A megőrzött rend” című novellájában örökítette meg Körner András Vince Kiadónál megjelent „Kóstoló a múltból” című könyvének keletkezését (11. p.).

október 9.

Szegeden több napig tartó zsidó kulturális fesztivált rendeztek, a rendezvényeknek bázisa az ország második legnagyobb zsinagógájában volt. A templom előterében rendezték meg „Zsidó motívumok a halasi csipkében” című tárlatot, a Szegedi Zsidó Hitközség dísztermében a Bécsi Zsidó Múzeum anyagából nyílt műkincs kiállítás. A szegedi zsinagógában adott közös műsort a HaGesher, a Sabbathsong és a Pannónia Klezmer együttes, egy héttel később itt volt hallható Varnus Xavér orgonakoncertje.

október 10-11.

Két napos nemzetközi konferenciát rendeztek a CEU-n „Közel-Keleti helyzet a Gázai kivonulás után - A nemzetközi jog és a média szerepe a genfi kezdeményezésben” címmel. A találkozó szervezésében részt vett a Biztonsági és Stratégiai Kutatások Központja Alapítvány alapítója, Deák Péter professzor, és munkatársa Lax Tamás. A tanácskozáson részt vettek a 2003-as Genfi Kezdeményezés eredeti aláírói, Joszi Beilin és Jasszer Abed Rabbo, továbbá Yonathan Touval és Samih Al-Abed. A megbeszélést köszöntötte Yehuda Elkana, a CEU rektora is. Előadást tartott Valki László alkotmányjogász professzor és Daniel Dor professzor, valamint a washingtoni Közel-Kelet Intézet programigazgatója, Avi Promor is. Az új antiszemitizmusról, és az iszlám fundamentalizmusról Franciaországban is nagy viták dúltak. Párizsban a novemberi „külvárosi gettólázadások” új lökést adtak a vitának. Petőcz András József a Népszabadság 2005. december 23-i számában ismertette a konzervatív politológus, Alexandre Adler, és a baloldali zsidó filozófus, Alain Finkielkraut a Le Figaro francia napilapban folytatott vitáját „Öngyilkos iszlám politika” címmel (9. p.) Tamás Gáspár Miklós az ÉS 2006. március 3-i számában „Miért háborognak a muzulmánok?” című cikkével (5. p.) szólott hozzá a vitához.

október 12.

Kol Nidré. Egyre több hitközségben meg tudták tartani az őszi ünnepeket. Révkomáromban például Paszternák Tamás, a Menház-Zsidó Kulturális és Közösségi Központ munkatársa, Oláh János, az Or-Zse tanára és Gara István kántorjelölt sietett a hitközség segítségére, a Páva utcai új zsinagógában először tartották meg az őszi ünnepeket Polnauer Sándor főrabbi vezetésével. A Hódmezővásárhelyen rendezett Szukkotra a Szabadkai hitközség tagjai is átjöttek.

október 13.

1. 74 éves korában meghalt Eörsi István Kossuth-díjas író, a demokratikus ellenzék kiemelkedő személyisége. Az Óbudai temető szóró parcellájában 2005. november 8-án tartott temetésen Kis János mondott búcsú beszédet, amelynek szövege megjelent az ÉS 2005. november 11-i számában (6. p.), a Szombat 2005. novemberi számában Szántó T. Gábor „Eörsi István halálára” című írásával tisztelgett az író emléke előtt (19. p.). Az ÉS 2005. december 2-i számában Vásárhelyi Mária „Nem így képzelte a rendet – Szimbolikus történetek Eörsi István halálának árnyékában” címmel azt a jogi procedúrát foglalta össze, amelyben az író Schmidt Mária, a Terror Háza igazgatónöje részesítette

– mozgósítva politikai összeköttetéseit is (3-4. p.). Vásárhelyi cikkére Gerő András „A publicita hazudik”, Ungváry Krisztián pedig „A gyűlöletbeszédéről” címmel válaszolt az ÉS következő, 2005. október 20-án megjelent számának 13. oldalán. Az ÉS 2005. december 16-i számában Schiffer András, a „Társaság a Szabadságjogokért” jogvédő szervezet ügyvédje „Vádak és a vita méltósága” címmel marasztalta el Vásárhelyi Máriát, aki „Süketek párbeszéde?” című viszontválaszával reagált ugyanott (12. p.). Az ÉS 2005. december 21-i számában György Péter esszéje jelent meg „Az emlékezettörténet társadalomtörténete – Hommage á Eörsi István” címmel. Az írásra a lap 2006. január 13-i számában Standeisky Éva reflektált „1956 története” című írásával (15. p.). A következő év, 2006 januárjában Schmidt Mária bejelentette, hogy Eörsi István halála után is folytatni kívánja a pert, és Kovács Zoltán, az ÉS, valamint Németh Péter, a Népszava főszerkesztőin kíván elégtételt venni (Népszava, 2006. január 21. 1,3. p.) Az ÉS 2006. március 31-i számában Vásárhelyi Mária „Ítélt a tábla” című hosszú (4, 8-9. p.) cikkében a sajtóügyekben ítélő bíróságon kimutatható személyi összefüggéseket tárja fel. A fővárosi ítéltábla elnökhelyettese, Mohácsy Zsuzsanna válaszolt „Tisztelt Szerkesztőség” című írásában a lap 2006. április 16-i számában, az ÉS 2005. április 21-i számában pedig Vásárhelyi Mária „Sajnálom” címmel foglalta össze, miért érzi, hogy kérdéseire nem kapott választ. Donáth Ferenc osztotta Vásárhelyi véleményét, és a saját esetét „Ítéltábla kontra igazság” címmel tette közzé ugyanitt (16. p.). Jogerős ítélet 2007. október 12-én született, ebben másodfokon is felmentették az ÉS főszerkesztőjét abban a becsületsértési perben, amelyet Schmidt Mária az ÉS 2004/39 számában megjelent Eörsi István cikk /„A sajtó szabadsága”/ miatt indított. Ebben Eörsi züllöttnek nevezte Schmidtet.

2. Herold Pinter drámaíró kapta a 2005. évi irodalmi Nobel díjat. Az ÉS 2005. október 21-i számában Ungvári Tamás és Koltai Tamás méltatták a magyarországi gyökerekkel is rendelkező, zsidó származású kitüntetett munkásságát (6. p.), a Szombat 2005/decemberi számában R. Hahn Veronika tudósítása jelent meg „A hétköznapi fecsegése alatt tátongó szakadék – Nobel-díj szikár nyelvezet és a hosszú hallgatás drámaírójának” címmel (26-27. p.)

október 15.

A „Füstírtók Egyesülete” demonstrációt szervezett a Dohány utcai Zsinagóga előtt, mert a parlament Egészségügyi Bizottsága még mindig nem tüntette el a kormány népegészségügyi programja elejéről a nyilas múltú, 21 zsidóellenes rendeletet kibocsátó Johan Béla nevét. A Fidesz kormány névválasztása ellen korábban képviselői indítvány hangzott el a parlamentben, a Magyar Tudományos Akadémia pedig már 2004. szeptemberében kétszer is úgy foglalt állást, hogy Johan nem méltó a népegészségügyi program névadójául. Az MTA Történettudományi Intézete 2005. július 5-én konferenciát tartott, amelyre meghívta az Egészségügyi Bizottság tagjait, s valamennyi hozzászóló történész – köztük Glatz Ferenc, a Történettudományi Intézet igazgatója – megismételte, hogy méltatlannak tartja Johant a névadói tisztre.

október 16.

1. A Budai Micve Klubban Budai Aurél építésmérnök tartott előadást „Ássuk ki a Mátyás kori nagy zsinagógát!” címmel.

2. Temetésének 130. évfordulóján Löw Lipót néhai főrabbi emlékezve emléktáblát helyeztek el egykori lakóháza falán. Közéleti és tudományos tevékenysége révén nagy tekintélynek örvendett, halálakor, 1875. október 13-án az első részvénytulajdonosok egyikét Kossuth Lajostól kapta a Löw család. A jubileumi ünnepségen a városi önkormányzat képviselője elmondta, hogy a zsinagóga rekonstrukciójának folytatásához a szegedi önkormányzat megduplázta a Mazsihisztől erre a célra szánt összeget, és 15 millió forinttal támogatja az épület felújítását.

3. A Budapesti Kongresszusi Központban közös izraeli-magyar hangversennyel emlékeztek a 2. világháború áldozataira. David Admon nagykövet köszöntője után a debreceni születésű Jakov Barzlai olvasta fel „Apám nem mond áldást a kenyérre” című versciklusát. A hangversenyt vezénylő Aharon Harlap kanadai születésű zeneszerző komponált dalciklust versciklusra. Elhangzott Andrew Lloyd Webber „Requiemje” is a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar és a Budapesti

Akadémia Kórusa előadásában. A darabot Webber az áldozatok emlékére írta. A művészeti vezető Hollerung Gábor, a Jeruzsálemi Szimfonikusok első karmestere volt. A hangversenyt 2005. december 8-án a BM Duna Palotában megismételték.

október 17.

Carl Lutz tiszteletére emléktáblát avatott Micheline Calmy-Rey svájci külügyminiszter Dob utcai Carl Lutz-emlékműnél. Beszédet mondott Vass Lajos, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának politikai államtitkára és Demszky Gábor főpolgármester. Az ünnepségen megjelent Carl Lutz nevelt lánya, Ágnes Hirschi, valamint a Budapesten akkreditált diplomáciai testület több tagja, köztük a svájci és az izraeli nagykövet.

október 20.

Az „Óvás! Egyesület” nemzetközi konferenciát rendezett a régi pesti zsidónegyedért a Múcsarnokban, a tanácskozást Konrád György Kossuth-díjas író nyitotta meg. A konferencia szervezője Jávor István, az egyesület egyik alapítója volt. A „Náluk hogy sikerült?” című előadássorozat résztvevői Berlint, a csehországi Trebic városkát, a lengyelországi Krakkót, a spanyolországi Bilbaót és Párizs IV., Mare kerületét képviselik. A 2004-ben alakult „Óvás! Egyesület” egy év alatt a belső Erzsébetvároshoz tartozó régi zsidónegyed 51 épületét műemléki védetség alá helyeztette, de ez csak csepp a tengerben. Borsos Roland „Bontás vagy rehabilitáció: újabb házak tűntek el a zsidónegyedben” címmel a Magyar Hírlap 2005. november 29-i számában tudósított több önkormányzati tulajdonban lévő védett ház eltüntetéséről (18-19. p.). Az Óvás! által az önkormányzat ellen indított perben a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2005. december 14-i ítéletével kötelezte Erzsébetváros önkormányzatát, hogy a régi zsidónegyed minden egyes épületének bontására, és a felszabaduló területek felhasználására vonatkozó pályázatot nyilvánosságra kell hoznia.

október 21.

Burgenlandban megtalálták annak a mintegy 180 magyar zsidónak a tömegsíriját, akiket a II. világháború végén, 1945 tavaszán mészároltak le a nácik Kreuzstadt in Rechnitz térségében.

október 25.

Egész napos konferenciát rendeztek a Terror Háza Múzeumban Arthur Koestler születésének 100. évfordulóján. Az író életművét Sárközi Máttyás, Dalos György, Faludy György, Petri Edit, Schmidt Mária, Körmendy Zsuzsa méltatta, Michael Scammel (USA) a „Sötétség délben” életrajzi elemeiről, Irina Scserbakova a mű orosz fogadtatásáról beszélt. Christian Buckhard (Németország) a zsidó és cionista Koestlert mutatta be, Tibor Fischer nagy-britanniai, Siegfried Reipich németországi hatásokról beszélt.

október 27.

1. A Magyar Közlöny 2005. október 27-i számában ben megjelent az Országos Választási Bizottság határozata, hogy elkezdődhet az aláírásgyűjtés a magyarországi zsidóság nemzetiségként történő elismerésére. A néhány magyarországi zsidó magánszemély kezdeményezésére induló akció ellen egy magánszemély azonban panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. A hatóságnak az ügyet ki kellett vizsgálnia, de nem kötötte határidő az állásfoglalás meghozatalára. Az aláírásgyűjtés viszont a panasz kivizsgálásáig nem kezdődhetett el. Czene Gábor a Népszabadság 2005. október 26-i számában készített interjú a nemzetiségi-ügy kezdeményezőjével, az 1992-ben ugyancsak a kisebbségi státust szorgalmazó Deák Gáborral „Zsidó identitás, vallás nélkül” címmel. A Szombat szerkesztősége 2005. november 11-én internetes online fórumot rendezett arról, hogy nemzetiség legyen-e a zsidóság. A fórum vendége volt Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke és Deák Gábor, a zsidóság, mint nemzetiség meghatározásának egyik kezdeményezője. A Népszabadság 2005. november 8-i számában Czene Gábor tudósítása jelent meg „Nemzetiség legyen-e a zsidóság? – Az ortodox rabbiknak fenntartásaik vannak, de nem ellenzik” címmel (4. p.). A tudósítás arról is

beszámolt, hogy a Közép-kelet-európai Rabbik Tanácsának Budapesten tartott tanácskozásán elnökké választották Oberlander Báruch budapesti főrabbit. Az ÉS 2005. november 18-i számában Kőbányai János „A hiány tényei – A magyar zsidóság és a nemzetiség” című írásával (7.p.) ismét ugyanúgy foglalt állást, mit a kilencvenes évek elején: a nemzetiségi státusz visszalépést jelentene. Szántó T. Gábor a Népszabadság 2005. november 19-i számában éppen ellenkező véleményt fejtett ki „Az identitásválasztás alapjog” című írásában (15. p.). Lazarovits Ernő „Nemzetiség vagy vallás” címmel a Népszava 2005. december 29-i számában utasította el a kezdeményezést (7. p.). Ungvári Tamás „Sorstalanságtól a sorsválasztásig” című írásában nemzetiséggé nyilvánítást visszaminősítésnek nevezte (Népszabadság, 2006. január 3. 13. p.). A Szombat 2006/januári számában Heller Ágnes „Magyarázom a bizonyítványom” című írásában a magyar zsidóság sokszínűségéről szólt (13. p.). Kozma György pedig a „Gam zo letova (Ez is a jóra vezet...)” című írásában úgy vélte, hogy ha nincs is igazuk a kisebbségi státusz kezdeményezőinek, akkor sincs joga az ellenzőknek megakadályozni, hogy éljenek szabadságjogaikkal, és kiharcolják a kisebbségi státust (14-15. p.). A zsidó nemzetiségi törekvésekről a Szombat 2005/decemberi száma tekintette át (10-11. p.) Az Erec 2005/decemberi számában közölte „A Társaság a Magyarországi Zsidó Nemzeti Kisebbségért felhívását” (7. p.), a Rabbiniikus állásfoglalást, a Mazsihisz tiltakozását, valamint a „Nyilatkozat a magyar zsidóság nemzetiséggé visszaminősítéséről” című felhívást, amelyet Kőbányai János, a Múlt és Jövő folyóirat főszerkesztője tett közzé (7. p.). hozzászólás: ÉS 2006. január 6. Benkő Balázs „Tisztelt Kőbányai János!”, Kertész Péter „Ha elhal a vallás” (14. p.)

2. A Magyar Tudományos Akadémián mutatták be a Ormos Mária „A történelem vonatán Európa és Magyarország a 20. században” címmel a Múlt és Jövő Kiadónál megjelent munkáját. A szerzővel Romsics Ignác történész beszélgetett.

3. Bácsfi Diana, a hungarista Magyar Jövő Csoport vezetője visszavonta fellebbezését, így az ellene önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt első fokon „két év próbára bocsátás” ítélet jogerőre emelkedett. A vád szerint Bács Diana társaival 2004. augusztusban a fővárosban nyilaskeresztre hasonlító ábrát tartalmazó plakátokat ragasztott ki, a szervezet budapesti rendezvényén nyilaskeresztes jelvényt, a soproni gyűlésen pedig nyilaskeresztes papírkitűzőt viselt.

4. A Füst Milán Szellemi Páholy vendége volt Jancsó Miklós filmrendező és Préda István, az Országos Gyógyintézeti Központ Kardiológiai Centrumának vezetője.

Ősztől a Frankel Leó utcai zsinagóga melletti helyiségben megkezdte munkáját a Mezüze Klub. Művészettörténeti előadásokat tartottak, mozgás-színházat működtettek, valamint tanfolyamot indítottak „Zsidóság teljesen kezdőknek” címmel a klubban. A Micve Klub pedig Szombat esténként társasági összejövetelek színhelye volt, ahol Szirmai Zoltán bázongorista szolgáltatta a zenét.

Három évig tartó szolgálat után lejárt Tova Pinto megbízatása a Szochnut Kelet-Európai Irodája élén. A távozó magyarországi vezetőt Szili Katalin, az országgyűlés elnöke tüntette ki a Parlament Ezüstérme, Bozóki András kultuszminiszter pedig a „Pro Cultura Hungariae” kitüntetéssel. Tova Pinto itteni munkásságát az Erec 2005/novemberi száma foglalta össze (2-3. p.). A zsidó szervezetek a Béke Szálló Shakespeare-termében búcsúztatták Pinto asszonyt, ahol a zsidó szervezetek képviselőin kívül megjelentek a kormány képviselői is.

A Somogy megyei Csokonyavisontán helybéli, nem zsidó fiatalok felújították, rendbe hozták a zsidótemetőt. A munkálatokat és az avatóünnepséget Haraszi Attila szervezte, a helyreállítási-feltárási munkában részt vevő mintegy 10 fiatal elméleti segítséget kért és kapott a Szombathelyi Berzsényi Dániel főiskolától. A temető avatását Verő Tamás rabbi és a Rosenfeld Dániel kántorjelölt végezte, beszédet mondott Suchman Tamás államtitkár és Szántóné Balázs Edit, a Szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskola docense. Az egyetlen élő zsidó lakos nélküli falu iskolai énekkara zsidó zsolnárokat adott elő, az ünnepség utáni fogadáson pedig az általános iskola tanulói órát táncoltak.

Hetedszer rendezték meg a Kardos Albert nemzetközi vers- és prózamondó versenyt Debrecenben a zsidó hitközség, a Magyar - Izraeli Baráti Társaság, a Mazsihisz, a Mazsók támogatásával és

szervezésében. A rendezvény időben egybeesett a cívisváros reformációt ünneplő rendezvényeivel, de így is jelentős látogatottságnak örvendett. A látogatók és a versenyzők között sokan évek óta részesei a Kardos Albert versenynek az országhatáron túli magyar ajkú vidékekről is.

Heisler Lászlót, a Dohány utcai zsinagóga elnökét Erzsébetváros díszpolgára címmel tüntette ki a VII. kerület önkormányzata.

A Szombat 2005/októberi számában Novák Attila készített hosszú interjút Bencze György filozófussal „Ma nincs fasiszta párt a parlamentben” címmel (15-20. p.) A Bálint Ház új igazgatójával, Fritz Zsuzsannával Csáki Márton beszélgetett „Mi csak a tudásunkat, segítségünket, kedvességünket tudjuk felajánlani” címmel (22-23.p.) a Ház feladatairól, programjairól. A ház korábbi igazgatója, Fischer Miklós lemondott tisztségéről, s a Joint Fritz Zsuzsannát nevezete ki helyére. Vári György „Ábrahám Rigában” című írásában számol be a lettországi zsidó emlékeknél tett látogatásáról (11-13. p.)

november hónap

november 1.

Az ENSZ közgyűlésén arról határozott, hogy a tagállamokban január 27-ét a holocaust emléknapjává nyilvánítja. A ZsvK nevében Edgar M. Bronfman üdvözölte a testület döntését.

november 2.

A Magyar Hebraisztikai Társaság konferenciát rendezett a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Dísztermében (1088. Bp. Szentkirályi u. 28.) „Az ókori Izrael története a legújabb kori kutatások tükrében” címmel. Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Fodor György rektor megnyitója után előadások hangzottak el. Kalla Gábor (ELTE) „Szíria és a késő bronzkorban az újabb ásatások tükrében”; Karasszon István (Károli Gáspár Református Egyetem) „A Honfoglalás kora”; Egeresi László S.(KRE) „A Bírak kora”; Kőszeghy Miklós (KRE) „Birodalom és Templom – fikció vagy valóság?”; Dezső Tamás (ELTE) „Júdeai királynék az asszír királyi udvarban?”; Zsengellér József (PRTA) „Az új fekete lyuk: a perzsa kor Izrael történetében”; Xeravits Géza (PRTA) „Egy új kísérlet a hellenisztikus zsidóság történetének értelmezése”; Fröhlich Ida „Telepek, villák, zsinagógák – a judaizmus képei a római kori leletek tükrében” címmel tartott előadást.

november 4.

1. Az ÉS 2005. november 4-i számában Károlyi Csaba készített interjút Nádas Péterrel új regényéről, a „Párhuzamos történetek”-ről „Mindig más történetek” címmel (3-4, 8-9. p.).
2. Az Emmanuel Emlékparkban megemlékeztek az 1956-os forradalom és szabadságharc zsidó áldozatairól. Beszédet mondott Feldmájer Péter Mazsihisz elnök, és Sinkovics Gyula, az 56-os Szövetség elnöke. Az ünnepségen megjelent Hunvald György, a VII. kerület polgármestere is.
3. A Dohány utcai templom előtt emlékeztek Jichák Rabin izraeli kormányfő meggyilkolásának ötödik évfordulójára. Az emlékezést a Kidma Egyesület szervezte, Verő Tamás rabbi imája és a Somér kórus fellépte után David Admon izraeli nagykövet mondott beszédet. Majd az egyik szemtanú, Asszad Rabin emlékezett a merényletre. A Somér Házban a Rabin életútját bemutató kiállítást Engländer Tibor, a Macisz elnöke nyitotta meg. A rendezvényen a zsidó szervezetek vezetőin kívül jelen volt Somogyi Ferenc külügyminiszter is.

november 6.

1. A Budai Micve Klubban Popper Péterrel Bóta Gábor beszélgetett a pszichológus „Holdidő” című könyvéről.

2. A Madách Színházban mutatták be Fazekas Lajos dokumentumfilmjét, amelyet a holocaust 60. évfordulón az „Élet Menete Alapítvány” 2005-ös megemlékezésén forgatott Auschwitzban és Birkenauban. A menetben részt vevő Gálvölgyi János és Székelyi József is elmondta élményeit, felolvasták Gyurcsány Ferenc miniszterelnök és Szabados Tibor túlélő levelét.

november 6-7.

Budapesten alakult meg a Közép-kelet-európai Rabbik Tanácsa azon a tanácskozáson, amelyet az EMIH Károly körüti központjában tartottak, elsősorban magyar nyelvterületen élő ortodox rabbik részvételével. A szervezet elnökévé két évre Oberlander Báruch budapesti főrabbit választották. Az alelnöki tisztséget Szlovákia, a titkári megbízatást Ukrajna küldötte kapta. A konferencián a magyarországi zsidó szervezetek képviselőin kívül megjelent Halpert Ernő, az ungvári, Lang Tamás, az érsekújvári, Boruch Myers, a szlovákiai, Yeshaya Boad, az ausztriai ortodox hitközségek képviselőiben.

november 9.

A felújított Róth Miksa Emlékház „Róth Miksa üvegfestményei a historizmustól a szecesszióig” című időszaki kiállítással nyitotta meg Hunvald György, a VII. kerület polgármestere, és Ráday Mihály városvédő. A felújítás költségeit alapvetően az emlékház fenntartója, a VII. kerületi önkormányzat állta. Az időszaki kiállítás létrehozását a Nemzeti Kulturális Alap támogatta, az informatikai minisztérium pedig a teljes hagyaték digitalizálására adott húszmillió forintot.

november 9-10.

Izraelben tárgyalt Szanyi Tibor, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) politikai államtitkára, a magyar-izraeli gazdasági kapcsolatok kormányzati koordinátora az izraeli kormány képviselőivel. Találkozott gazdasági vezetőikkel, megnyitotta a Magyarországot bemutató high-tech nemzetközi szemináriumot, továbbá részt vett az izraeli miniszterelnök konferenciáján.

november 11.

Ausztriában letartóztatták, és a grazi börtönbe zárták David Irving brit történészt, akit a holocaust törvénybe ütköző tagadásáért 1989 óta köröztek.

november 12.

A Budai Micve Klubban Faludy György Kossuth díjas íróval beszélgetett Bóta Gábor.

november 15.

Másodszor vendégszerepelt Milánóban a Budapest Klezmer Band: a MUS-E (Music-Europe) multikulturális mintaprogram keretében. A Yehudi Menuhin kezdeményezésére 1993-ban létrejött, és a hegedűművész nevét viselő alapítvány a zenén keresztül a fiatalok toleranciára nevelését tűzte ki célul

november 14.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetésben részesült Gábor Zita, a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet munkatársa. A kitüntetést a külügyminiszter adta át. A 2007 májusában fiatalon elhunyt Gábor Zita emlékére Szilágyi Iván Péter írt nekrológot az Új Élet 2007. június 1-i számában „Megfelelő ember a megfelelő helyen –volt” címmel (4. p.).

november 16.

Herczog Mór Lipót örököse, Martha Nierenberg a Fővárosi Bíróság elsőfokú ítélete szerint egy El Greco képet visszakaphatott az államtól. A hat éve húzódó perben az örökös 11, becslések szerint összesen 1,5 milliárd forint értékű festményt követelt vissza a magyar államtól, illetve több múzeumtól. Tíz kép esetében a felperes keresetét elutasított az elsőfokú bíróság.

november 17.

„Budapest Díszpolgára” kitüntetést kapott Fischer Iván karmester, Kornai János közgazdász, Radnóti Miklósné Gyarmati Fanny, a költő özvegye és Szepesi György újságíró. „Pro Urbe Budapestért” díjat kapott Nádas Péter író és Vágó István újságíró.

november 17-19.

Kertész Imre olvasott fel „Sorstalanság” című Nobel-díjas regényéből annak a három napos nemzetközi konferenciának a megnyitóján, amelyen „Befogadó Európa? Látóhatár 2020” címmel 22 ország kulturális kormányzata volt jelen a Művészetek Palotájában.

november 17-20.

Megalakult Zsidó Közösségi Fórum (ZSKF), amelyet 2004-ben kezdeményezett Heisler András akkori Mazsihisz elnök. A 17 zsidó szervezetet magában foglaló ZSKF a Magyar Tudományos Akadémián rendezte meg a „Párbeszéd a zsidóságról” című konferenciát. A fővédnök Göncz Árpád korábbi köztársasági elnök volt, aki levélben üdvözölte a konferenciát. A ZSKF tagszervezetei: Amerikai JOINT Magyarországi Irodája; Bálint Zsidó Közösségi Ház; Bnei Akiva Magyarország; Bnai B'rith Budapest; Hagshama; Haomer Hacair, Jmpoint a Zsidó Közösségért Alapítvány; Kadima Zsidó Diákszervezet; Maccabi Vívó és Atlétikai Club; Magyarországi Cionista Szövetség; Marom Egyesület; Mazsihisz; Mazsike; Pesti Súl Egyesület; Szim Shalom Progresszív Zsidó Közösség; Szochnut – The Jewish Agency for Israel; UJS- Zsidó Fiatalok Magyarországi Egyesülete; WIZO Hungary Egyesület. Az eseményen jelen volt Izrael közbiztonsági minisztere, Gideon Ezra is. Erre az alkalomra az Erec 2005/novemberi számában összeállítást készítettek (12-13. p.), amelyben a fórum egyik alapítóját, Heisler Andrást is meginterjúválták. Az első nap estéjén Heller Ágnes nyitotta meg a konferenciát az MTA Dísztermében, majd a Nigun együttes és Szakcsi Lakatos Béla adott koncertet az A38-as hajón rendezett díszvacsorán. A konferencia második napjának fő témája a magyarországi zsidó közösségek jövője, a zsidó önmeghatározás volt. A Dési János által moderált plenáris ülésen Heller Ágnes mondta el, hogy szerinte a Mazsihisz képviseleti hegemoniája rossz a zsidóság számára. A Fórumot Heisler András képviselte, a Mazsihisz nevében csak Egri Oszkár nyilatkozott, aki a kormány előtti egységes képviselet mellett kardoskodott. A Mazsihisz felső vezetése jobbára csak „megfigyelőként” volt jelen a Fórumon, a Chabad pedig nem is kapott meghívót. A harmadik napon a nyitott zsinagógák, zsidó folyóiratok, a zsidóság ábrázolásának sztereotípiái, valamint a nők közösségi szerepe témakörökben folyt a vita. A „Zsidóság a nyilvánosságban” címmel Somogyi Zoltán, a Political Capital igazgatója és Seres László, a www.hirszerzo.hu főszerkesztője tartottak előadást. A nemzetiségi vitához sokan hozzászóltak, ebből kitűnt a kortárs zsidó önmeghatározás sokszínűsége. Raj Tamás főrabbi és Engländer Tibor teljesen elhibázottnak tartották a nemzetiségi - kisebbségi kezdeményezést. A negyedik napon a zsidó sportolóról, az izraeli hírekről a médiában, valamint a történelmi egyházakkal folytatott kapcsolatról volt szó. A meghívott előadók: Ormos Mária, Popper Péter, Somogyi Zoltán, Kovács András, Dési János, Erős Ferenc, Karády Viktor, Jancsó Miklós, Várszegi Asztrik, Rabbi Joshua Spinner és Ruth Yaron izraeli dandártábornok voltak. Az Erec 2005/decemberi számában Balla Attila tudósítása jelent meg a konferenciáról (8-9. p.), s ebben közölte a „Zsidó Közösségi Fórum nyilatkozatát”, amelyet konferencia elfogadott. A nyilatkozat hét pontja közül az első arról szól, hogy a ZSKF tiszteletben tartja a magyarországi zsidók sokszínűségét, és a zsidóságon belül az identitások különbözőségének létjogosultságát. A többi pontokban a Fórum folyamatos működésének szándékát, és feltételeit rögzíti a dokumentum. Az EMIH nevében Köves Slomo vezető rabbi, a Közép-kelet Európai Rabbik Tanácsa nevében Oberlander Baruch elnök állásfoglalását ugyancsak hét pontban összefoglalva az Egység című lap 2006/Januári száma közölte a „Legyen-e nemzeti kisebbség a magyar zsidóság?” című írásban (10-11. p.). Az állásfoglalás leszögezi, hogy 1. a magyar zsidóság magyar. 2. A zsidóság nem csak vallás, nem csak nemzet vagy származás. 7. egy szervezet sem hiteles képviselője az egész magyar zsidóságnak.

november 18.

Az ÉS 2005. november 18-i számában a romaholocaust megemlékezések 1991-től kezdődő történetét tekintette át Szuhay Péter „A Holocausttól a Pharrajimosig – Egy szemünk előtt kialakuló rítus, mint a romák történetének metaforája” című írás jelent meg (8. p.).

november 25-26.

„Transzgenerációs traumák és trauma megváltások” címmel tartotta negyedik konferenciáját a KÚT Alapítvány a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A konferenciát Bárdos Katalin és Mészáros Judit szervezte.

november 27.

1. Az MTK stadionban lejátszott MTK - Újpest labdarúgó mérkőzésen az újpesti vendégszurkolók folyamatosan antiszemita rigmusokat skandáltak, „mocskos zsidóztak” és azt kiabálták, hogy vár a gázkamra az MTK szurkolókra és játékosokra. A lelátókon tapasztalható sokadik botrányra ezúttal a CNN World Sports hírtelevízió is felfigyelt, Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) csak egy hét múlva, 2005 december 2-án foglalkozott a nézőtéri rasszizmus ügyével. A Mazsihisz vezetői levélben fordultak az MLSZ elnökéhez, hogy a Szövetség elnöksége tárgyalja meg az ügyet és tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Az ülésen mindössze annyi történt, hogy az MLSZ kiegészítette a versenykiírást, amely szerint súlyos nézőtéri rendbontás esetén a játékvezetőnek félbe kell szakítania, illetve súlyos esetben be is szüntetheti a mérkőzést. Ezen kívül nyilatkozatot adtak ki, amelyben az MLSZ elítélte a rasszizmust, és az ügyben bizottság összehívását javasolták a Belügyminisztérium, az Igazságügy Minisztérium, a Sporthivatal, az Ombudsmani Hivatal és az MLSZ részvételével. Az üggyel az összes médium foglalkozott, a nézőtéri rasszizmus legbotrányosabb eseteit a Magyar Hírlap 2005. december 2-i száma foglalta össze „A magyar futball csak a lelátói rasszizmussal rúg labdába” című összeállításában a lap első három oldalának teljes terjedelmében.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Izraeli estet rendezett a Szochnut.

november 28.

1. Somlyó György 85. születésnapjáról szinte minden médium megemlékezett.

2. További tizenhárom magyarnak, közülük tíznek posztumusz ítélte oda a „Világ Igaza” kitüntetést a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet; az elismerő oklevelet és emlékplaketteket Izrael Állam budapesti nagykövete adta át a Magyar Tudományos Akadémia székházában tartott ünnepségen. A legfrissebb kitüntetettek: Kálló Ferenc esperes, Lőrincz Balázs és felesége, Lőrinczné Mizerák Mária Sajógalgócra, Szabó Imre Abdárról, Dr. Szijj László, felesége Lenke az óbudai téglagyárból mentettek embereket, Fodor Károly, Buzi János és leánya, Zsuzsanna Alcsútdobozról, Gyűrősi Andrásné és lánya, Csala Sándorné Gyűrősi Rozália Makórról, dr. Prugberger Józsefnek és Őri Wachter József Szombathelyről. A rendezvényen jelen volt Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke, Erdő Péter bíboros, prímás, Esztergom-budapesti érsek és Dávid Ibolya, az MDF elnöke. Részt vett Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke, és Zoltai Gusztáv és ügyvezető igazgató is.

november 29.

1. A Magyar Tudomány Napja alkalmából „Környezetvédelmünk zsidó vonatkozásai” sorozatban Sommer László egyetemi docens „Elfelejtett zsidó temetők” címmel tartott előadást az Or-Zse Oktogonális termében.

2. A korrupció gyanúba keveredett Ariel Saron, izraeli miniszterelnökről készített pályaképet a Népszava 2005. november 29-i számának Szép Szó mellékletében Rózsahegyi Péter abból az alkalomból, hogy Saron kilépett az általa vezetett Likud pártból, és 2006. márciusában előrehozott választások kiírását kérte Mose Kacav államelnöktől. „A Buldózer, a nagy túlélő” című, egész oldalas cikk alig egy hónappal azelőtt készült, hogy Saron súlyos agyvérzést kapott (2. p.).

november 30.

A Keleti pályaudvar 10. vágányán tartották annak a vándorkiállításnak a záróünnepségét, amelyet a holocaust 60. évfordulója alkalmából több vidéki városban is bemutattak. A MÁV a kiállítás helyszínéül szolgáló vagon a Holocaust Dokumentációs Központnak adományozta, hogy történelemórákat, megemlékezéseket rendezzenek benne. A Keleti pályaudvari ünnepségen Gerendás Péter éneke után a Holocaust Emlékmúzeum munkatársai közül Szita Szabolcs történész, Székely Gábor, Pécsi Katalin és Novák Ilona múzeum pedagógus tartott előadást, szólt Katz Katalin, a jeruzsálemi Héber Egyetem munkatársa is.

A Mazsihisz által 2000-ben alapított „Magyarországi Zsidókért” díjat a Síp utcai székházban adták át Fónagy János volt közlekedési miniszternek, Gulyás Kálmán egyházügyi államtitkárnak, Kovács László volt külügyminiszternek, Kovács András szociológusnak és Székely Gábornak, a Holocaust Emlékgyűjtemény Közalapítvány elnökének.

Az Európai Bizottság Madridban tartotta kongresszusán az EU és Izrael kapcsolatát, az „új antiszemitizmus” kérdéskörét vitatták meg a küldöttek – mintegy 200-an. A kongresszusról a szervezet végreható bizottságába választott Korányi László tudósítása jelent meg a Szombat 2005/decemberi számában (7. p.).

Moszkvában tartotta éves konferenciáját a brüsszeli székhelyű ortodox Európai Rabbitanács. A 120 küldött között jelen volt, és előadást tartott Oberlander Baruch rabbi és Weisberger Mose rabbi. A rendezvény székhelyéül egy Moszkva környéki konferencia központ szolgált, a fővédnök Berel Lazar, Oroszország főrabbija volt.

A Nemzeti Kegyeleti Bizottság novemberben tartott IV. kongresszusán a Mazsihisz részéről megjelent Garami László, a Chevra Kadisa igazgatója és Lazarovits Ernő külügyi vezető, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi pedig előadást tartott „Kegyeleti megemlékezések a zsidó kultúrában” címmel.

Szegeden a SZOTE Pszichiátriai Klinika Magatartástudományi csoportja szervezésében Markovics Zsolt szegedi főrabbi tartott előadást „Szenvedés, halál, eutanázia a zsidó vallás tükrében” címmel a Hittudományi Főiskola dísztermében.

A Budapesti Zsidó Múzeumban a Bécsi Zsidó Múzeummal közös kiállításon mutatták be a két intézmény történetét. A bécsi volt „Az első” zsidó múzeum a világon, ezért a tárlat címe is ez volt. A budapesti pedig „A miénk”. A kettős tárlatot Toronyi Zsuzsanna és Rusznák Rita szervezte, az egy hónapig látható tárlatot Turán Róbert igazgató nyitotta meg, az eseményen osztrák részről megjelent Felicitas Heimann-Jelinek, főkurátor is.

November végén Magyarországra látogatott az 1993 ősze óta Kanadában működő Landesman György főrabbi, és feleségével együtt részt vett a Hegedűs Gyula utcai kile péntek esti istentiszteletén. Lőwy Tamás főrabbi köszöntötte a Dohány utcai templom kilencvenes évek első felében távozott egykori vezetőjét.

November végén a németországi Stuttgart melletti munkatábort működtető Echterdingenben 34 csontvázat találtak. Nagy valószínűséggel többségük magyarországi zsidó volt (a nevek listáját első oldalon közölte az Új Élet 2006. január 15-i száma.).

A Szombat 2005/novemberi és decemberi számában Schmelowszky Ágoston fordításában és bevezető tanulmányával jelent meg Karl Abraham „Az Engesztelőnap című művéről pszichoanalitikus megközelítésben” (21-26. p.) című írása. Erős Ferenc szociálpszichológussal Várnai Pál beszélgetése jelent meg a lapszámban „Az asszimiláció a holocaust után is folytatódott” címmel (16-18. p.).

A Mozgó Világ 2005/novemberi számában jelent meg Erős Ferenc „Szágundelli csodái” című elbeszélésének első része, a második részt a folyóirat 2007. áprilisi száma közölte.

december hónap

december 1 és 4.

A Bzsh és a Mazsihisz közgyűlését tartották a Síp utcai Díszteremben. A naprenden a gazdasági beszámoló, a 2006. évi költségvetés, a járadékelosztás pontrendszerének megvitatása, időközi választás, a Mazsihisz választási és alapszabályának módosítása volt. A Mazsihisz közgyűlés előtt a küldöttek megkapták a Feldmájer Péter elnök által jegyzett „Jelentés a Szövetség állapotáról” című beszámolót, amely elhatárolódott Heisler András előző elnöktől, károsnak ítélte próbálkozását Zoltai lemondására. Az ülésen a Mazsihisz egyik alelnökévé választották Suchman Tamás országgyűlési képviselőt. A hely nyáron üresedett meg, amikor Feldmájer Pétert a Mazsihisz elnökévé választották. Az alelnöki posztot Krausz István pécsi és Weisz Péter debreceni jelölt elöl nyerte el Suchman Tamás a második fordulóban. A szavazás eredménye az első fordulóban: Sushman: 37, Weisz 23, Krausz 14 szavazat. A második fordulóban Weisz 34, Suchman 39 szavazatot kapott. A megbízatás 2007. januárjáig szól. A Mazsihisz hivatalosan a Bzsh-nak adta át a nyáron megszerzett Rumbach utcai zsinagógát. A gazdasági beszámolók már a Bzsh és a Mazsihisz gazdálkodásának szétválasztását tükrözték. A Bzsh főkönyvelője, Pintér Ágnes, és a Számvizsgáló Bizottságának elnöke Nóbl Tamás terjesztették be a háromnegyed éves beszámolót, ami 74 millió forint többletet mutatott. A Mazsihisz főkönyvelője Hagymási Zsuzsanna a háromnegyed éves beszámolót a közgyűlés előtt szétküldte a küldötteknek, ahogy azt már régen szorgalmazták a küldöttek. A közgyűlésen egyhangúan elfogadták a beszámolót, az alapszabály tervezett módosítására már nem került sor, mivel a szavazásra a létszám a kritikus szint alá csökkent. A közgyűlésről Heisler András az Új Élet 2006. január 1-i számában foglalta össze kifogásait „Demokráciadeficit” címmel (2. p.).

december 2.

1. A Magyar - orosz kulturális évadzáró rendezvényén Varga László „Az „Endlösung” – Német szándékok, magyar kivitelezés” címmel tartott előadást, amelynek szövege megjelent az ÉS 2005. december 16-i számában (8-9. p.). Az írásra Karsai László reflektált az ÉS 2006. február 24-i számában „1944. márciusa” című írásával (15. p.). Varga László az ÉS 2006. március 10-i számában válaszolt „Mit akartak a németek?” című írásával (14. p.).

2. A Pilvax kávéházban klezmer-zenés vacsorát rendeztek a Klezmer R,s együttes közreműködésével.

3. Kétnapos magyar-orosz történészkonferenciát „A Holocaust a tudományos kutatásban és az oktatásban” címmel az ELTE Russisztikai Központjában. A konferenciát Kiss Péter kancelláriaminiszter nyitotta meg. Előadást tartott Krausz Tamás történész, tanszékvezető egyetemi tanár, Gerő András tanszékvezető egyetemi tanár és Ilja Altman, az Oroszországi Holocaust Központ és Alapítvány képviselője. A középiskolai történelemtanárok számára a holocaust oktatásának módszertanáról. Surány Anna és Hosszú Gyula tanárok arról számoltak be a holocaust emléknap diákreakciói kapcsán, hogy olykor az orosz fogságba hurcolt nagypapa szenvedéstörténeteit kívánják hallani a diákok, és nem a holocaust okozta zsidó szenvedést. Miklósi László, a Történelemtanárok Egyesülete elnökének véleménye szerint a holocaustot ismertető oktatási csomag és a tanári kézikönyv elegendő támaszt nyújt a téma kellő mélységű megvitatásához. Erős vita alakult ki a sztálinizmus és a faszizmus kérdésében Gerő András történész és a vele szemben állást foglaló Krausz Tamás történész, Ilja Altman (Oroszországi Holocaust központ és Alapítvány) és Gennagyij Kosztircsenko történész között. Az utóbbiak szerint élesen meg kell különböztetni a két totalitárius rendszert, nem pedig összemosni.

december 3.

1. Köves Slomoról, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség Status quo Ante vezető rabbijáról készített Portrét Lindner András és Horváth Zoltán a HVG-ben (130. p.)
2. A Mazsike Társasági Körének vendége Feldmájer Péter Mazsihisz elnöke volt, akivel Garai Péter beszélgetett.

december 4.

A Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány a Bálint Zsidó Közösségi Házban rendezte meg a hatodik Jótétemény Micve napot.

december 5.

A több hónapos munkával felújított Bálint Zsidó Közösségi Ház ismét megnyitotta kapuit. A korábban megszokott programokon kívül 2006 januárjától havi egyszeri állandó programot kínált az „Élő újság” című közéleti sorozat Kertész Péter újságíró vezetésével, a magyar zsidó filmek klubja „Sors-tükör” címmel Sipos András vezetésével. Zeneóvodát nyitottak, információs pultot hoztak létre, ahol nem csak a Ház programjairól, de a zsidóság szervezeteiről, a közösségi eseményekről és az ünnepekről lehetett tájékozódni. A Mazsike 2005/decemberi Hírlevelében „Inkubár-ház” címmel Rick Zsófi beszélgetett Fritz Zsuzsa új igazgatóval a ház megváltozott feladataitól (12-13. p.).

december 6.

1. Jordi Savall és zenekara mutatta be „Diaspora Sefardi” című dupla CD-je legjavát a Művészetek Palotájában.
2. Szegeden a város Yad Vasem Intézet által kitüntetett szülöttéről, Kálló Ferenc tábori főesperesről nyílt kiállítás a Somogyi Könyvtárban.

december 7.

Kiss Péter kancelláriaminiszter és Vámos Tibor akadémikus nyitotta meg a Magyar Auschwitz Alapítvány megalakulásának 15. évfordulója alkalmából rendezett új időszak kiállítását a budapesti Holocaust Emlékközpontban. Verő Gábor nyugalmazott főigazgató az intézmény létrehozásáról beszélt, Szita Szabolcs vezető történész pedig összefoglalta az intézményben eddig végzett kutatásokat. David Admon izraeli nagykövet jelenlétében Székely Gábor kuratóriumi elnök adott át emléklapokat és emlékérmeket az alapítvány korábbi munkatársainak és támogatóinak. Az emlékülés résztvevőit táviratban üdvözölte Bozóki András kulturális miniszter.

december 8.

1. Schweitzer József nyugalmazott főrabbi nyerte el a vállalkozók által alapított Prima Primmissima díj második, Prima fokozatát a közoktatás és művelődésterjesztés kategóriában Kozma Márton atya, a Máltai Szeretetszolgálat vezetője mögött, és Németh G. Béla irodalomtörténész előtt.
2. Irodalmi esttel és emlékkiállítással emlékeztek Daniló Kiš szerb íróra születésének 70-ik évfordulóján a Közép-európai Kulturális Intézetben (Rákóczi u. 15.). Az est összeállításában részt vett a Belgrádi Városi Könyvtár és a Szerb Fővárosi Önkormányzat is.

december 9.

Varga László „A rékli emléke, avagy a holocaust recepciója” című írását közölte az ÉS 2005. december 9-i száma (6. p.), a szöveg a moszkvai orosz-magyar történészhezen elhangzott előadás szerkesztett változata. Nyerges András ugyancsak ebben a lapszámban közölt „Színrebontás – Egy küszöb véletlen átlépése” című tanulmánya (8. p.) Sértő Kálmán náci szerző életművét tekinti át abból az alkalomból, hogy a Püski Kiadó 1996-ban Sértő Kálmán életműkötet kiadására ragadtatta magát.

december 10.

Az Európa hajón a Wizo Hungary rendezett jótékonyági bált a zsidó ifjúság javára. Fellépett a Pannónia Klezmer Band és a Nautilus Zenekar, valamint a Happy Dance tánckar.

december 13.

A karcagi születésű Gergely János immunológus akadémikust 80. születésnapján Palugyai István köszöntötte a Népszabadság 2005. december 13-i számában „Iskolát teremtett” című írásával (18. p.). A tudósnak, 2006. januárjának első napjaiban a „Pro Renovanda Cultura Hungariae” kitüntetését adta át Glatz Ferenc, az MTA korábbi elnöke.

december 15.

A Bibó István Közéleti Társaság és a Pallas Páholy „Felekezett vagy etnikum?” címmel rendezett vitaestet a Pallas Páholy Alkotmány u. 15 szám alatti helységében. A meghívott előadók Márton László, Raj Tamás és Szegő András voltak, a vitát Pap Ágnes vezette. A rendezvényt támogatta a Szabó Miklós és a Táncsics Mihály Társaság is.

december 16.

A Raoul Wallenberg Egyesület „Embermentés és embermentők” című középiskolai pályázatának fődíjait hat középiskolai csoport vehette át. A Holocaust Dokumentációs Központ zsinagóga termében tartott ünnepséget Lévai Anikó, Orbán Viktor korábbi miniszterelnök felesége nyitotta meg. A pályázat helyezettjei a nagymenyéri Kereskedelmi Akadémia, a gyöngyösi Vak Botyán János Műszaki és Közgazdasági Szakközépiskola, a Pécsi Tudományegyetem Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola, a budapesti Móricz Zsigmond Gimnázium, a budapesti Károlyi Mihály Gyakorló Kéttannyelvű Közgazdasági Szakközépiskola diákjai voltak.

december 21.

1. Az ÉS 2005. december 20-i számában regényrészlet jelent meg Sándor Iván „A tetthely megközelítése - Egy nyomozás krónikája” címmel Karl Lutzról készülő könyvéből (54-60. p.)
2. A Katona József Színház Kamaraszínházában, a Kamrában bemutatták Kurorelly Endre „Élnék még ezek?” című új darabját Máté Gábor rendezésében.

december 24.

A Népszava 2005. december 24-i, karácsonyi számában László György két interjúja jelent meg: Várszegi Asztrik pannonhalmi főapáttal és Schweitzer József nyugalmazott főrabbiával életútjukról „Elmondható történet?” címmel (12-13. p.)

december 28-január 2.

Hanuka alkalmából Sólyom László köztársasági elnök levélben köszöntötte a Feldmájer Pétert, s rajta keresztül az ország zsidóságát. Minden hitközségben rendeztek ünnepségeket a hanuka tiszteletére. A Mazsike Hanuka Bálját ezúttal a Gundel étteremben tartották 2005. december 29-én. Ott adták át a „Magyar Zsidó Kultúráért” díjat Spiró György írónak, illetve a „Várhegyi György” díjat Szeszler Annának, a Lauder Javne főigazgatójának. A nyolcadik alkalommal kiosztott díjakat Feldmájer Péter, a Mazsike volt elnöke adta át. A bál megrendezéséhez támogatást nyújtott a Bank Hapoalim magyarországi képviselete és a Szochnut budapesti irodája is. A Chabad a városligeti műjégpályán táncos, játékos gyertyagyújtást rendezett. Az ortodox hitközség Dob utca 35-ben lévő székházában több mint 300-an vettek részt az ünnepségen, amelyet Moshe T. Weisberger ortodox főrabbi, és Zeév Paskesz, a Budapest Kolel vezetőjének előadása tett emlékezetessé. Az újpesti Israel Sela Otthon hanuka ünnepén vendégül látták Göncz Árpád korábbi köztársasági elnököt és feleségét. A Budai Micve Klubban a Mikroszkóp Színpad humoristái, Heller Tamás, Beregi Péter és Sas József kabaréestjét megelőzte a közös gyertyagyújtás.

Debrecenben a fővároshoz hasonlóan szabadtéren, a város egyik legelegánsabb részén, a Simonffy utca Halköz felőli oldalán gyújtották meg a gyertyákat. Szegeden a kile első alkalommal látta vendégül hanukán Szabadka, Hódmezővásárhely, Makó és Kiskunhalas közösségeinek tagjait is.

Vácott a már regionális eseménnyé fejlődött hanukán fánkfesztivált rendezett a helyi Magyar - Izraeli Baráti Társaság, a város önkormányzata és a hitközség a város művelődési központjában, ahol minden (kb. 500 főnyi) résztvevőt megvendégeltek. Az évvégén Vácon átadták az Oberlander térsi zsidó kulturális központot, amelyet egyéni vállalkozók építettek az alatta lévő üzletek bérleti jogaiért cserébe. A hitközség foglalkozott a régióban lévő zsidótemetők kezelői jogának átvételével is. Veszprémben első alkalommal ünnepelheték a hanukát saját székházukban a hitközség tagjai. Székesfehérváron a Fehérvár Televízió munkatársai közvetítették a szabadtéri gyertyagyújtást, amely a városban már 10 éves múltra tekint vissza. Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével Világosi Gábor, az országgyűlés alelnöke is. Dunaszerdahelyen az ünnepre Galántáról és Győről is érkeztek vendégek. Győrbe látogatott el Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát, Galavics József győri kanonok, Mézes András lelkes a Hit Gyülekezete képviselőjében. Jelen volt Zoltai Gusztáv és Tordai Péter a Mazsihisz vezetése képviselőjében. Szatmárnémetiben ugyancsak szabadtéri gyertyagyújtást rendeztek, melyre meghívták Szerdócz Ervin kántort is.

Kis Jánosnak ítelték oda a Magyar Politikatudományi Társaság és a Bibó István Alapítvány által alapított „Bibó-díjat”, amelyet a társaság decemberben tartott éves közgyűlésén adtak át.

December végén bemutatkozó látogatáson fogadta a Mazsihisz vezetőit Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke. Feldmájer Péter elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató arra kérte a Lomnici Zoltánt, hogy – élve törvény adta jogkörével – tegye meg a szükséges intézkedéseket a rasszista megnyilvánulások büntethetővé tételére.

Karácsony előtt az új iráni elnök, Mahmúd Ahmadinezsád szokatlan hévvel támadt Izraelre és tagadta a holocaustot, s kijelentései megdöbbenést okoztak világszerte.

Az év végén ülést tartott a Magyarországi Keresztények és Zsidók Tanácsának elnöksége, a téma az egyházi összefogás volt az antiszemitizmus ellen. Gara Tamás orvos és Tamás Bertalan református külügyi irodavezető, a tanács főtitkára készített előterjesztést közös figyelőszolgálat kialakítására. A tanács felhatalmazást adott a két előterjesztőnek, hogy felvegyék a kapcsolatot az Európai Unió illetékes központjával, és a hazai figyelő szolgálatokkal. Tamás Bertalan beszámolt azokról a vatikáni ünnepségekről, amelyeket a „Nostra Aetate” enciklika kibocsátásnak 40. évfordulójára emlékeztek, s amelyen a magyarországi szervezetet ő képviselte. XVI. Benedek pápa elismerte, hogy még nem tárták fel teljesen az enciklika jelentőségét. A magyarországi tanács javasolta a különböző felekezeteknek, hogy tegyék minél ismertebbé az enciklikát.

Nagykállón a városi önkormányzat ünnepséget rendezett Ámos Imre születésének évfordulóján. A művész egykori lakóházának falán emléktáblát helyeztek el a Csillag u. 9-ben. Megnyitották a Budai Nagy Antal Szakközépiskolában létesített Ámos Imre Képtárat, és átadták a város által alapított Ámos Imre díjat a helyi közügyekben huzamosabb ideje kiemelkedő teljesítményt nyújtóknak. Az ünnepségen a Mazsihiszt Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató képviselte.

A Budapesti Könyvszemle 2005/4 számában jelent meg Schweitzer Gábor „Budapest az ország vakbele. A magyar politikai közbeszéd történetéhez” című tanulmánya (328-335 p.).

A Szombat 2005/decemberi számának mellékleteként adta közre a zsidó iskolák végzettjeinek körében 2005-ben végzett felmérése első eredményeit Gadó János (Melléklet 1-16. p.). A Scheiber Sándor Tanintézet, az Amerikai Alapítványi Iskola és a Lauder Javne végzett diákjai körében folytatott felmérést és ehhez kapcsolódó kétéves kutatási programot az izraeli Pincus Fund for Jewish Education in the Diaspora, a brit Yad Hanadiv Foundation, a Mazsók és a Szombat támogatta. A lap decemberi számában az iskolaigazgatók is véleményt nyilvánítottak az

iskolakutatásról (16-17. p.) (Gadó János felmérésről készített tanulmányának második részét a Szombat 2006/április száma közölte „A zsidó iskolák végzettjei – 2005” címmel (19-25. p.) Szántó T. Gábor Závada Pállal készített interjút „A fényképész utókora” című regénye kapcsán „Nem bántam volna valami konok kis botrányt” címmel a Szombat 2005/decemberi számában (24-26. p.). Szegő Péter Kassa zsidóságáról tudósított „Porlik, mint a szikla” című írásával (6-7. p.).

Az Erec 2005/decemberi számában Gábor György vallásfilozófus írása jelent meg Fahídi Éva filozófus „Anima Rerum – A Dolgok Lelke” címmel megjelent Soá családregegyéről (13. p.). Ugyanebben a lapszámban rövid összefoglalókban Habonim Dror, a Hasomér Hacair és a Zsidó Diákok Európai Központja tevékenységéről készültek összefoglalók.

A Szociológiai Szemle 2005/4 számában Jóna György tanulmánya jelent meg „A debreceni zsidó ifjúság csoportazonosságáról – A zsidó etnicitás fényében” címmel (56-67. p.).

A Társadalomtudományi Szemlében Sas Andor tanulmánya jelent meg „A pozsonyi zsidóság 18 és 19-ik századi jog és gazdaságtörténetéhez” címmel (7. évf. 4. sz. 269-284. p.).

Megjelent a Magyar Zsidó Szemle füzetek 2005/2. száma Lichtmann Tamás szerkesztésében.

Az év elejétől május közepéig volt látható a Budapesti Történeti Múzeumban Farkas István festőművész gyűjteményes kiállítása.

A József Attila Színházban Reviczky Gáborral a főszerepben mutattak be összeállítást Rejtő Jenő írásaiból „Vanek Úr Afrikában” címmel. A zenés darabot Tasnádi István állította össze, Méhes László rendezte.

Az Igaz Emberért Alapítvány kuratóriuma az Új Élet 2006. január 15-i számában tette közzé (1. p.), hogy az elmúlt 13 évben 1,1 millió forint támogatást kaptak. Ebből 2005-ben 158 ezer forintnyi érkezett. Az Igaz Ember kitüntetések birtokosai közül mintegy 90-en vannak életben, többségük 80-85 év körüli. Eddig 21-en kaptak támogatott az alapítványtól.